

Nederlands leren met het Spaans als moedertaal:

op een positieve manier gebruik maken van transfer in het NT2-
onderwijs

Door: Febe van Huuksloot
Studentnummer: 3420213
Afstudeerproject MA-Taal, Mens & Maatschappij
Universiteit Utrecht
Juli 2013
Begeleider: dr. J.M Nortier
Tweede lezer: dr. P.M. Kester

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding	5
Hoofdstuk 1: Hypothesen en benaderingen	7
§1.1 Theorieën en hypothesen over tweede taalverwerving	7
§1.2 Benaderingen in het tweede taalonderwijs	10
§1.2.1 De rol van de T1 in het T2-onderwijs	13
§1.3 Het vergrootglas op de transfer-hypothese	14
§1.4 Transfer van de T2 naar de T3?	16
Hoofdstuk 2: Het onderzoek: onderzoeksvragen & werkwijze	17
§2.1 Het onderzoek	17
§2.1.1 De onderzoeksvragen	17
§2.2 Werkwijze	18
§2.2.1 Het beantwoorden van deelvraag 1	18
§2.2.2 Het beantwoorden van deelvraag 2	19
§2.2.3 Het beantwoorden van deelvraag 3	22
§2.2.4 Eerder gevonden criteria voor NT2-handleidingen	23
Hoofdstuk 3: Verschillen tussen het Nederlands en het Spaans	
§3.1 Fonologie	25
§3.1.1 Klinkers	25
§3.1.1.1 Diftongen	27
§3.1.2 Medeklinkers	27
§3.1.3 Dubbele medeklinkers	32
§3.1.4 Fonologische verschillen tussen varianten van het Spaans van Spanje en Latijns-Amerika	33
§3.1.5 Klemtonen	35
§3.2 Woordsoorten	36
§3.2.1 Lidwoorden	37
§3.2.2 Substantiva	39
§3.2.2.1 Meervoud	39
§3.2.2.2 Genus	41
§3.2.3 Adjectieven	42
§3.2.4 Pronomina	43
§3.2.4.1 Aanwijzende voornaamwoorden	43
§3.2.4.2 Betrekkelijke voornaamwoorden	44
§3.2.4.3 Bezittelijke voornaamwoorden	45
§3.2.4.4 Onbepaalde voornaamwoorden	47

§3.2.4.5	Persoonlijke voornaamwoorden	48
§3.2.4.6	Wederkerende en wederkerige voornaamwoorden	50
§3.2.5	Werkwoorden	52
§3.2.5.1	“Pro-drop”	55
§3.3	Syntaxis	55
§3.3.1	Mededelende/declaratieve zinnen	56
§3.3.2	Bijzinnen	57
§3.3.3	Vraagzinnen	58
§3.3.4	Passieve zinnen	59
§3.3.5	Imperatiefzinnen	60
§3.4	Lexicon	61
§3.4.1	<i>Falsos amigos</i> , oftewel, “valse vrienden”	61
§3.4.2	Leemtes	62
 Hoofdstuk 4: Conclusie		
			62
§4.1	Deelvraag 1	63
§4.1.1	Fonologie	63
§4.1.2	Morfologie	65
§4.1.3	Syntaxis	66
§4.1.4	Lexicon	67
§4.2	Deelvraag 2	68
§4.2.1	Fonologie	68
§4.2.2	Morfologie	68
§4.2.3	Syntaxis	68
§4.2.4	Aspecten van de Nederlandse taal waar Spaanstaligen opvallend weinig moeite mee hebben	68
§4.2.5	Aangedragen punten van NT2-docenten en –studenten die niet uit de contrastieve analyse zijn gekomen	69
§4.3	Deelvraag 3	69
§4.4	Antwoord op de hoofdvraag	70
§4.5	Discussie	70
 Bronvermelding		
			72
 Appendices		
			75
I	Vragenlijst interviews NT2-docenten	75
II	Vragenlijst interviews NT2-studenten	75

Voorwoord

Vanaf het moment dat ik begon met de master Taal, Mens & Maatschappij aan de Universiteit Utrecht heb ik mij afgevraagd wat ik uiteindelijk als afstudeerproject zou gaan doen. Er zijn binnen de taalkunde verassend veel verschillende richtingen die je op kunt gaan, en het leek mij best moeilijk een onderwerp te kiezen dat bij mij zou passen. Wel wist ik dat ik mijn uiteindelijke onderwerp op de één of andere manier zou willen relateren aan de Spaanse taal, omdat ik voor “TMM” de bachelor “Spaanse Taal & Cultuur” had gedaan. Tijdens een college van het vak “Nederlands als Tweede Taal” vertelde de docente, Jacomine Nortier, over studenten die een handleiding voor NT2-docenten hadden gemaakt over het Turks en het Marokkaans-Arabisch. Toen bij navraag bleek dat er nog geen dergelijke handleiding bestond met het Spaans als onderwerp wist ik eigenlijk direct dat ik dit een leuk afstudeerproject zou vinden: tweede taalverwerving was namelijk al een onderwerp dat mij zeer interesseerde, ik zou de in mijn bachelor opgedane kennis over het Spaans toe kunnen passen en bovendien vond ik het ook leuk dat de scriptie een praktische dimensie had naast het theoretische deel.

Nu dat dit project is afgerond wil ik graag een aantal mensen bedanken die mij hebben geholpen. Allereerst Jacomine Nortier voor de betrokkenheid en de fantastische begeleiding die ik heb gehad tijdens het werken aan mijn thesis. Ook ben ik heel blij de tweewekelijkse meetings te hebben gehad met Tinka Versteeg, Anastasiya Polozun en Wijnanda Heutink. Verder alle mensen die ik heb mogen interviewen of die een vragenlijst voor mij hebben ingevuld, Roel Blomsma, Anne Baude, Helen Koolschijn, Katja Verbruggen, Hanne Bongaerts, Ghislaine v/d Zwaal, Jessica Serrano Valero, María Toscano, Josune Martínez, Fidel García Cortez, Alexia Guerra Rivera en Estefania Crespo Pira: heel hartelijk bedankt voor jullie tijd! (¡muchas gracias por vuestro tiempo!) In het bijzonder nogmaals bedankt Josune Martínez voor het controleren van alle Spaanse zinnen in mijn thesis (¡gracias Josune por haber comprobado las frases Españolas en mi tesina!) Bedankt ook Ria Kramp voor het mij *up-to-date* brengen omtrent de stand van zaken in de “NT2-wereld”. Als laatste wil ik nog mijn familie, vrienden en TMM-colleegatjes bedanken voor alle steun en toeverlaat tijdens het schrijfproces en door het jaar heen.

Ik heb met veel plezier gewerkt aan dit afstudeerproject en ik hoop van harte dat er docenten en studenten zijn voor wie de NT2-handleiding voor het Spaans van nut kan zijn.

Inleiding

In het “Nederlands als Tweede Taal”-onderwijs (afgekort: NT2-onderwijs) hebben docenten vaak leerlingen in de klas van verschillende niveaus en verschillende moedertalen. De lesstof die wordt aangeboden is vaak voor iedereen min of meer hetzelfde, maar toch is het zo dat er patronen vallen te ontdekken in het type fouten dat gemaakt wordt door leerders met dezelfde taalachtergrond. Zo is het, zoals bleek uit de theorie en de praktijk, zeer waarschijnlijk dat een Turkstalig persoon aanvankelijk moeite heeft met het aanleren van (Nederlandse) lidwoorden: in het Turks bestaan namelijk geen lidwoorden. Een Spaanstalig persoon komt naar hoge waarschijnlijkheid andere knelpunten tegen, zoals bijvoorbeeld het uitgebreidere klinkersysteem van de Nederlandse taal. Het Nederlands kent namelijk 9 verschillende klinkers en heeft daarnaast nog 12 tweeklanken, terwijl het Spaans er maar 5 kent, die, in tegenstelling tot het Nederlands, op elke positie in het woord vrijwel hetzelfde uitgesproken kunnen worden. Zo kan men dit “knelpunt” vanuit de moedertaal verklaren.

De transfer- of interferentiehypothese gaat er vanuit dat de moedertaal negatieve of positieve invloed kan hebben op het proces van tweede taalverwerving. Zo kan men naast het analyseren van knelpunten of gemaakte fouten, deze ook voorspellen aan de hand van kennis over de moedertaal van de tweede taalleerders. Het is voor te stellen dat het moeilijk is voor NT2-leraren om een eenduidige manier van lesgeven aan te bieden die op elk punt even geschikt is voor iedereen. Zeker wanneer het een gemêleerde klas betreft. Het zou voor docenten handig zijn wanneer ze achtergrond informatie tot hun beschikking hadden m.b.t. de moedertaal van de leerders. Op deze manier zou er specifiekere aandacht kunnen worden besteed aan individuele behoeften (wanneer mogelijk in de praktijk).

De aanleiding voor het samenstellen van de handleiding (het praktische deel van deze master-thesis) was het ontbreken van toegankelijke, taalspecifieke naslagwerken voor NT2-docenten. Het bijzondere van de NT2-handleiding is dat de informatie die erin staat goed leesbaar is voor een breed publiek, en dus ook voor docenten die misschien niet zo veel van het Spaans afweten. In de handleiding staan ook nog oefeningen waarmee de Spaanstalige NT2-er gericht geholpen kan worden.

In de handleiding die als “publieksgericht product” bij deze eindschriftie hoort, wordt over de moeilijkheden uitgeweid die Spaanstalige T2-leerders van het Nederlands tegen kunnen komen. Er wordt gekeken naar structuren uit het Spaans die verschillen met het Nederlands, en die eventueel kunnen leiden tot fouten in het Nederlands van de NT2-er. Evengoed wordt er aandacht besteed aan

structuren die overeenkomen met het Nederlands en zodoende zorgen voor relatief makkelijk te leren aspecten. De “heikele punten” die aan de orde komen in de handleiding zijn gebaseerd op de literatuur en beschrijvende grammatica’s. Op basis hiervan is een contrastieve analyse uitgevoerd. Daarnaast zijn ook ervaringen uit de praktijk, van NT2-docenten en –studenten gebruikt bij het schrijven van de handleiding.

Waarom een handleiding voor NT2-docenten die focust op de Spaanse taal?

Momenteel is er een bankencrisis gaande in Europa die in Spanje voor een hoge (jeugd)-werkloosheid heeft gezorgd. Volgens El País, een Spaanse kwaliteitskrant, lag het werkloosheidscijfer van de Spaanse beroepsbevolking in april van het jaar 2013 op 27%. Onder de Spaanse jongeren ligt dit cijfer zelfs op zo’n 57%. Nu er zoveel jonge Spanjaarden met een diploma thuis zitten, is het logische gevolg dat zij zich oriënteren op een toekomst, of in ieder geval tijdelijk werk, buiten het vaderland. In Nederland bestaat er op het moment een groot tekort aan goed opgeleid personeel in de zorg en in de technische sector, en inmiddels zijn er duizenden Spaanse werkkrachten naar Nederland gekomen om hier te werken. Het Financieele Dagblad concludeert op cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat het aantal Spanjaarden dat naar Nederland is gekomen om te werken is gestegen met 80% tussen 2008 en 2011. Deze stijging is nog niet afgenomen, en men ziet dat er enkele ondernemingen zijn die hier handig op inspelen.

Inmiddels zijn er bijvoorbeeld technische bedrijven die in de toekomst Spaanse studenten intern willen opleiden, maar ook zijn er uitzendbureaus actief die bemiddelen tussen Spaanse werknemers en Nederlandse werkgevers. Deze bemiddelingsbureaus leggen niet alleen het contact tussen beide partijen, ook maken zij de Spanjaarden wegwijs in Nederland, zorgen zij voor accommodatie en bieden zij cursussen Nederlands aan. Deze cursussen zijn in veel gevallen een verplichte eis van de werkgever, en worden niet zelden ter voorbereiding in het thuisland al gegeven. Twee Nederlands-Spaanse bemiddelingsbureaus waar contact mee is gelegd in het kader van deze scriptie zijn uitzendbureau Mediato, en SpainInterim. Naast dat het eindproduct wordt gestuurd naar elke NT2-docent en –student die heeft meegewerkt aan het bijbehorende onderzoek, zal de handleiding ook worden aangeboden aan deze bemiddelingsbureaus, opdat het geheel van mijn eindthesis naast een academische, ook een extra praktische dimensie krijgt: de handleiding is immers bedoeld voor gebruik in de praktijk.

Nu is het niet zo dat de handleiding alleen focust op het Spaans van Spanje: ook wordt er rekening gehouden met het feit dat er NT2-ers zijn die uit landen in Latijns-Amerika komen. In Latijns-Amerika spreekt men vormen van het Spaans die niet altijd overeenkomen met het standaard

Spaans van Spanje. In de contrastieve analyse en de NT2-handleiding wordt grammatica beschreven die geldt voor alle standaardvarianten van het Spaans. Wanneer dat niet het geval is bij bepaalde gevallen wordt dit erbij vermeld.

Opbouw

Het academisch deel van dit werk bestaat uit een theoretisch kader (hoofdstuk 1), met daarin een bespreking van relevante literatuur. Verder wordt ook gekeken naar wat voor rol de eerste taal kan spelen in het tweede taalonderwijs (§ 1.2.1.). Vervolgens worden de onderzoeksvragen en de werkwijze gepresenteerd (hoofdstuk 2), waarna het hoofdstuk met betrekking tot de contrastieve analyse tussen het Nederlands en het Spaans aan de orde komt (hoofdstuk 3). Uiteindelijk volgen er in het laatste concluderende hoofdstuk de resultaten, antwoorden op de onderzoeksvragen en een discussie (hoofdstuk 4).

Hoofdstuk 1 Hypothesen en benaderingen

De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt:

- Theorieën en hypothesen over tweede taalverwerving (§1.1)
- Benaderingen in het tweede taalonderwijs (§1.2)
 - o De rol van de T1 in het T2-onderwijs (§1.2.1)
- Het vergrootglas op de transfer-hypothese (§1.3)
- Transfer van de T2 naar de T3? (§ 1.4)

1.1 Theorieën en Hypothesen over Tweede Taalverwerving

Door de jaren heen is veelvuldig onderzoek gedaan naar het verwervingsproces bij het leren van een tweede taal. In de jaren '70 van de vorige eeuw bestudeerden een aantal onderzoekers (Dulay & Burt 1974, Brown, 1973) de volgorden van het verwerven van verschillende morfemen in het T2 Engels van Chinees- en Spaanstalige kinderen (*morpheme order studies*). Het doel van dit type onderzoek was te kijken of de stelling klopte dat alle tweede taalleerders (van verschillende taalachtergronden) het zelfde patroon van verwerving van morfemen lieten zien. De resultaten lieten inderdaad zien dat zowel de kinderen met het Chinees als moedertaal als de kinderen met het Spaans als moedertaal dezelfde patronen van verwerving hadden. Uit deze onderzoeken bleek eveneens dat de volgorde van het leren van morfemen anders was met de T1 dan met de T2. Zo verwerft men in het Engels als T1 eerst het –ing morfeem (Brown, 1973), terwijl de sprekers van het Engels als eerste taal als eerste

de lidwoorden verwerven (Dulay & Burt, 1974). Uit deze *morpheme order studies*, als zowel andere onderzoeken, zijn meerdere benaderingen voortgevloeid waaruit op hun beurt weer verschillende hypothesen zijn ontstaan. De hypothesen spreken elkaar niet altijd tegen en vaak is enige overlap te herkennen. Dit zou enigszins voor verwarring zou kunnen zorgen. De benaderingen en hypothesen focussen op hoe een tweede taal mentaal wordt geconstrueerd. In wat volgt zullen alle benaderingen kort besproken worden:

Allereerst is er de **linguïstische benadering**. Deze benadering legt vooral de nadruk op het taalsysteem, maar ook algemene ideeën over kennisverwerving en leren spelen er een rol in. (Appel & Vermeer, 1994:85). Vanuit deze benadering worden drie hypothetische zienswijzen geformuleerd: de *transferhypothese*, de *creatieve constructiehypothese* en de *Universele Grammatica (UG) hypothese*.

Bij de transferhypothese gaat men ervan uit dat er tijdens het leerproces van de tweede taal (T2) overheveling van structuren uit de moedertaal (T1) plaatsvindt. Deze transfer, ook wel interferentie genoemd, kan zowel positief als negatief zijn. In het geval van positieve transfer neemt de T2-leerder elementen mee uit de moedertaal die ook van toepassing zijn in de T2 en voor een grammaticaal correcte uiting in de nieuwe taal kunnen zorgen. In het geval van negatieve transfer hevelt de T2-leerder structuren over vanuit de T1 die niet kunnen worden toegepast in de tweede taal. Dit kan leiden tot een ongrammaticale uiting in de doeltaal. Deze hypothese komt voort uit het behavioristisch denken van het begin van de twintigste eeuw en gaat ervan uit dat alle elementen van een taalsysteem “gewoontes” zijn. Bij het leren van een nieuwe taal moeten “nieuwe gewoontes” worden aangeleerd en zullen de “oude gewoontes” hiervoor moeten wijken. De oude gewoontes zijn echter niet zomaar af te leren en zullen zich (aanvankelijk) nog tonen wanneer nieuwe gewoontes vereist zijn. Appel & Vermeer (1994:97) geven hierbij het volgende voorbeeld (in eigen woorden): stel, in iemand zijn badkamer hing het tandenborstelrekje altijd links van de spiegel. De badkamer krijgt op een dag een opknopbeurt en het tandenborstelrekje wordt aan de rechterkant van de spiegel opgehangen. Het zal best nog even wennen zijn voor de persoon die altijd zijn tanden poetst in de badkamer om direct naar rechts te tasten wanneer hij zijn tandenborstel wil pakken. Uit gewoonte zal hij eerst nog een tijdje de neiging hebben de tandenborstel links te pakken.

Appel & Vermeer (1994) stellen dat transfer niet zo vaak voorkomt als men zou denken: sommige fouten die T2-leerders maken zijn helemaal niet te voorspellen aan de hand van kenmerken van de T1 en de T2. Een foutenanalyse maakte voor hen duidelijk dat enerzijds fouten die gezien het verschil tussen de T1 en de T2 voor zouden moeten komen niet optraden en anderzijds fouten die

niet voorspeld werden door de transferhypothese wel werden gemaakt. Dit laatste type fouten bleek te verdelen in vier subcategorieën: ten eerste zijn er fouten die ook worden gemaakt door T1-sprekers van de desbetreffende taal. Ten tweede bestaan er fouten die karakteristiek zijn voor alle T2-sprekers van de taal in kwestie. Ten derde zijn er fouten als gevolg van algemene regels die in het T2-onderwijs zijn aangeleerd. Een voorbeeld hiervan is wanneer iemand een bepaalde regel heeft geleerd (op school, tijdens een cursus, etc.) en deze vervolgens ook toepast wanneer dit niet kan: wanneer iemand de regel STAM+t leert en niet meekrijgt dat er ook uitzonderingen zijn zou hij of zij mogelijk *"hij wilt" kunnen zeggen of schrijven. Ten slotte is er nog een categorie fouten die uniek zijn voor de spreker en niet in één van de voorgaande categorieën vallen. In het volgende hoofdstuk wordt uitgebreid ingegaan op de transfer- of interferentiehypothese. In §1.3. wordt verder uitgeweid over deze transferhypothese.

De creatieve constructiehypothese richt zich op de laatste categorie fouten die in de vorige alinea is genoemd, namelijk fouten die uniek zijn voor de spreker die niet zozeer te maken hebben met de taalachtergrond van die persoon. De hypothese gaat er vanuit dat "T2-verwervers zich, net als T1-verwervers, op basis van het eigen creatieve taalverwervingsvermogen de taal eigen maken. Op basis van taal die ze om zich heen horen construeren ze zelf "hypotheses" over de structuur van de T2." (Appel & Vermeer, 1994:98). Van de Craats (1998) heeft uit haar onderzoek naar syntactische eigenschappen van het Nederlands als T2 van Turken en Marokkanen geconcludeerd dat deze hypothesen niet altijd vanzelf worden opgesteld. Zij bepleit dat de moedertaal in het T2 onderwijs een rol moet spelen om verschillen in structuren tussen de T1 en de T2 te benadrukken, opdat de taalverwerver zich de structuren sneller eigen kan maken.

De Universele Grammatica hypothese gaat er vanuit dat mensen ter wereld komen met een aangeboren taalvermogen. In dit taalvermogen zijn algemene kenmerken van taal vastgelegd (dit worden de *principes* genoemd), en tijdens het verwerven van een T1 in de jeugd worden unieke eigenschappen (de zogeheten *parameters*) van deze taal vastgesteld. Een voorbeeld: het is een feit dat er in elke taal ter wereld werkwoorden bestaan. Dit is een aan elke taal inherente *principe*. Wat deze werkwoorden zijn, hoe ze uiteindelijk vervoegd worden en wat voor positie ze innemen binnen een zin is per taal anders: elke taal heeft namelijk andere *parameters*. Talen binnen een bepaalde taalfamilie hebben misschien vaak vergelijkbare of zelfs sommige overeenkomende parameters, maar nooit zijn ze allemaal hetzelfde.

Het conceptuele idee van een universele grammatica werd in de 13de eeuw al eens geopperd door filosoof Roger Bacon, maar de naam die vrijwel alleen wordt gelinkt aan deze hypothese is die

van linguïst Noam Chomsky, die vanaf de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw, samen met andere taalwetenschappers zijn ideeën uitdrukte met betrekking tot de UG. De hypothese is vooral gebaseerd op de gedachte, dat een "taallerend persoon" met een finiete/eindige set regels een oneindige/oneindige set van zinnen kan produceren, die hij nooit allemaal via talige *input* van buitenaf kan hebben binnengekregen. Simpel gezegd, een kind kan zinnen construeren die het nooit eerder heeft gehoord. Zo kan het niet zijn dat het verwerven van een taal alleen mogelijk wordt gemaakt door externe factoren: ook interne factoren spelen een grote rol.

Ten tweede bestaat er de ***cognitivistische benadering***, die focust op taalverwerving als aansluitend onderdeel van andere leerprocessen. Vanuit dit perspectief valt ook wat te zeggen over de voorgaande hypothesen, bijvoorbeeld dat er een behavioristisch aspect ten grondslag ligt aan de transferhypothese. Een T2-verwerver wordt hierin gezien als iemand die nieuwe gewoontes aan moet leren. Deze opvatting is echter al in het begin van de jaren tachtig losgelaten, onder invloed van de dominantere Universele Grammatica-denkwijze. Taal is, zoals gezegd, volgens deze hypothese voor een groot gedeelte een aangeboren fenomeen (*principes*). De *input* is hetgeen dat er voor zorgt dat een taalverwerver de taal leert, en dit heeft volgens de inmiddels niet meer gesteunde behavioristische inslag niet te maken met aangeboren capaciteiten.

Bij de *interactionele benadering* wordt vooral gekeken naar het samenspel tussen de T2 verwerving en de omgeving van de taalverwerver. Appel en Vermeer (1994) meldden eerder al het belang van taalcontact en het verwerven van een tweede taal. Ze stellen zich de vraag hoe verschillende vormen van interactie het verwervingsproces beïnvloeden en of elke vorm ook even gunstig is. Er wordt hierbij gekeken naar taalaanbod en interactie. Met betrekking tot het taalaanbod kijkt men naar welk taalgebruik de T2-verwerving bevordert. Een zin als "Kunt u mij vertellen via welke route ik het station kan bereiken?" is voor een NT2-er bijvoorbeeld veel moeilijker te begrijpen dan "Hoe kom ik bij het station?". Bij "interactie" wordt er naar taalgebruik gekeken met het oog op de voortgang van de conversatie tussen een moedertaalspreker en een T2-er. Zo kan het onderwerp van een zin bijvoorbeeld worden getopicaliseerd naar het begin of het einde van een zin om duidelijk te maken voor de NT2-er waar het over gaat. Een voorbeeld hiervan is: "Waar istie dan, je fiets?" (voorbeeld uit Appel & Vermeer, 1994:124).

1.2 Benaderingen in het Tweede Taalonderwijs

Taalverwerving kan gestuurd of ongestuurd/natuurlijk verlopen. Men spreekt over ongestuurde taalverwerving wanneer een persoon een taal oppikt in het dagelijks leven uit zijn omgeving, zonder dat daar onderwijs in die taal aan te pas komt. Bij gestuurde taalverwerving leert een persoon de taal

in het onderwijs of met behulp van leerboeken (of andere leermiddelen) (Appel & Vermeer, 1994). Bij het verwerven van een taal speelt het onderwijs zoals gezegd niet altijd, maar wel vaak een belangrijke rol. Met betrekking tot het T2-onderwijs bestaan verschillende benaderingen die bepleiten hoe een tweede taal het beste aangeleerd kan worden. Appel en Vermeer (1994) beschrijven vijf verschillende benaderingen en vragen zich tegelijkertijd in hun besluit af of één van de vijf, kwalitatief gezien, het beste is. Ten eerste, zeggen deze auteurs, hangt dit af van de T2-leerder en zijn of haar achtergrond (al dan niet geletterd/geschoold, ervaring met het leren van een vreemde taal) en ten tweede van zijn of haar doelstellingen (wil de T2-leerder zich in gesproken of in geschreven taal uit kunnen drukken of alleen receptieve vaardigheden ontwikkelen). Ook blijkt in de praktijk dat deze benaderingen in lesmethoden worden gecombineerd. Hieronder volgt een beschrijving van elk van de vijf genoemde benaderingen.

De *grammatica vertaalbenadering* is traditioneel gezien de bekendste benadering in het T2-onderwijs volgens Appel en Vermeer (1994). In deze aanpak ligt de visie niet zozeer op de structuur van de vreemde taal, maar op het vertalen van woorden, woordgroepen en zinnen. Het is dan ook vooral een schriftelijke vorm van T2-onderwijs. Door de T2-leerder te laten vertalen wordt hij als het ware 'gedwongen' kennis op te doen van de structuren en de grammatica van de nieuwe taal. Deze aanpak is geschikt voor cursisten die geïnteresseerd zijn in een abstracte, analytische manier van kijken naar taal. Bij deze methode wordt er vaak gebruik gemaakt van woordenlijsten waarin er voor woorden uit de T1 een woord aangedragen wordt in de T2. Een probleem met deze benadering is het feit dat niet elk woord/woordgroep letterlijk te vertalen valt van de ene naar de andere taal. Een voorbeeld is bijvoorbeeld het Nederlandse werkwoord "assisteren". De letterlijke vertaling naar het Spaans zou zijn "*asistir*", maar dit Spaanse werkwoord kan ook zoveel betekenen als het "bijwonen" van een bepaalde gebeurtenis (bijvoorbeeld van een vergadering of een ander soort bijeenkomst). Een ander voorbeeld is het woord "illusie", dat in het Nederlands een vrij negatieve connotatie heeft: het is een waanbeeld, een hersenschim, of een idee dat niet gerealiseerd kan worden. In het Spaans heeft het woord "*ilusión*" naast deze zelfde betekenis ook nog een positieve connotatie. Het kan namelijk ook "hoop", "blijdschap" of "enthousiasme" betekenen. Wanneer een Spaanstalig persoon reageert met "*¡qué ilusión!*" (letterlijk vertaald: "wat een illusie!") op een gesprekspartner die uitgebreid over zijn of haar toekomstplannen heeft verteld, betekent dit niet dat hij denkt dat deze toekomstplannen nooit waarheid kunnen worden, of dat hij vindt dat de gesprekspartner maar wat weg zit te dromen. "*¡Qué ilusión!*" kan in dit geval beter vertaald worden met "*wat een leuk iets om naar uit te kijken!*" of "*wat een vooruitzicht!*".

In grammatica-vertaalmethodes wordt vaak direct gestreefd naar foutloze uitingen in de doeltaal. Er wordt niet of nauwelijks rekening gehouden met transitionele structuren in de (schriftelijke) tussentaal van de T2-er. Vaak is het ook zo dat de instructietaal bij de opdrachten de moedertaal van de cursisten is. Dit is lastig wanneer er T2-ers van verschillende taalachtergronden in een klas zitten.

De audiolinguale benadering kreeg in de jaren '50 en '60 gestalte, en was een reactie op de grammatica vertaalbenadering. Vanuit de structurele taalwetenschap (de taalwetenschap die er vanuit ging dat taal uit elementen bestond die structureel met elkaar verbonden waren) werd er gedacht dat de mondelinge taal het belangrijkste was in de tweede taalverwerving. Het is vanuit deze benadering de doelstelling dat mensen kunnen communiceren in de tweede taal, waarbij de dialoog een belangrijke rol speelt. Met het oog op recentere inzichten in de T2-verwerving plaatsen Appel & Vermeer (1994) vraagtekens bij deze benadering: de vraag of cursisten al vanaf het begin talige output (kunnen) produceren valt in twijfel te trekken.

Bij deze audiolinguale benadering horen de zogeheten *drills*: oefeningen die een correcte uiting in de doeltaal moeten ontlokken. Deze worden net zolang herhaald totdat de T2-er een "gewoonte" heeft gemaakt van het antwoorden op een bepaalde manier wanneer de context dat vereist. Het idee dat men een taal leert door "het eigen maken van gewoontes" is een opvatting over taalverwerving die voort is gevloeid uit het behavioristisch denken van de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw. Bij het aanleren van het nieuwe gedrag ging men uit van het stimulus-respons model: in de opdrachten staan enkele taalpatronen en/of zinnen (stimulus). Een correcte respons van de T2-er op deze zinnen wordt positief gewaardeerd (respons) (bijvoorbeeld: Stim.: Bent u student? Resp.: Ja, ik ben student). Bij deze benadering is de spraakproductie zoals gezegd vanaf het begin zeer belangrijk en er wordt direct gestreefd naar perfect taalgebruik in de doeltaal. Men vond spraakproductie zo belangrijk omdat kleine kinderen (die een taal natuurlijk leren) de taal ook eerst mondeling leren. Er werd echter voorbijgegaan aan het feit dat jonge kinderen in feite nog geen perfecte vorm van hun moedertaal spreken en nog fouten maken in hun "tussentaal".

Vaak wordt in de vakliteratuur gepraat over een verschil in code en communicatie, oftewel "de twee C's". Bij de "code" gaat het vooral om de taalvorm, de schriftelijke en in feite "gecodeerde" vorm van hetgeen dat gezegd wordt, en met "communicatie" wordt de gesproken vorm bedoeld, de verbale interactie tussen twee gesprekspartners. Waar de audiolinguale benadering zich vooral richt op communicatie, richt de grammatica vertaalbenadering zich meer op code. De *communicatieve benadering* stelt het communicatieve voorop, maar laat de code niet onverlet achter. Er zijn twee

uitgangsvormen bij deze benadering, namelijk “een cursist leert een taal door (zo natuurlijk mogelijk) te communiceren in die taal” en “Iemand die een tweede taal leert, moet niet alleen de taalvormen leren, maar ook de regels voor het taalgebruik of de communicatieve gewoontes.”(Appel & Vermeer, 1994:140)

Waar door sommigen onder het leren van een taal “produceren” (praten, schrijven) wordt verstaan, ligt in de *receptieve benadering* de focus op het “begrijpen” (lezen). Kinderen die Nederlands leren moeten allereerst hun lexicon uitbreiden om zodoende hun receptieve vaardigheden in het Nederlands te vergroten. Als argument voor deze benadering noemen Appel en Vermeer (1994) als eerste het feit dat taalbegrip in principe voorafgaat aan taalproductie. Ook dragen zij aan dat mensen over het algemeen veel meer woorden kennen dan dat zij gebruiken. Dat betekent dat veel woorden alleen receptief aangeboden hoeven te worden. Een ander voordeel is dat de cursisten in een omgeving waar de T2 gebruikt wordt aan hun receptieve vaardigheden kunnen werken. Een nadeel van deze benadering is dat communicatie niet wordt gestimuleerd waardoor geen natuurlijke, betekenisvolle interactie kan plaatsvinden.

De *handelingspsychologische benadering* gaat uit van het koppelen van handelingen aan taal. Hierbij wordt aangenomen dat deze koppeling zorgt voor een verankering van begrippen en termen in het geheugen. Een voorbeeld ter illustratie van dit gegeven is bijvoorbeeld het woord “fluitketel”. Wanneer men dit woord leert en de associatie maakt naar een plaatje, of het zien van een daadwerkelijk “fluitende ketel”, onthoudt men dit beter.

1.2.1 De rol van de T1 in het T2-onderwijs

Met betrekking tot de rol van de moedertaal in het tweede taalonderwijs valt veel te zeggen. Wetenschappers mogen het dan al jaren niet eens zijn over de invloed van het gebruik van de T1 in T2-lessen, in de praktijk is het zo dat het incorporeren van de T1 in het klaslokaal, maar ook in lesmethodes een deur is die jaren lang op slot heeft gezeten in veel gevallen, (Mart, 2013). Mart heeft het over een wijdverbreide aanname in het onderwijs dat de T1 geen rol zou spelen in de totstandkoming van de T2. Deze aanname is echter niet waar: het gebruik van de moedertaal van de T2-studenten kan, mits goed gebruikt, wel degelijk voordelen hebben voor het taalverwervingsproces. Het is zelfs zo dat de gehele uitsluiting van de T1 tot verandering van dit proces kan leiden. Wanneer de moedertaal tijdens het T2-onderwijs wordt genegeerd, krijgen de leerders niet de mogelijkheid de T1 en de T2 met elkaar te vergelijken. Het ontwijken van de T1 leiden tot een verminderde *sense of security* bij de T2-student op het nieuwe, ‘onontgonnen’ gebied

van de doeltaal. Volgens Bolitho (1983) geeft het gebruik van de moedertaal van de T2-ers hen de mogelijkheid uit te dragen wat zij precies willen zeggen in de T2. Willis (1996) is eveneens tegen het uitbannen van de T1 in de T2-lessen maar is wel van mening dat leerlingen aangespoord moeten worden de doeltaal te gebruiken. De moedertaal moet volgens Willis gebruikt worden “waar nodig”, maar als het kan “zoveel mogelijk weggelaten te worden”. Harmer (2001) bevestigt dit denken en waarschuwt voor te veel gebruik van de T1 in het klaslokaal.

Cook (2001) doet een aantal suggesties voor de manier waarop de T1 in het T2-onderwijs zou kunnen worden geïntegreerd: (1) de T1 kan een snelle manier zijn om instructie en uitleg te geven waar de T2 nog tekort schiet, (2) door het gebruik van de T1 in het klaslokaal kan de kennis over de T1 en de T2 goed aan elkaar gerelateerd blijven, (3) het gebruik van de T1 in het T2-onderwijs kan een gunstig effect hebben op de samenwerking tussen de leerders, (4) het gebruik van de T1 kan goed van pas komen bij het ontwikkelen van T2 activiteiten, zoals het *code-switchen*.

1.3 Het vergrootglas op de transfer-hypothese

Hoe kan het worden verklaard dat een T2-leerder, in ieder geval aanvankelijk, eigenlijk altijd dingen blijft beredeneren vanuit zijn of haar eerste taal? Xiaorong Luo en Jian Gao (2011:507) bespreken de mogelijkheid dat als de regels van twee verschillende talen met elkaar in contact komen, dat er bepaalde *protecting functions*, beschermende ‘krachten’, opspelen die te maken hebben met de T1. Deze ‘beschermende krachten’ bieden tegenstand tegen deze andere set regels die mogelijk de overhand zouden kunnen gaan hebben in de eigen taal. Luo en Gao halen twee mogelijke resultaten aan die het gevolg kunnen zijn van deze ‘overname’ van regels: (1) Positieve of negatieve transfer wanneer de leerders de regels van hun T1 proberen toe te passen op de T2, en (2) In tegenstelling tot wat bij punt (1) wordt gezegd, wanneer de regels van de T2 de regels van de T1 “verslaan”, heeft de talige *proficiency* van de leerder hem of haar in staat gesteld de negatieve transfer te overkomen. Transfer komt vooral voor in de beginstadia van het taalverwervingsproces, omdat de regels van de T1 de regels van de T2 nog aan wil passen aan de *native language*. Hoewel er in de wetenschap grotendeels (maar toch niet door iedereen) vanuit wordt gegaan dat er bij het verwerven van een tweede taal wel degelijk transfer of interferentie plaatsvindt, bestaan er toch verschillende ideeën over de wijze waarop dit plaatsvindt en of dit positief of juist negatief is.

Een andere, en veel eerdere zienswijze die niet geheel verschilt van het idee van Hui, maar enkele overlap heeft met de vorige beschreven zienswijze, is het *cognitive framework*, dat begonnen was door Larry Selinker (1972). Volgens cognitivistische denkwijzen behoort het gebruik van de T1

tot de leerstrategie van een leerder met het oog op van de doeltaal. Bij een volwassen tweede taalleerder begint de verwerving van de nieuwe talige regels namelijk nooit binnen een vacuüm. Er bestaat altijd zoiets als een referentiekader waarbinnen de nieuwe informatie geïnterpreteerd en verworven wordt. Het referentie kader is in het geval van T2-verwervers alle talige informatie die al voorhanden is, inclusief alle informatie met betrekking tot de T1. Zoals Selinker het beschrijft is deze informatie over de T1 in feite de "interne input" waarmee de T2 spreker vervolgens (aanvankelijk) een nieuw mentaal beeld creëert van de doeltaal.

In Selinker's tijd werd er al uitgegaan van *language transfer* als mentaal proces dat verantwoordelijk was voor fossilisering van veelvoorkomende fouten bij bepaalde groepen tweede taalverwervers met dezelfde moedertaalachtergrond. Dit is jaren later, in 2011, ook weer naar voren gekomen in het onderzoek van Wei-Wei Shen en Mei-Li Chou (2011), waarin zij keken naar veelgemaakte, gefossiliseerde fouten in het Engels van Chineestalige Taiwanese studenten: De T1 speelde ook bij geavanceerdere leerders nog een dergelijk grote rol dat veel van de vocabulaire concepten uit de moedertaal foutief werden gebruikt in de T2. Hierop bedachten de onderzoekers een aantal leertechnieken, waarbij de T1 een faciliterende rol kan hebben in het juist gebruiken van het vocabulaire van de T2. Zo wordt de negatieve transfer in feite omgezet naar positieve transfer.

Terugkomend op de kwestie of transfer positief of negatief is, en of het überhaupt een rol van belang speelt, zijn er drie theorieën die van belang zijn besproken te worden: (1) de Contrastieve Analyse (CA) & de Contrastieve Retoriek (CR), (2) de Creatieve Constructie (CC) en (3) de *Constructive Underlying Proficiency* (CUP). Deze verschillende theorieën omvatten verschillende zienswijzen met betrekking tot transfer en de rol van de T1 in de tweede taalverwerving. De CA en CR gaan er beiden vanuit dat de T1 vooral een negatieve invloed heeft in het verwerven van een tweede taal op punten waar deze van de T1 verschilt (negatieve transfer). De CUP gaat er vooral vanuit dat de T1 de T2 faciliteert (positieve transfer) en dat een persoon met vaardigheden en (al dan niet impliciet) metalinguïstisch besef een taal leert. Hoe meer kennis een leerder opdoet in de ene taal, hoe groter de voordelen voor het leerproces wanneer men een andere taal leert. Tenslotte is er nog de CC, waarbij er vanuit wordt gegaan dat de T1 helemaal geen invloed heeft op de T2-verwerving, en dat men nieuwe mentale representaties maakt bij elke nieuwe taal waarmee men wordt geconfronteerd.

Yan Hui (2010) beschrijft dat er een inconsistentie bestaat tussen wat verschillende empirische onderzoeken hebben uitgewezen door de jaren heen: sommige studies laten zien dat T1 transfer zeker bestaat in T2-verwerving (ongeacht of dit nu positie of negatief was), anderen lieten zien dat de T1 helemaal geen effect op de T2 verwerving had. Het is niet zo dat de vele empirische

studies elkaar uitsluiten: het kan natuurlijk prima zijn dat negatieve en positieve transfer naast elkaar bestaan, maar soms spreken de studies elkaar wel tegen. Er zijn vele conclusies voortgevloeid uit onderzoeken die bewijs hebben geleverd voor het bestaan van negatieve transfer op verschillende aspecten zoals de fonologie, syntaxis en discours. (Rintell, 1984) In tegenstelling tot de bevindingen op het gebied van negatieve transfer, is er uit de onderzoeken m.b.t. positieve transfer gekomen dat dit fenomeen voorkomt op andere aspecten, namelijk transfer van lees- en schrijfvaardigheden, leerstrategieën en semantische concepten (Upton, 2001). Deze twee verschillende soorten bevindingen duiden in ieder geval op een bepaalde invloed van de T1 op het verwerven van de T2, zij het positief of negatief. Maar ook is er uit andere studies, zoals van Dulay & Burt (1972), gebleken dat de T1 heel weinig tot geen invloed lijkt te hebben op de T2. Dulay & Burt maakten een driedeling in de typen fouten die zij aantreffen in de doeltaal van de T2-ers die zij onderzochten. Zo onderscheidde zij fouten die te maken hadden met: (1) ontwikkeling, (2) transfer en (3), unieke fouten. Slechts 3% van alle opgemerkte fouten waren te scharen onder het kopje “transfer”.

In de paper van Yan Hui worden alle bevindingen die door de jaren heen in empirisch onderzoek gedaan zijn besproken. In het besluit wordt benadrukt dat de invloed van de T1 op de T2 een gecompliceerd iets is wat meerdere facetten kent. Hoe dan ook is de conclusie dat de T1 zeker effect heeft op de T2-verwerving en dat deze eveneens op een positieve manier in het klaslokaal gebruikt kan worden: *“The multifaceted role of L1 transfer on L2 implies the objective existence and usage of L1 in the acquisition of L2, which exploited to its advantages will greatly facilitate the pedagogical processes”*(p.6). Mits goed gebruikt, en goed gekeken naar zowel de voor- als nadelen van het gebruik van T1 in het T2 onderwijs, is Hui voorstander van het ook gebruiken van de T1 in het T2-onderwijs.

1.4. Transfer van de T2 naar de T3?

Als er één ding is gebleken uit alle besproken theorie is dat dat het verwerven van een taal die niet de T1 is, een gecompliceerd proces is dat met veel verschillende factoren te maken heeft, zoals leeftijd, moedertaal en cognitieve vaardigheden. Maar zou het zo kunnen zijn dat, naast de moedertaal, ook andere verworven talen voor transfer zouden kunnen zorgen? In 1998 werd één van de meest geciteerde studies op het gebied van “T3-verwerving” gepubliceerd (Williams en Hammarberg, 1998). Williams, tevens één van de auteurs had namelijk gemerkt dat zij tijdens het leren van Zweeds, veel beredeneerde vanuit het Duits, aangezien ze een hoge *vaardigheid* had in deze taal. In dit onderzoek werd de mogelijkheid geopperd dat de T1 en de T2, wanneer deze op de T3 leek, andere functies vervulden in het verwervingsproces. Vooralsnog bestaat er nog geen éénduidig idee over hoe T2- naar T3-transfer precies werkt, maar wel dat dit type transfer meer

Op welke manier kunnen kennis van de Spaanse en Nederlandse taal en ervaringen uit het NT2-onderwijs aan Spaanstaligen in een NT2-handleiding voor docenten worden geïntegreerd?

De drie logische deelvragen die nu aan de orde komen in het proces van het “tot een antwoord komen op de hoofdvraag” zijn als volgt:

1. *Welke (grammaticale) verschillen bestaan er tussen het Nederlands en het Spaans?*
2. *Welke ervaringen uit de praktijk van het NT2-onderwijs aan Spaanstalige leerders zijn relevant voor een NT2-handleiding?*
3. *Op welke wijze kan de uitkomst van deelvragen 1 en 2 leiden tot een bruikbare handleiding voor NT2-docenten?*

In de volgende paragraaf wordt beschreven op welke manier een antwoord op de onderzoeksvragen zal worden gezocht.

2.2 Werkwijze

2.2.1. Het beantwoorden van deelvraag 1

“Welke (grammaticale) verschillen bestaan er tussen het Nederlands en het Spaans?”

Met het doel erachter te komen waar precies de te verwachten knelpunten liggen voor NT2-ers met een Spaanstalige achtergrond is het nodig een contrastieve analyse te maken van het Nederlands en het Spaans: men kijkt als men uitgaat van negatieve transfer of interferentie namelijk naar structuren in beide talen die verschillen, en wanneer men uitgaat van positieve transfer, naar de punten waarop structuren uit beide talen overeenkomen. Aan de hand van beschrijvende grammatica's en andere vakliteratuur m.b.t. het Spaans en het Nederlands is getracht een zo accuraat mogelijke vergelijking te maken tussen de twee talen. Hierbij is naar de volgende linguïstische deelgebieden gekeken: de fonologie, morfologie (woordsoorten), syntaxis, en de semantiek (lexicon). Deze volgorde gaat in feite van “klein naar groot”, van fonemen naar woorden, van woorden naar zinnen. Uiteindelijk wordt er ook nog ingegaan op verschillen in het lexicon tussen het Spaans en het Nederlands. Het pragmatische deelgebied van de taalkunde wordt buiten beschouwing gelaten aangezien het niet relevant is voor de NT2-handleiding hoe “context” bij kan dragen aan de betekenis van talige uitingen. Er wordt namelijk gekeken naar de grammatica en betekenis van de uitingen zelf.

Per deelonderwerp wordt gekeken naar overeenkomsten en verschillen tussen beide talen. In hoofdstuk 4 worden deze samengevat gepresenteerd. Uiteindelijk vormen deze samengevoegde resultaten de basis voor wat er in de NT2-handleiding komt te staan.

2.2.2. Het beantwoorden van deelvraag 2

“Welke ervaringen uit de praktijk van het NT2-onderwijs aan Spaanstalige leerders zijn relevant voor een NT2-handleiding?”

Het is naast het uitvoeren van de contrastieve analyse ook belangrijk ervaringen uit de praktijk niet te vergeten. Het kan namelijk dat er een discrepantie ontstaat tussen wat de theorieën de praktijk uitwijzen, wanneer men zich alleen zou richten op beschrijvende grammatica's en vakliteratuur. Om er voor te zorgen dat de handleiding niet vervreemdend over zou kunnen komen op NT2-docenten, is voor dit onderzoek een aantal NT2-docenten geïnterviewd die veel met Spaanstaligen werken. Ook zijn er NT2-studenten uit Spaanstalige landen geïnterviewd die op latere leeftijd Nederlands hebben geleerd. De enquêtes voor de docenten waren in het Nederlands, die voor de studenten zowel in het Nederlands als in het Spaans.

Er waren niet veel criteria die vooraf zijn opgesteld voor geschikte kandidaten voor de interviews met NT2-docenten, maar desalniettemin waren deze cruciaal voor het verkrijgen van betrouwbare antwoorden:

1. De NT2-docent moet in een Spaanstalig land wonen, of vrijwel uitsluitend met Spaanstaligen werken. Dit met het oog op de voor het Spaans specifieke vragen.
2. De NT2-docent moet enige kennis van zaken hebben m.b.t. “taal”, en de structuur van taal/talen in het algemeen en in ten minste één van beide talen een (*near*) *native speaker* zijn: alleen als *native speaker* weet men hoe het is de één of de andere taal vanuit het Nederlands of het Spaans te benaderen. Ook wanneer een *native speaker* van het Spaans een NT2-docent is (wat bij één van de geïnterviewden ook het geval was) voldoet hij of zij aan de criteria, omdat deze NT2-docenten zich vanuit eigen ervaring zeer goed in hun studenten kunnen verplaatsen.

De criteria voor de geïnterviewde NT2-leerders waren:

1. De NT2-student moet een *native speaker* zijn van het Spaans.

2. De NT2-student moet lang genoeg met het Nederlands bezig zijn om ook daadwerkelijk een goed antwoord te kunnen geven op de vragen. Met andere woorden, hij of zij moet in ieder geval al kunnen aanduiden welke aspecten van het Nederlands lastig zijn voor hem of haar. Dit zal moeten blijken uit de antwoorden op de enquêtevragen.

En tenslotte geen vereiste maar enkel een voorkeur:

3. De NT2-student heeft enige kennis over taal/talen in het algemeen (metalinguïstisch besef). Het is fijn als de NT2-student op een analytische wijze aan kan geven waar precies hij of zij moeilijkheden is tegengekomen in het verwervingsproces. Ook is het eventueel handig om te weten of de NT2-er al bekend is met andere Germaanse talen: wanneer een Spaanstalige NT2-er bijvoorbeeld zeer goed Duits spreekt is het goed om af te vragen of de transfer naar het Nederlands vanuit het Spaans komt (T1 (Spaans) -> T3 (Nederlands)), of vanuit het Duits (T2 (Duits) -> T3 (Nederlands)). Twee geïnterviewde studenten (M. Toscano en A. Guerra Rivera) gaven al aan dat zij m.b.t. het leren van het Nederlands vaak gebruik maken van hun kennis van het (resp.) Duits en Engels. Wat dit precies betekent is niet helemaal bekend, maar wel zal er ongetwijfeld positieve transfer optreden wanneer zij structuren of woorden (concepten) tegengekomen in het Nederlands die wel bestaan in de T2 maar niet in de T1.

Uiteindelijk zijn er interviews afgenomen met NT2-docenten uit Spanje, Mexico en Bolivia/Argentinië. Het contact met deze NT2-docenten is gezocht via websites van ambassades, via de Nederlandse Taalunie, en via tips onderling. De interviews vonden plaats via de online telefoonservice Skype, en via e-mail. Het aantal jaren ervaring als NT2-docent varieerde van 5 tot 24 jaar ervaring.

Twee van de NT2-leerders komen uit eigen vrienden-/kennissenkring, twee anderen zijn “gevonden” via mijn scriptiebegeleidster op de Universiteit van Utrecht, en de twee overige leerders zijn gecontacteerd via NT2-docenten van Spaans-Nederlandse bemiddelingsbureaus. Hieronder een overzicht van de geïnterviewde NT2-docenten en –studenten:

Geïnterviewde NT2-docenten (onder pseudoniem):

<u>Naam docent:</u>	<u>Spaanstalig land waarin de docent werkzaam is:</u>	<u>Aantal jaren ervaring in het NT2-onderwijs:</u>
J. Visser	Mexico	5
C.K. Jansma	Spanje	24

S. de Koning	Bolivia & Argentinië	7
F.A. Kruithof	Spanje	20
T. Hoogerbrugge	Spanje	5
M. Teunissen	Mexico	12

Tabel 1: Overzicht geïnterviewde NT2-docenten

Geïnterviewde NT2-studenten (onder pseudoniem):

Naam:	Land van herkomst:	Aantal jaar dat de student Nederlands spreekt:
J.M. Núñez	Spanje	0.5
Z. Márquez	Argentinië, woont sinds een aantal jaar in Spanje	3
M.E. Almodóvar	Spanje	1.5
T.J. Trujillo	Argentinië	24
G. Alonso	Chili	3
A.L. Fornells	Spanje	0.5

Tabel 2: Overzicht geïnterviewde NT2-studenten

In de enquêtes voor zowel de NT2-docenten als -studenten werden, los van de vragen met betrekking tot persoonlijke gegevens, hetzelfde negental vragen gesteld:

(Vragenlijst voor NT2-docenten)

1. Wat is uw naam?
2. In welk land bent u momenteel werkzaam?
3. Hoe lang werkt u al als NT2-docent?
4. Met welke aspecten van de Nederlandse taal hebben uw Spaanstalige leerlingen de meeste moeite?
5. Zijn deze 'knelpunten' te verklaren vanuit de moedertaal?
6. Zijn er knelpunten die volgens u kenmerkend zijn voor de specifieke regio van de 'Spaanstalige wereld' waar u lesgeeft?
7. Zijn er aspecten van de Nederlandse taal waarmee Spaanstalige NT2-leerlingen opvallend weinig moeite hebben?
8. Heeft de kennis van het Engels (en eventueel nog andere (Germaanse) talen) nog enige rol van betekenis in het verwervingsproces van het Nederlands?

9. Heeft u misschien verder nog vakinhoudelijke tips voor NT2-docenten die te maken krijgen met Spaanstalige studenten?

Vanzelfsprekend was de formulering in de vragenlijst voor NT2-leerders wat anders, maar de inhoud van de vragen kwam precies op hetzelfde neer.

2.2.3. Het beantwoorden van deelvraag 3

“Op welke wijze kan de uitkomst van deelvragen 1 en 2 leiden tot een bruikbare handleiding voor NT2-docenten?”

Met de resultaten van de contrastieve analyse tussen het Nederlands en het Spaans, alsmede de uitkomsten van de interviews met NT2-docenten en –studenten, is het mogelijk een handleiding samen te stellen die NT2-docenten op de hoogte stelt van alle mogelijke knelpunten die een Spaanstalige NT2-er tegen kan komen. De handleiding wordt een zo goed mogelijk tussen de theorie en praktijk gebalanceerd naslagwerk, doordat er in het proces van opstellen zowel rekening is gehouden met beschrijvende grammatica's als geluiden uit de praktijk van ervaren mensen.

Deze balans komt vooral voort uit het toetsen van de uit de contrastieve analyse gekomen resultaten aan de bevindingen van de NT2-docenten, en vice versa. Het kan, maar hoeft namelijk helemaal niet zo te zijn dat verschillen tussen het Spaans en het Nederlands voor knelpunten voor de Spaanstalige NT2-ers zorgen. Anderzijds hoeft het niet zo te zijn dat wat een NT2-docent voor knelpunten tegenkomt terug te vinden is in de beschrijvende grammatica's. Het naslagwerk bestaat in feite uit academisch gestaafde grammaticale informatie, waarvan is gebleken dat deze ook de praktijk van het NT2-onderwijs aan Spaanstaligen extra aandacht behoeft. De uitkomsten van de contrastieve analyse en de interviews met de NT2-docenten worden in hoofdstuk 4 naast elkaar gelegd.

De oefeningen die in de NT2-handleiding staan zijn gemaakt aan de hand van deze uitkomsten en kunnen de Spaanstalige NT2-ers van dienst zijn in het overkomen van enkele heikele punten in de Nederlandse taal. De handleiding en de opdrachten zijn in principe in het Nederlands, maar de instructies bij de opdrachten zijn ook vertaald naar het Spaans. Dit omdat in het theoretisch kader is gebleken dat de moedertaal in het begin belangrijk voor de leerder kan zijn. (zie §1.2.1.)

De moedertaal speelt eveneens een rol in de NT2-opdrachten met betrekking tot de “valse vrienden”. Er wordt van de NT2-ers gevraagd de woorden op te zoeken in een Nederlands-Spaans woordenboek en vervolgens te beredeneren wat het verschil is tussen de betekenissen in de moedertaal en in het Nederlands. Deze benadering komt grotendeels overeen met de grammatica-vertaal benadering (zie §1.2), al wordt er met deze opgave uiteraard ook duidelijk gemaakt dat niet elk woord letterlijk te vertalen valt.

Ook is er een opgave waarbij de positiewerkwoorden van het Nederlands uitgelegd worden. Bij positiewerkwoorden refereert (het woord zelf zegt het al) het werkwoord aan de positie van het object waarover gepraat wordt. Er zijn illustraties bij deze opgave getekend zodat de NT2-er zich een goede voorstelling kan maken van de actie en het resultaat die gepaard gaan met het werkwoord. Dit is in feite een handelingspsychologische benadering (zie §1.2.): er wordt daadwerkelijk een visueel beeld gekoppeld aan hetgeen dat de NT2-er moet leren.

2.2.3.1 Eerder gevonden criteria voor NT2-handleidingen

De handleiding voor NT2-docenten moet voornamelijk een toegankelijk naslagwerk zijn, waarin specifieke knelpunten van Spaanstalige NT2-ers snel en makkelijk op te zoeken zijn. Het is volgens Dorothea van Kempen (pseudoniem), voormalig jarenlang NT2-docente, een feit dat steeds meer NT2-docenten op vrijwillige basis aangesteld worden. Daarom moet rekening gehouden worden met het feit dat niet elke NT2-docent een even gedegen opleiding op dit vakgebied heeft gehad en dat bepaalde linguïstische termen die voor taalwetenschappers en ervaren taaldocenten heel logisch zijn, niet perse tot het vocabulaire van elke NT2-docent hoeven te behoren.

In een eerdere masterthesis (NT2-handleiding voor het Turks) van De Bakker (2012) is gekeken naar de eisen waar een handleiding voor NT2-docenten aan moet voldoen. Dit heeft zij gedaan door gerichte vragen te stellen aan NT2-docenten, de doelgroep voor de handleiding. Het volgende is gebleken uit haar interviews:

Het product moet een naslagwerk worden voor de docent.

Het product moet zo concreet mogelijk worden uitgewerkt.

Het product moet niet alleen valkuilen constateren, maar ook demonstreren.

Het product moet informatie bevatten over hoe basale dingen in T2 werken.

Het product moet werken als een praktische handleiding: “even iets opzoeken”

Deze criteria hebben voornamelijk betrekking op inhoudelijke zaken, maar concrete informatie over de opmaak staat er niet tussen. Wel waren er een aantal punten die verbeterd konden worden aan de eerdere handleidingen van De Bakker (2012) en Van de Putte (2012). Zo vormt de handleiding van deze twee auteurs deel van de theoretische achtergrond. De handleiding staat op zichzelf, los van het academische deel van de master-eindopdracht. Tinka Versteeg, de schrijfster van de NT2-handleiding voor het Pools (2013), heeft voor de mastercursus “Taaltheorie Toegepast” een onderzoekje gedaan naar aanvullende criteria voor een handleiding voor NT2-docenten, in samenwerking met Lianne Aerts, masterstudente van de opleiding Taal, Mens & Maatschappij (Universiteit Utrecht).

Ze gingen in gesprek met NT2-docenten met veel ervaring. Op basis van deze gesprekken hebben zij gekeken naar punten met betrekking tot de opmaak die beter konden in de handleiding van De Bakker (2012). Uiteindelijk hebben zij de volgende verbeterpunten aan de lay-out doorgevoerd: de NT2-wijzer is los komen te staan van het academische gedeelte, de NT2-wijzer heeft een eigen inhoudsopgave gekregen, de opdrachten zijn uit de lopende tekst gehaald en hebben hun eigen hoofdstuk gekregen, de tekst is uitgevuld met het oog op een “rustigere bladspiegel”. Enkele inhoudelijke punten die verbeterd zijn aan de handleiding van De Bakker zijn: er is een begrippen- en afkortingenlijst toegevoegd aan de handleiding, lastig geformuleerde omschrijvingen van grammatica zijn vervangen voor simpelere en ook zijn de oefeningen aangepast. In de handleiding van De Bakker werd bij elke oefening een voorbeeld gegeven van hoe de opdracht niet gedaan moet worden. Deze “foute” voorbeelden zijn weggehaald omdat de NT2-leerling eerder baat heeft bij het zien van hoe het wel moet. Ook is de handleiding Turks nog nagekeken door een *native speaker* die enkele dingen verbeterd heeft. Het spreekt voor zich dat zowel de handleiding als de opgaven geen spelfouten mogen bevatten.

Het punt “het product moet niet alleen valkuilen constateren, maar ook demonstreren” heeft misschien wat extra uitleg: hiermee wordt bedoeld dat er bij de opgaven ook voorbeelden moeten worden gegeven van wat de bedoeling is.

Alle opgenoemde verbeterpunten van Versteeg en Aerts hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze handleiding voor NT2-docenten die met Spaanstalige leerders werken.

Hoofdstuk 3 *Verschillen tussen het Nederlands en het Spaans*

In dit hoofdstuk volgt een contrastieve analyse tussen grammaticale aspecten van het Spaans en het Nederlands. In het hoofdstuk wordt bij elk aspect aangegeven en verklaard waarom het de basis kan zijn voor een knelpunt voor Spaanstalige NT2-ers. Met het doel deze contrastieve analyse te kunnen realiseren is gebruik gemaakt van informatie uit de volgende beschrijvende grammatica's:

M.b.t. het Nederlands: Fontein & Pescher - Ter Meer (1985), Shetter (1994), Van den Toorn (1984), Swan (1997) en Wolters (1995). M.b.t. het Spaans: Linn & Slager (2007), Mackenzie (2001) Slager (1987, herziene druk 2009), Lipski (1994), Lipski (2012), Hualde, Olarrea & O'Rourke (2012), Hualde, Olarrea, Escobar & Travis (2001).

Over het algemeen gelden de beschrijvende grammaticale regels voor elke standaardvariant van het Spaans. Wanneer dit afwijkt voor een bepaald deel of bepaalde delen van de "Spaanstalige wereld", zal dit erbij worden vermeld.

De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt (per paragraaf vindt u een uitgebreidere opbouw, gezien de lengte van het hoofdstuk):

- Fonologie §3.1
- Woordsoorten §3.2
- Syntaxis §3.3
- Lexicon §3.4

3.1. Fonologie

Deze paragraaf is als volgt opgebouwd:

- Klinkers (§3.1.1)
 - o Diftongen (§3.1.1.1)
- Medeklinkers (§3.1.2)
- Dubbele medeklinkers (§3.1.3)
- Fonologische verschillen tussen varianten van het Spaans (§3.1.4)
van Spanje en Latijns-Amerika
- Klemtonen (§3.1.5)

Het Spaanse alfabet kent 27 letters, waarvan de /ñ/ de enige letter is die verschilt van het Nederlandse alfabet. Deze letter, genaamd de *eñe* ("enje") in het Spaans, is karakteristiek voor de Spaanse taal en bestaat uit de letter /n/, met een tilde (/~/) erop. Een voorbeeld van een Nederlands woord waar de klank van de *eñe* in voorkomt is "oranje". Tot 1994 onderscheidde men ook de letters /ch/ en /ll/, maar nu worden deze gezien als klinkercombinaties.

3.1.1. Klinkers

Het Spaans heeft, in vergelijking met het Nederlands, een vrij eenvoudig klinkersysteem. Het kent 5 klinkers: /a/, /e/, /i/, /o/ en /u/. Deze kunnen op de volgende manier schematisch worden weergegeven (in *International Phonetic Alphabet (IPA)*):

(1.)

	Voorin	Centraal	Achterin
Hoog	[i]		[u]
Midden	[e]		[o]
Laag		[ä]	

Tabel 3: het Spaanse klinkersysteem

De eigenschappen in de eerste rij en kolom van de tabel corresponderen met de positie van de tong: (allereerst de verticale bewegingen) de [i] (bij benadering zoals in: fiets) en de [u] (stoep) worden uitgesproken met de tong vrij hoog in de mond, de [e] (lef) en de [o] (rol) met de tong in het midden van de mond, en bij de uitspraak van de [a] (kar) ligt de tong vrij vlak in de mond. Bij de uitspraak van de (horizontale bewegingen) [i] en de [e] leunt de tong wat naar voren, bij de uitspraak van de [a] blijft hij in dezelfde positie, en bij de uitspraak van de [u] en [o] trekt hij wat naar achter.

De uitspraak van deze klinkers kan al naar gelang de positie in het woord een beetje variëren, maar nooit vormen allofonen van deze fonemen minimale paren. Met andere woorden, een woord zal nooit een andere betekenis krijgen als gevolg van varianten in de uitspraak van de fonemen.

Het Nederlands kent dezelfde fonemen /a/, /e/, /i/, /o/, /u/. Al deze fonemen hebben, anders dan in het Spaans en zonder uitzondering een gedekte en een vrije vorm, of, in andere woorden, een korte en een lange variant. Waar in het Nederlands onderscheid wordt gemaakt tussen kap en kaap, steg en steeg, zit en ziet, kort en koord en Ruth en Ruud, is dit in het Spaans niet aan de orde, en vormen de allofonen van de klinkermorfemen al helemaal geen minimale paren. Hieronder een inventaris van alle Nederlandse klinkers:

(2.)

	Voor	Centraal	Achter
Hoog	[ɪ]	[y]	[u]
Midden	[ɪ], [e:]	[ʏ], [ø:]	[ɔ], [o:]
Laag	[ɛ], ([ɛɪ])	([œy])	[ɑ] / [a:], ([ɔu])

Tabel 4: een overzicht van de Nederlandse klinkers

3.1.1.1. Diftongen

Wat betreft de diftongen, oftewel tweeklanken, in het Spaans verschilt de literatuur qua formulering, hoewel wel op hetzelfde verschijnsel wordt geduid. Wanneer men het in grammatica's met betrekking tot het Nederlands over tweeklanken heeft wordt er wellicht iets anders naar deze tweeklanken gekeken. Een tweeklank is een combinatie van twee klinkers in eenzelfde lettergreep die samen een nieuwe klank vormen. In het Nederlands wordt onderscheid gemaakt tussen "echte" en "onechte" tweeklanken: in het geval van een echte tweeklank zijn de tweevocalen die de tweeklank vormen niet meer apart te onderscheiden, zoals bij de Nederlandse klanken /ui/ ([œy]), /au/ of /ou/ ([ɔu] en [ʌu]) en /ei/ of /ij/ ([ɛɪ]). Verder kent het Nederlands nog enkele "onechte" tweeklanken: [a.j] zoals in "saaie", [o.j] zoals in "kooien", [u.j] zoals in "goeie", [e.u] zoals in "sneeuw", [i.u] zoals in "nieuw".

In het Spaans zijn "onechte tweeklanken" de enige tweeklanken die bestaan, en nog hoort men duidelijker dan bij de Nederlandse onechte tweeklanken dat de diftong een combinatie van twee apart hoorbare klinkers is. Enkele Spaanse woorden met "tweeklanken" erin zijn:

(3.)	<i>B<u>uit</u>re</i>	aagier
	<i>P<u>ai</u>saje</i>	landschap
	<i>P<u>au</u>sa</i>	pauze
	<i>P<u>ue</u>rta</i>	deur
	<i>Resid<u>uo</u></i>	residu
	<i>Suc<u>i</u>a</i>	vies

3.1.2. Medeklinkers

Hier volgt een schema van het Spaanse consonantensysteem. Dit schema is grotendeels overgenomen uit Mackenzie (2001). In het originele schema stonden echter drie fouten die

gecorrigeerd zijn in onderstaande tabel. (*Caja* was geschreven als *caxa*, een non-existent woord in het modern Spaans, en de IPA-tekens klopte niet voor corresponderende Spaanse alfabetletters /j/ en /t/):

		Bilabiaal	Labioden- taal	Dentaal	Alveolair	Palato- Alveolair	Palataal	Velair
Plofklank	Stemloos	[p] Capa		[t̪] Pata				[k] Pico
	Stemhebbend	[b] Ambos		[d] Lindo				[g] Vengo
Fricatief	Stemloos		[f] Café	[θ] Caza	[s] Casa			[X] Caja
	Stemhebbend	[β] Lobo		[ð] Cada	[z] Mismo		[j] Ayer	[ɣ] Lago
Approximant	Stemhebbend				[ɹ] Israel			
Affricatief	Stemloos					[tʃ] Chico		
	Stemhebbend					[dʒ] Ya		
Nasaal	Stemhebbend	[m] Cama	[ɱ] Nimfa		[n] Cana		[ɲ] Caña	[ŋ] Tengo
Lateraal					[l] Cala		[ʎ] Calla	
Tap					[r] Caro			
Trill					[r] Carro			

Tabel 5: Een overzicht van de Spaanse consonanten

Er zijn in het Nederlands weinig tot geen medeklinkers die niet voorkomen in het Spaans, maar omgekeerd zijn er in het Spaans wel enkele medeklinkers die (mogelijk, of in ieder geval niet in het Nederlands van veel Nederlandstaligen) niet voorkomen in het Nederlands.

Allereerst de letter **/c/** van het alfabet: deze wordt in het Nederlands uitgesproken als een [s] of een [k]. Wanneer de /c/ voor een /a/, /o/, of /u/ staat wordt deze uitgesproken als een [k], en wanneer de /c/ voor een /e/ of een /i/ staat wordt deze uitgesproken als [s]. In het Spaans van Spanje (minus het Spaans van een gedeelte van de provincie Andalucía, hier wordt op teruggekomen in §3.1.5.) kan de /c/ uitgesproken worden als een [k], maar ook als een [θ] wanneer de /c/ voor een /e/ of een /i/ staat, zoals deze ook wordt uitgesproken in bijvoorbeeld het Engelse *thin*.

De **/d/** wordt uitgesproken als een [d] aan het begin van een woord en na een /l/ of een /n/. In andere posities klinkt hij meer als een Engelse “th-klank” zoals in het woord *this*, zoals bijvoorbeeld in de woorden *Córdoba* (Cordoba), *andén* (perron) of *altitud* (hoogte). Deze klank lijkt op de /c/ zoals deze wordt uitgesproken door de meeste Spanjaarden na een /e/ of /i/ (-> [θ]). Er bestaat wel een subtiel verschil tussen deze twee dentale fricatieven. In het geval van de /c/ is de “th-klank” stemloos, ([θ]) en in het geval van de /d/ is deze stemhebbend ([ð]).

De **/g/** klinkt in een positie voor een /e/ of een /i/ als een [x], die we in het Nederlands kennen als de harde /ch/ in bijvoorbeeld het woord “belachelijk”. Aan het begin van een woord (behalve als hij wordt gevolgd door een /e/ of een /i/), en na een /n/ wordt hij uitgesproken als een [g], zoals deze ook voorkomt in bijvoorbeeld het Engelse woord *great*. In alle overige posities wordt de /g/ uitgesproken als een “zachtere variant” van de [x], namelijk als een [ɣ]. Slager (2009) geeft met de volgende voorbeelden het verschil tussen [x] en [ɣ] aan:

(4.)	<i>Argentina</i>	[ar-Xen-tí-na]	Argentinië
	<i>Bélgica</i>	[bél-Xi-ka]	België
	<i>Uruguay</i>	[u-ru-ɣwáj]	Uruguay

Wanneer men de klanken [g] of [ɣ] toch wil laten klinken voor een /e/ of een /i/, wordt er een /u/ toegevoegd die niet doorklinkt in de uitspraak van een woord (*Guernica* (Guernica), IPA: ger-ní-ka). Wanneer er een trema is toegevoegd aan de /u/, wordt deze wel weer uitgesproken (*vergüenza* (schaamte), IPA: ber-ɣwén-θa).

De **/h/** wordt, in tegenstelling tot in het Nederlands, nooit uitgesproken, zelfs niet wanneer deze tussen twee klinkers staat, bijvoorbeeld in het woord *vehículo* (voertuig).

De **/j/** wordt, anders dan in het Nederlands, uitgesproken als een [x] of als een [ɣ], net zoals dat een /g/ op die manier uitgesproken kan worden. Nooit wordt de /j/ uitgesproken als een [g]. De

/j/ komt in allerlei posities in woorden voor waar, technisch gezien, evengoed een /g/ had kunnen staan. Dus ook voor een /e/ en een /i/. Voorbeelden van zulk soort woorden zijn *jengibre* (gember), *jerez* (sherry), *jinete* (ruiter) en *jirafa* (giraffe).

De /n/ is vrijwel hetzelfde als in het Nederlands, zij het dat de Spaanse /n/ iets verder naar achteren wordt “aangetikt”.

De /ñ/ is een de letter /n/ van het alfabet zoals wij die ook in het Nederlands kennen, met een tilde erop. Dit symbool wordt uitgesproken als een [ɲ], in simpele woorden als een Nederlandse /n/ en een /j/ achter elkaar. De /n/ en de /j/ samen in het Nederlandse woord “Spanje” zorgen voor een uitspraak die dicht in de buurt komt.

De /q/ wordt uitgesproken als [k]. De /u/ die vaak volgt op deze letter heeft geen enkele invloed op de uitspraak, zoals dit wel het geval is bij de letter /g/.

De /r/ kan in het Nederlands op veel verschillende manieren worden uitgesproken, en dus ook op veel verschillende manieren worden genoteerd. Het Nederlands heeft als varianten van het morfeem /r/: de alveolaire trill, [r], de alveolaire approximant, [ɹ], de open mid-centrale klinker, [ə], de uvulaire trill, [ʀ], de stemhebbende uvulaire wrijfklank, [ʁ], of de bijna open centrale klinker, [e]. Het Spaans kent alleen de “tongpunt” /r/, oftewel de [r], uitgesproken in korte (alveolaire tap) of lange vorm (alveolaire trill). Onder het kopje “dubbele medeklinkers” wordt hier verder op ingegaan.

De /s/ kan in het Spaans op een aantal manieren uitgesproken worden. Wat geldt voor alle Spaanstalige gebieden is dat de /s/ tussen twee klinkers nooit stemhebbend is en zo goed als het zelfde klinkt als de Nederlandse stemloze alveolaire fricatief. Wel lijkt het alsof Spaanstalige personen bij deze klank meer lucht laten ontsnappen en hun boven- en ondertanden iets meer naar elkaar te brengen, waardoor de /s/ “sisseriger” klinkt. Deze klank kan niet worden aangegeven met een IPA-code maar wordt in beschrijvende grammatica’s o.a. aangeduid met “een voor Nederlanders ‘vuil’ klinkende /s/”. De /s/ vóór stemhebbende consonanten wordt in veel gevallen een stemhebbende [z]. Vóór een /r/ wordt de /s/ door veel Spaanstaligen niet uitgesproken (voorbeeld: *Israel* (Israël) wordt vaak uitgesproken als [i-rra-él]). In Zuid-Spanje wordt de /s/ door veel Spanjaarden uitgesproken als [θ] of [s̺] (dit laatste symbool is in feite geen IPA-teken, maar een ad hoc symbool dat vaak wordt gebruikt om de stemloze “coronale dento-alveolaire” klank aan te

duiden die hij vertegenwoordigt). Dit verschijnsel heet *ceceo*, en hierover volgt meer in hoofdstuk 3 over de verschillen tussen en binnen het Spaans van Spanje en het Spaans van Latijns-Amerika.

Verder rest nog te zeggen over de letter /s/ dat wanneer men een Spaans woordenboek openslaat, men zal zien dat er zeer weinig woorden zijn die met een /s/ beginnen en vervolgens een medeklinker als tweede letter hebben. De woorden die met /s/+medeklinker beginnen zijn vaak leenwoorden die vervolgens door het gros van de Spaanstaligen met een /e/ aan het begin van het woord worden uitgesproken: /e/ + /s/ + medeklinker. *Sponsor*, *spagueti* (ook wel geschreven als *espaguetis*), *spam* en *standard* (wordt in de meeste gevallen geschreven en uitgesproken als *estándar*). De meeste van dit soort woorden die een equivalent hebben in een andere Europese taal staan in het Spaanse woordenboek echter onder de /e/. Als beeldend voorbeeld van dit verschijnsel in het Spaans volgen bij (5) enkele internationaal bekende woorden die meestal met een /s/+medeklinker beginnen, maar waarvoor er in het Spaans een /e/ is “geplakt”:

(5)

<u>Nederlands:</u>	<u>Engels:</u>	<u>Italiaans:</u>	<u>Spaans:</u>
School	<i>School</i>	<i>Scuola</i>	<i>Escuela</i>
Ski	<i>Ski</i>	<i>Sci</i>	<i>Esquí</i>
Spaans	<i>Spanish</i>	<i>Spagnolo</i>	<i>Español</i>
Station	<i>Station</i>	<i>Stazione</i>	<i>Estación</i>

De Spaanse uitspraak van de letter /t/ wordt in enkele voor een groot publiek toegankelijke beschrijvende grammatica's over het Spaans simpelweg beschreven als [t], een stemloze alveolaire plosief die net zo klinkt als de Nederlandse /t/. Dit is echter niet correct: de meerderheid van alle /t/'s worden in het Spaans op een dentale manier uitgesproken ([t̪]).

De /v/ wordt precies hetzelfde uitgesproken als de letter /b/, daarom hierbij een verwijzing naar deze eerdergenoemde letter.

De /x/ wordt in goed gearticuleerd Spaans in de meeste woorden uitgesproken als een [χs], waarbij het eerste gedeelte “y” nog al eens kan wegvallen in bijvoorbeeld woorden als *texto* (tekst), *examen* (examen) en *extraño* (vreemd). Tot en met de 19de eeuw werd de letter /x/ ook gebruikt zoals nu de letter /j/ wordt gebruikt. Vandaar dat er nog enkele uitzonderingswoorden bestaan waarin de /x/ wordt uitgesproken als een [x] of een [χ]. Voorbeelden van die woorden zijn *México* en

Oaxaca. In Latijns-Amerika wordt de /x/ ook wel gebruikt om de in het Spaans non-existente [ʃ] klank weer te geven in woorden uit inheemse talen.

De /y/ wordt uitgesproken als [dʒ] (*ya*, (al)) of als [j] (*ayer*, (gisteren)), behalve in twee gevallen. Wanneer de letter /y/ wordt gebruikt als functiewoord “en” (y kan letterlijk vertaald worden als “en”) wordt deze uitgesproken als [i]. Verder vervangt de /y/ de /i/ soms in glijklanken. Over dit laatste meer in de paragraaf over tweeklanken in het Spaans.

De /z/ wordt door de meeste Spanjaarden uitgesproken als [θ] (*cazar* (jagen), *Zaragoza* (Zaragoza), *Zarzuela* (Spaanse operette)). In sommige delen van (Zuid-) Spanje, en voor zover bekend overall in Spaanstalig Latijns-Amerika wordt de /z/ uitgesproken op dezelfde manier als de letter /s/. De /z/ wordt nooit gebruikt vóór een /e/ of een /i/. Dan komt er een /c/ voor in de plaats.

3.1.3. Dubbele medeklinkers

In het Spaans komen dubbele medeklinkers in woorden niet vaak voor, in tegenstelling tot in het Nederlands, waar een enkele of een dubbele medeklinker een verschil uit kan maken met betrekking tot de uitspraak van een woord (bijvoorbeeld zoals bij “leggen” vs. “leggen”). Wanneer er dubbele medeklinkers in Spaans een woord voorkomen is dit nooit om de klank van een voorgaande klinker weer te geven. Slager (1987) geeft de volgende voorbeeldwoorden, om het verschil tussen het Nederlands en het Spaans aan te duiden:

(6.)	<u>Spaans:</u>	<u>Nederlands:</u>
	<i>Oficial</i>	Officieel
	<i>Comisión</i>	Commissie
	<i>Antena</i>	Antenne
	<i>Oposición</i>	Oppositie

Enkele dubbele medeklinkers die vaak in combinatie voorkomen in Spaanse woorden, relatief gezien, zijn “cc”, “nn”, “rr” en “ll”. Wanneer de /cc/ voorkomt in een woord (bijvoorbeeld: *calefacción*, het Spaanse woord voor “verwarming”), wordt de eerste /c/ als een [k] uitgesproken en de tweede /c/ als een [θ] in de meeste delen van Spanje en als een [s] in sommige delen van Zuid-Spanje en het overgrote deel van de Spaanse delen van Latijns-Amerika. De combinatie /nn/ komt voor in woorden waarbij het prefix met een /n/ eindigt en waarbij vervolgens de rest van het woord

weer met een /n/ begint (*con + notación = connotación* (connotatie), *in + novación = innovación* (innovatie)). In feite is de medeklinkercombinatie **/ll/** geen codering voor een allofoon van de foneem [l], maar is er een geheel andere klank aan verbonden, namelijk de [ʎ] (*Mallorca* (Mallorca), *llorar* (huilen), *sombrilla* (parasol)). De **/rr/** is wel een allofoon van de foneem [r]. Waar een Spaanstalig persoon één enkele /r/ uitspreekt met één enkele tik van de tong tegen het gedeelte achter de tanden, spreekt hij of zij de dubbele /r/ uit met meerdere tikken van de tong. De dubbele /r/ wordt als het ware langer aangehouden dan de enkele variant. Deze twee varianten van de [r] zijn minimale paren. Er kan dus betekenisverschil ontstaan wanneer men de ene dan wel de andere variant gebruikt in een woord. Een goed, en misschien wel het meest bekende, voorbeeld daarvan is het verschil in betekenis tussen *pero* (maar) en *perro* (hond). Een ander voorbeeld is het verschil tussen *caro* (duur) en *carro* (auto). Wanneer een woord dat begint met een /r/ voorafgegaan wordt door een voorvoegsel wordt er eveneens een dubbele /r/, oftewel /rr/, genoteerd en ook uitgesproken. Voorbeelden hiervan zijn: *contra + revolución = contrarrevolución* (contrarevolutie), en *auto + retrato = autorretrato* (zelfportret).

3.1.4. Fonologische verschillen tussen varianten van het Spaans van Spanje en Latijns-Amerika

In Spanje bestaat een breed scala aan regionale en sociale dialecten en varianten waarvan er velen ook nog eens overlap kennen. In het Spaans van Spanje zijn volgens John M. Lipski (2012) grofweg 11 verschillende varianten te ontdekken: 1. Het Spaans zoals dat gesproken wordt in het Noorden van Castilië en omstreken, 2. Het Spaans van Extremadura en León en het Westen van de provincie Salamanca, 3. Het Spaans van Galicië (een regio waar het Spaans in contact komt met het Galicisch-Portugees), 4. Asturias, 5. De binnenlanden langs de Cantabrische kust, 5. Baskenland (waar het Spaans in contact komt met het Baskisch, 6. Catalonië (Spaans komt hier in contact met het Catalaans), 7. Het Zuidoosten van Spanje (Valencia, Alicante, Murcia), 8. Oost-Andalusië (Granada, Almería), 8. West-Andalusië (Sevilla, Huelva, Cádiz, Badajoz), 6. Zuid-centraal en Zuidwest Spanje (Madrid, Toledo).

Het Spaans van Latijns-Amerika kan, in een nog drastischere verdeling waarbij waarschijnlijk een groot aantal varianten onrecht wordt gedaan, verdeeld worden in 10 regio's, aldus Lipski (1994). Deze verschillende regio's met elk hun eigen kenmerken zijn: 1. Mexico en het Zuidwesten van de Verenigde Staten, 2. De Caraïben (Cuba, Puerto Rico, Dominicaanse Republiek, Panama, Caribische kust van Colombia, etc.), 3. Guatemala en Costa Rica, 4. El Salvador, Honduras en Nicaragua, 5. Colombia (binnenland) en de aangrenzende hooglanden van Venezuela, 6. Pacifische kust van Colombia, Ecuador en Peru, 7. De Andesregio's van Ecuador, Peru, Bolivia, Noorwest-Argentinië, en

Noordoost-Chili, 8. Chili, 9. Paraguay, Noordoost Argentinië en Oostelijk Bolivia, 10. Argentinië en Uruguay (Rio de la Plata-Spaans).

Nu is een afstudeerproject waarin wordt gefocust op verschillen tussen het Nederlands en het Spaans om uiteindelijk een NT2-handleiding te maken geen uitgelezen gelegenheid al deze verschillen tot in het kleinste detail te bespreken. Dit is niet van belang voor het einddoel van deze contrastieve analyse, namelijk kenmerkende verschillen tussen het Spaans en het Nederlands te bespeuren, en dan vooral de kenmerken die ook naar voren kunnen komen in het verwervingsproces van het Nederlands d.m.v. transfer. Daarom wordt in deze paragraaf ingegaan op de meest opvallende en kenmerkende (van de standaard afwijkende) fonologische verschijnselen in Spanje en Latijns-Amerika.

Allereerst de fonologische “bijzonderheden” binnen Spanje zelf. Wanneer men kijkt naar de 11 verschillende regio's die Lipski aanhaalt, kan men heel grofweg een verdeling maken tussen de Noordelijke, pakweg, 3/4 van het land en een zuidelijk deel dat verticaal en topografisch gezien ongeveer 1/4 van de oppervlakte bedraagt. De opmerkelijkste verschillen in het Spaans van Spanje zitten in het Spaans van Noord- en Midden-Spanje en Zuid-Spanje. Specifieker gezegd, in de regio Andalusië. In Andalusië doen zich twee fonologische fenomenen voor, genaamd *seseo* en *ceceo*. Waar Spanjaarden in overige delen van het land de /z/ en de /c/ (wanneer deze niet uitgesproken wordt als [k]) consequent uitspreken als [θ], en de /s/ uitspreken als een [s], spreekt een deel van van de Andalusiërs de /z/, /c/ en /s/ uit als [s] (*seseo*) en het andere (minder grote) deel spreekt deze medeklinkers uit als [θ] (*ceceo*). Zowel het verschijnsel *seseo* als *ceceo* wijkt af van de standaardvorm van het Spaans van Spanje, waarin wel wordt gedifferentieerd tussen [s] en [θ] (deze differentiering wordt in het Spaans aangeduid met *distinción*). Een verklaring is te vinden in het feit dat er eerst in Andalusië alleen met *seseo* werd gesproken. De [θ] kwam niet in het Spaans van Andalusië voor. Hoe dan ook had de *distinción*, het maken onderscheid tussen [s] en [θ] meer prestige en werd *seseo* met het platteland geassocieerd. Het ontstaan van *ceceo* is waarschijnlijk een vorm van hypercorrectie geweest.

Een ander, zeer opvallend kenmerk van het Spaans van Andalusië is het geheel wegvallen of het aspireren van de laatste medeklinker van een woord, of van /s/-en die in een woord voor een andere medeklinker staan (al komt dit ook in andere delen van Spanje voor). Ook wordt de consonantencluster /ch/ veelvuldig niet als [tʃ] uitgesproken, maar eerder als [tʃ].

Het *ceceo*-verschijnsel is uniek voor Andalusië, maar de *seseo*-uitspraak is inmiddels wijdverbreid en geldt in Latijns-Amerika als norm voor het gesproken Spaans. De [θ]-klank is geheel verdwenen in dit deel van de wereld, en ook op de Canarische eilanden komt het niet voor.

Los van het feit dat men in Latijns-Amerika geen [θ]-klank kent, en het Spaans van Spanje (met uitzondering van de regio Andalusië en de Canarische eilanden) inmiddels een uitzondering op de norm lijkt te zijn geworden, bestaat er in het Spaans van Latijns-Amerika een fenomeen dat *yeísmo* genoemd wordt.

Bij dit verschijnsel wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de klinkercombinatie /ll/ en /y/, iets dat in het standaard Spaans van Spanje wel gebeurt. /ll/ wordt van oudsher uitgesproken als [ʎ], en /y/ wordt uitgesproken als [dʒ] en [j]. Zo klinkt er in het standaard Spaans van Spanje verschil tussen de woorden *halla* (hij/zij vind) en *haya* (3de pers. ev. van het hulpwerkwoord *haber*, aanvoegende wijs) en *cayó* (hij/zij viel) en *calló* (hij/zij zweeg). In grote delen van Latijns-Amerika en een aantal delen van Spanje komt het *yeísmo*-verschijnsel voor, in de zin van dat er geen onderscheid wordt gemaakt in de uitspraak van de /y/ en de /ll/, maar dit wordt wel op andere manieren gerealiseerd.

Wat dit betreft is het Spaans zoals dat gesproken wordt in Argentinië een zeer herkenbare en zichzelf onderscheidende variant. In het Argentijns-Spaans wordt zowel de /y/ en de /ll/ uitgesproken als [j], het eerste verschijnsel waardoor men direct merkt dat een persoon uit Argentinië komt. (Het Argentijnse *yeísmo* wordt hierom ook wel aangeduid als *sheísmo*.) In veel Andeslanden wordt wel door een groot gedeelte van de bevolking onderscheid gemaakt tussen de twee klanken, maar in Midden-Amerika en landen als Colombia gebeurt dit bijna niet. Welke klank wordt gemaakt voor de /y/ en de /ll/ verschilt per land en per persoon. Wanneer men een interview in het Spaans bekijkt met (bijvoorbeeld) stervoetballer Lionel Messi, zal men wanneer men enige kennis van het Spaans heeft, snel het *sheísmo* in zijn spraak ontdekken. Een ander beroemde persoon die met *yeísmo* spreekt (en zingt) is Colombiaanse zangeres Shakira. Wanneer men een songtekst van Shakira voor zich legt en let op de uitspraak van de /ll/ en /y/ zal men horen dat deze letters door haar worden gerealiseerd als [dʒ], (bijna) zonder enige uitzondering.

3.1.5. Klemtonen

De regels wat betreft de klemtoon in losse woorden zijn in vergelijking met het Nederlands vrij simpel. Er zijn twee regels: de klemtoon ligt op de voorlaatste lettergreep van een woord wanneer

dit op –n of –s eindigt of op een klinker (*rién* (zij lachen), *riés* (jij lacht), *rié* (hij/zij lacht)). Als dit niet het geval is komt de klemtoon te liggen op de laatste lettergreep (*reír* (lachen, infinitief), *reíd* (lachen! Gebiedende wijs)). Wanneer de klemtoon niet op de voorlaatste of laatste lettergreep ligt wordt dat aangegeven met een accent op de lettergreep waar de emfase ligt. Voorbeelden: *comí* (ik at), *comió* (hij/zij at), *América* (Amerika), *África* (Afrika).

Het Nederlands is een taal waarin het leggen van de klemtoon op de juiste syllabe niet altijd even makkelijk is voor NT2-ers. Meestal ligt de hoofdklemtoon van het Nederlands op de voorlaatste lettergreep van een woord (a.'man.del, an.'dij.vie), maar wanneer deze voorlaatste lettergreep "open" is (op een klinker eindigt) ligt de klemtoon op de voorvoorlaatste lettergreep ('car.na.val, 'ma.ra.thon). Verder zijn er nog een aantal uitzonderingen. In samengestelde woorden hangt het af van het type woordsoort van het rechterdeel: wanneer dit een substantief of een verbum is ligt de hoofdklemtoon op het linkerdeel, en wanneer het rechterdeel van het woord een adjectief of prepositie is, ligt de hoofdklemtoon op het rechterdeel.

3.2. Woordsoorten

In deze paragraaf wordt ingegaan op woordsoorten. Zie hier een schematisch overzicht van de opbouw van deze paragraaf:

- Lidwoorden (§3.2.1)
- Substantiva (§3.2.2)
 - o Meervoud (§3.2.2.1)
 - o Genus (§3.2.2.2)
- Adjectieven (§3.2.3)
- Pronomina (§3.2.4)
 - o Aanwijzende voornaamwoorden (§3.2.4.1)
 - o Betrekkelijke voornaamwoorden (§3.2.4.2)
 - o Bezittelijke voornaamwoorden (§3.2.4.3)
 - o Onbepaalde voornaamwoorden (§3.2.4.4)
 - o Persoonlijke voornaamwoorden (§3.2.4.5)
 - o Wederkerende en wederkerige voornaamwoorden (§3.2.4.6)
- Werkwoorden (§3.2.5)
 - o "Pro-drop" (§3.2.5.1)

Allereerst worden de inhoudswoorden besproken, en hierna komen de functiewoorden aan bod. De lidwoorden worden nog voor de substantieven besproken omdat deze twee categorieën woorden eigenlijk niet los van elkaar kunnen worden gezien.

3.2.1. Lidwoorden

In vergelijking met het Nederlands, dat maar drie lidwoorden (“de”, “het” en “een”) kent, heeft het Spaans een uitgebreider lidwoordensysteem. Getal en geslacht zijn factoren omtrent zelfstandige naamwoorden die invloed hebben op de totstandkoming van het Spaanse lidwoord en ook bestaan er enkele schrijfgeregels waar rekening mee gehouden moet worden.

Het Spaans kent de volgende lidwoorden:

		Mannelijk	Vrouwelijk	Onzijdig
Bepaald/ definitief	Enkelvoud	<i>El</i>	<i>La</i>	<i>Lo</i>
	Meervoud	<i>Los</i>	<i>Las</i>	-
Onbepaald / indefinitief	Enkelvoud	<i>Un</i>	<i>Una</i>	-
	Meervoud	<i>Unos</i>	<i>Unas</i>	-

Tabel 6: Spaanse lidwoorden

De voorzetsels *a* en *de* vormen met *el* de samentrekkingen *al* en *del*. Behalve met eigennamen:

(10)

Voy al (=a+el) cine

(Ik ga naar de bioscoop)

Me gusta el color del (=de+el) coche

(Ik vind de kleur van de auto mooi)

Éste es un artículo de El País

(Dit is een artikel uit El País (Sp. krant))

Spaanse lidwoorden congrueren qua geslacht en getal met het zelfstandig naamwoord, ook wanneer deze in een zin is weggelaten. Enkele voorbeelden van dergelijke zinnen zijn:

(11) José: “ (i) *¿Qué trozo quieres?* (ii) *¿El pequeño o el grande?*” Mercedes: (iii) *“Dame el pequeño.”*

(José: (i) “Welk stuk wil je? (ii) Het kleine of het grote?” Mercedes: (iii) “Geef me het kleine maar.”)

Het substantief *trozo* (stuk) in zin (i) is hier mannelijk enkelvoud en congrueert met het *e/* (tevens mannelijk + enkelvoud) in (ii), en ook met het *e/* (M, ev.) in (iii). In de volgende voorbeeldzinnen is het substantief *la tortilla* (het omelet) vrouwelijk + enkelvoudig (a), en dit concordeert met het *la* (V, ev.) in zin (b):

- (12) *José: (a) "¿Te ha gustado la tortilla?" Mercedes: (b) "¿Cuál? ¿La de cebolla?"*
(José: "Heeft het omelet je gesmaakt?" Mercedes: "Welke? Die met ui?")

Dergelijke zinnen in het meervoud zijn:

- (13) *José: "Uf. ¡Vaya ruido que estaban haciendo esos niños en la mesa!" Mercedes: "¿Cuáles José? ¿Los de Francia?"*
(José: "Oef. Wat een kabaal maakten die kinderen aan tafel!" Mercedes: ¿Welke kinderen José? ¿Die uit Frankrijk?)
-> *Niños* (= kinderen, substantief, mannelijk + meervoud) concordantie met *Los* (= bepaald lidwoord, mannelijk + meervoud)

- (14) *José: "¿Mercedes, por qué te acercaron a ti esas chicas?" Mercedes: "¿Cuáles chicas? ¿Las que estaban en la salida?"*
(José: "Mercedes, waarom kwamen die meisjes naar je toe?" Mercedes: "Welke meisjes? Die bij de uitgang stonden?")
-> *Chicas* (= meisjes, substantief, vrouwelijk + meervoud) concordantie met *Las* (= bepaald lidwoord, vrouwelijk + meervoud)

Uiteraard geldt de concordantie ook tussen de onbepaalde lidwoorden (resp. M of V / ev. of mv.) en eventuele zelfstandig naamwoorden met respectievelijk geslacht/getal waarnaar ze verwijzen.

Nog een verschil tussen het Nederlands en het Spaans is dat waar het lidwoord in het Nederlands weggelaten mag of moet worden, er in het Spaans verplicht een lidwoord blijft staan:

- (15) *Las jirafas me encantan*
(Ik ben dol op giraffes)
El amarillo es mi color favorito
(Geel is mijn lievelingskleur)

Het bepaalde, onzijdige lidwoord *lo* gebruikt men wanneer men refereert aan concepten of ideeën: *lo que te conté* (wat/hetgeen dat ik je vertelde), of in combinatie met adjectieven: *lo bueno es que todavía me ama* (het mooie/goede is dat hij/zij nog steeds van me houdt). In exclamatieven wordt dit lidwoord ook gebruikt (*¡Lo simpático que es tu padre!* (Jouw vader is sympathiek zeg!)). In tegenstelling tot de mannelijke en vrouwelijke lidwoorden in het Spaans kan *lo* concorderen met elk getal/geslacht. (*¡No sabes lo contentas que están mis hermanas!* (Je hebt geen idee hoe tevreden mijn zussen zijn!))

De onbepaalde lidwoorden in het Spaans hebben alleen in het enkelvoud een equivalent in het Nederlands (“een”). De onbepaalde lidwoorden in het meervoud kunnen in veel gevallen in het Nederlands vertaald worden met “enige”, “enkele”, “wat” of “een paar”:

- (16) Jesús, cómprame unos sellos, (Jesús, koop maar een paar postzegels voor me,)
 y tráeme unas revistas también. (en breng ook wat tijdschriften voor me mee.)

Toch zijn er gevallen waarin het Spaanse onbepaalde lidwoord niet direct vertaald kan worden naar het Nederlands:

- (17) *Estuvo encerrado en (unas) condiciones infrahumanas.*
(Hij heeft onder onmenselijke omstandigheden opgesloten gezeten.)
(Voorbeeld uit Slager, 2009)

3.2.2. Substantiva

Net als in het Nederlands kent het Spaans drie soorten zelfstandige naamwoorden: enkelvoudige zelfstandige naamwoorden (*el piano* (de piano), *la coche* (de auto), *la cama* (het bed)), samengestelde zelfstandige naamwoorden (*la cochecama* (de kinderwagen), *el cuentaquilómetros* (de kilometerteller), en eigennamen, die worden gebruikt om een bepaalde persoon of zaak mee aan te duiden (*Juan*, *María*, *Holanda* (Holland), *Bélgica* (België)). Wat dat betreft geen verschil tussen beide talen, behalve dat Spaanse samenstellingen linkshoofdig zijn en Nederlandse samenstellingen rechtshoofdig.

3.2.2.1. Enkelvoud / Meervoud

Meervoudsvormen van het substantief worden in het Spaans simpelweg gevormd door een –s of –es toe te voegen aan het eind van het woord. In beginsel geldt: eindigt het woord op een klinker komt er een –s achter, eindigt het woord op een medeklinker, dan komt er –es achter te staan.

(7) Woorden eindigend op een klinker +s:

<i>plato</i>	->	<i>platos</i>	(bord	->	borden)
<i>paloma</i>	->	<i>palomas</i>	(duif	->	duiven)

Woorden eindigend op een medeklinker +es:

<i>calcetín</i>	->	<i>calcetines</i>	(sok	->	sokken)
<i>ordenador</i>	->	<i>ordenadores</i>	(computer	->	computers)

Wanneer een woord eindigt op een beklemtoonde klinker, krijgt de meervoudsvorm –es aan het einde:

(8) <i>Israelí</i>	->	<i>Israelíes</i>	(Israëliër	->	Israëliërs)
<i>Marroquí</i>	->	<i>Marroquíes</i>	(Marokkaan	->	Marokkanen)

(Één enkele uitzondering op deze regel is dat het woord *esquí* (ski) alleen een –s in het meervoud krijgt: *esquíes* (ski's))

Wanneer het zelfstandig naamwoord al op een –s eindigt, blijft het woord behouden in zijn zelfde vorm wanneer het in het meervoud wordt gezet. Men kan dan herleiden dat het om meervoud gaat aan de zinscontext en aan het lidwoord, dat ook in het meervoud komt te staan (hierover meer in de volgende paragraaf):

(9) <i>el lunes</i>	->	<i>los lunes</i>	(de maandag	->	de maandagen)
<i>la crisis</i>	->	<i>las crisis</i>	(de crisis	->	de crises)

Het Spaanse systeem voor meervoudsvorming van substantiva is minder gecompliceerd dan het Nederlandse systeem, waar er zo'n 7 regels zijn voor wanneer een woord een –s (of 's) krijgt in het meervoud. (In de overige gevallen eindigt het woord op –en.) Dan zijn er nog de uitzonderingen van Nederlandse substantiva die hun oorsprong hebben in het Grieks.

3.2.2.2. Genus

Er bestaat wel degelijk verschil tussen het Nederlands en het Spaans wanneer het gaat om het geslacht (Lat. *Genus*, meervoud *genera*) van substantiva. Het Nederlands is op dit vlak ingewikkelder uit te leggen dan het Spaans. De Nederlandse zelfstandig naamwoorden zijn te verdelen in de de-klasse en in de het-klasse. De “het-woorden” zijn onzijdig (het huis, o). De “de-woorden” zijn te verdelen in mannelijke en vrouwelijke woorden. Men voelt echter over het algemeen in het Nederlands van Nederland niet meer aan welke “de-woorden” mannelijk zijn en welke “de-woorden” vrouwelijk zijn. In het Nederlands van België voelt men dit over het algemeen nog wel aan. (Pescher – Ter Meer, 1985:51) Een complicerende factor voor leerders van het Nederlands is dat het geslacht van een substantief een puur grammaticaal, arbitrair iets is en niets met biologie te maken heeft of andere mannelijke of vrouwelijke eigenschappen van de betreffende persoon, dier, zaak of voorwerp. De meeste “de-woorden” zijn door een speciaal opgestelde commissie in 1947 vastgesteld als zijnde mannelijk, alhoewel er enkele woorden zijn die als vrouwelijk worden benoemd op basis van het suffix (voorbeelden: –heid -> schoonheid (v), -schap -> wetenschap (v), -sis -> crisis (v), etc.) (Fontein, Pescher – Ter Meer, 1985:51).

In het Spaans bestaan er twee genera, namelijk mannelijk en vrouwelijk, en kan men vaak (niet altijd) wel aan de woordvorm van een substantief zien tot welk geslacht deze behoort. Woorden die eindigen op een –o zijn heel vaak mannelijk en woorden die eindigen op een –a zijn heel vaak vrouwelijk. De lidwoorden *el* (m) en *la* (v) bevestigen dit (dit geldt natuurlijk ook voor de onbepaalde lidwoorden *un* en *una*):

(18)	<i>El libro</i>	=	Het boek	<i>La sombra</i>	=	De schaduw
	<i>El derecho</i>	=	Het recht	<i>La paciencia</i>	=	Het geduld
	<i>El ministerio</i>	=	Het ministerie	<i>La jarcha</i>	=	De kruik
	<i>El llanto</i>	=	Het gehuil	<i>La fresa</i>	=	De aardbei
	<i>El chico</i>	=	De jongen	<i>La chica</i>	=	Het meisje
	<i>El candidato</i>	=	De kandidaat	<i>La candidata</i>	=	De candidate

Ook kan men aan de hand van de biologische kenmerken van hetgeen waar het substantief naar verwijst zien of het een vrouwelijk of een mannelijk woord is. Een mannelijk persoon of mannelijk dier heeft altijd en zonder uitzondering een mannelijk zelfstandig naamwoord (*el suegro* (de schoonvader), *el viudo* (de weduwnaar), *el gato* (de (mannelijke) kat)) en een vrouwelijk persoon of vrouwelijk dier krijgt altijd een vrouwelijk zelfstandig naamwoord (*la suegra* (de schoonmoeder),

la viuda (de weduwe), *la gata* (de (vrouwelijke) kat)). Deze regel gaat boven regels die uitgaan van de vorm van het woord:

(19)	<i>El modelo</i>	=	Het (mannelijke) model
	<i>La modelo</i>	=	Het (vrouwelijke) model
	<i>El médico</i>	=	De (mannelijke) arts
	<i>La médico</i> , (naast:		
	<i>La médica</i>)	=	De (vrouwelijke) arts

(Het geslacht van woorden die verwijzen naar abstracte of niet-genderbepaalde zaken (*el micrófono* (de microfoon), *la decisión* (de beslissing), *el tenedor* (de vork)) is arbitrair bepaald, maar men kan makkelijk aan de eindletters en –suffixen zien of het woord mannelijk of vrouwelijk is. Dit is in het Nederlands meestal niet mogelijk.)

Dan zijn er nog enkele woorden die op -ma eindigen die van Griekse oorsprong zijn en altijd tot het mannelijk geslacht behoren: *el esquema* (het schema), *el problema* (het probleem), *el síntoma* (het symptoom). Ook zijn er suffixen die altijd duiden op de vrouwelijkheid van een substantief, zoals –dad (*la soledad* (de eenzaamheid)), –tad (*la libertad* (de vrijheid)), –tud (*la quietud* (de rust)), –ión (*la canción* (het lied)), –ez (*la estupidez* (de domheid)) en –umbre (*la muchedumbre* (de menigte)).

3.2.3. Adjectieven

Spaanse adjectieven concorderen altijd in geslacht en getal met het zelfstandig naamwoord waar ze iets over zeggen. Bijvoeglijke naamwoorden krijgen in veruit de meeste gevallen de volgende uitgangen: –o/–os, –a/–as (resp: mannelijk (ev./mv.), vrouwelijk (ev./mv)). In het Nederlands bestaat er alleen een uitgang met –e achter een adjectief. In het Nederlands heeft dit te maken met ook te maken met of het bijvoeglijk naamwoord attributief (de mooie vlinder)¹ of predicatief (de vlinder is mooi) is gebruikt. Voorbeelden van zulke concordantie:

(36)	Bijvoeglijk naamwoord <i>bueno</i> (goed):		
	(M. ev.)	<i>El chico <u>bueno</u></i>	De goede jongen

¹ Hierbij bestaat één uitzondering op de regel. Bij indefiniet onzijdig enkelvoud: “een groot huis” of “een lang model”

(M. mv.)	<i>Los <u>chicos</u> <u>buenos</u></i>	De goede jongens
(V. ev.)	<i>La <u>chica</u> <u>buen<u>a</u></u></i>	Het goede meisje
(V. mv.)	<i>Las <u>chic<u>as</u></u> <u>buen<u>as</u></u></i>	De goede meisjes

In tegenstelling tot het Nederlands verliest het bijvoeglijk naamwoord nooit concordantie met het zelfstandig naamwoord, ook niet wanneer deze niet in de zin staat:

(37) *¿Son peligrosos esos animales? Sí, son peligrosos.*

Zijn dat gevaarlijke dieren? Ja, die zijn gevaarlijk.

In dit geval zou in de Nederlandse zin ook geen uitgang –e staan als het zelfstandig naamwoord “dieren” wel in de zin zou staan, omdat het dan op predicatieve wijze gebruikt zou worden.

Een ander verschil met het Nederlands is dat Spaanse bijvoeglijke naamwoorden zowel links als rechts van het zelfstandig naamwoord kunnen staan als deze attributief worden gebruikt. In het Nederlands neemt het bijvoeglijk naamwoord altijd een plaats vóór het zelfstandig naamwoord in. De meest “neutrale plaats” voor een bijvoeglijk naamwoord is achter het zelfstandig naamwoord. Voorplaatsing betekent dat “het bijvoeglijk naamwoord weinig feitelijke informatie te bieden heeft en/of dat het vooral emotionele of stilistische waarde heeft.” (Slager 2009:64). In (i) *un gran jardín* (“een grote tuin”) staat het bijvoeglijke naamwoord *gran* (grote) voor *jardín* (tuin). Naast dat het iets “stilistischer” klinkt dan (ii) *un jardín grande* (“een grote tuin”), zegt dit bijvoeglijk naamwoord iets over de tuin zelf. Bij achterplaatsing (zoals bij ii) zegt het bijvoeglijk naamwoord (op subtiele wijze) iets meer over de tuin in vergelijking met andere tuinen. Ook zijn er een paar gevallen waarin er betekenisverschil optreedt al naar gelang de positie van het bijvoeglijk naamwoord. Een voorbeeld hiervan is (iii) *“la pobre mujer”* (de arme vrouw) versus (iv) *“la mujer pobre”* (de arme vrouw). Bij voorplaatsing, zoals in zin (iii) heeft arm de betekenis “zielig, meelijwekkend”. Bij achterplaatsing zoals in zin (iv) betekent het “arm” in de zin van “geen/weinig geld hebben”.

3.2.4. Pronomina

3.2.4.1. Het aanwijzend voornaamwoord

Het Spaans kent drie aanwijzende voornaamwoorden, die, al naar gelang het geslacht en getal van het zelfstandig naamwoord, een bepaalde uitgang krijgen. Dit is in het Nederlands ook zo, alleen bestaan er in het Spaans meer uitgangen die met geslacht en getal corresponderen. In onderstaand schema (tabel 3) alle Spaanse aanwijzende voornaamwoorden op alle mogelijke manieren vervoegd:

Enkelvoud	Mannelijk	<i>Este</i>	<i>Ese</i>	<i>Aquel</i>
	Vrouwelijk	<i>Esta</i>	<i>Esa</i>	<i>Aquella</i>
	Onzijdig	<i>Esto</i>	<i>Eso</i>	<i>Aquello</i>
Meervoud	Mannelijk	<i>Estos</i>	<i>Esos</i>	<i>Aquellos</i>
	Vrouwelijk	<i>Estas</i>	<i>Esas</i>	<i>Aquellas</i>

Tabel 7: een overzicht van de Spaanse aanwijzende voornaamwoorden

Een verschil op dit gebied tussen het Nederlands en het Spaans is dat men in het Nederlands de ruimte in twee gebieden verdeelt: één gebied rondom/dichtbij de spreker (dit, deze), en één gebied ver van de spreker af (dat, die). In het Spaans verdeelt men de ruimte in drie gebieden: een gebied dichtbij de spreker (*este*), een gebied dichtbij de gesprekspartner (*ese*) en alles wat buiten deze twee gebieden valt (*aquel*).

3.2.4.2. Betrekkelijke voornaamwoorden

Een betrekkelijk voornaamwoord, of relatief pronomens, is een woord dat altijd op een antecedent terugslaat. Dat kan een persoon of ding zijn, maar ook bijvoorbeeld een hele zin. De bijzinnen die in een hoofdzin de functie van bijvoeglijke bepaling bij een zelfstandig naamwoord hebben heten bijvoeglijke bijzinnen of relatiefzinnen. Het verwijzende woord dat hierin voorkomt en terugslaat op het antecedent is het betrekkelijk voornaamwoord. De relatieve pronomina in het Nederlands zijn: die/dat, wie, wat, welk(e), hetwelk en hetgeen. Het Spaans heeft in principe één betrekkelijk voornaamwoord minder dan in het Nederlands: *que*, *el que*, *el cual*, *quien* en *cuyo*. Wel hebben *el que* en *el cual* beiden ook nog een vrouwelijke, onzijdige en meervoudsvorm, resp.: *el que*, *la que*, *lo que*, *los que*, *las que*, en: *el cual*, *la cual* *lo cual*, *los cuales* en *las cuales*. *Quien* heeft ook nog een meervoudsvorm: *quienes*, maar maakt geen verschil tussen mannelijk en vrouwelijk. *Cuyo* heeft ook nog een vrouwelijke vorm en twee meervoudsvormen voor zowel mannelijk als vrouwelijk.

Hieronder een voorbeeldzin bij elk van de Spaanse betrekkelijke voornaamwoorden:

(20) *El chico que vende bebidas tiene un perro.*
(De jongen die drankjes verkoopt heeft een hond.)

(21) *El que quiera puede venir conmigo.*
(Degene die wil kan met mij mee.)

(22) *La comunicación es el proceso mediante el cual se puede transmitir información de una entidad a otra.*

(Communicatie is het proces waarbij men informatie overbrengt van de ene entiteit naar de andere)

(23) *Ese es el hombre a quien le habían detenido.*

(Dat is de man die ze hadden aangehouden.)

(24) *La ciudad cuyo centro se ve como una ruina.*

(De stad waarvan het centrum eruit ziet als een ruïne.)

Zowel het Nederlands als het Spaans kent betrekkelijke voornaamwoorden met ingesloten antecedent van het type: “Wat jij zegt klopt niet” -> “Lo que dices tú no es cierto”. Twee punten waarop deze beide talen verschillen zijn. 1. Het Spaans kent geen vaste bijzinvolgorde, zoals dit in het Nederlands wel het geval is, en 2. in (formeel) Spaans is de volgende constructie mogelijk -> *Un asunto que contaba con poder arreglar* (“een kwestie die hij stellig dacht te kunnen oplossen”, voorbeeld uit Slager (2007)), waar dit in het Nederlands grammaticaal gezien niet gaat.

3.2.4.3. *Bezittelijke voornaamwoorden*

In het Nederlands bestaan er twee typen bezittelijke voornaamwoorden, de bijvoeglijke en de zelfstandige:

(25)	<u>Bijvoeglijk</u>	<u>Zelfstandig</u>
<u>1^e pers. ev.</u>	mijn, m'n	mijne
<u>2^e pers. ev.</u>	jouw, je, uw	jouwe, uwe
<u>3^e pers. ev.</u>	zijn, z'n, haar, d'r	zijne, hare
<u>1^e pers. mv.</u>	ons, onze	onze
<u>2^e pers. mv.</u>	jullie, je, uw	-, uwe
<u>3^e pers. mv.</u>	hun, haar, d'r	hunne

In het Spaans zijn er bezittelijke voornaamwoorden die vóór het zelfstandig naamwoord komen, en de andere ná het zelfstandig naamwoord:

(26) Vóór zelfst. nw. Na zelfst. nw.

<u>1^e pers. ev.</u>	<i>mi/ mis</i>	<i>mío(s)/mía(s)</i>
<u>2^e pers. ev.</u>	<i>tu/tus</i>	<i>tuyo(s)/tuya(s)</i>
<u>3^e pers. ev.</u>	<i>su/sus</i>	<i>suyo(s)/suya(s)</i>
<u>1^e pers. mv.</u>	<i>nuestro(s)/nuestra(s)</i>	<i>nuestro(s)/nuestra(s)</i>
<u>2^e pers. mv.</u>	<i>vuestro(s)/vuestra(s)</i>	<i>vuestro(s)/vuestra(s)</i>
<u>3^e pers. mv.</u>	<i>su/sus</i>	<i>suyo(s)/suya(s)</i>

De beleefdheidsvorm van het bezittelijk voornaamwoord die in het Nederlands kan worden vertaald met “uw”, oftewel *su*, staat in tegenstelling tot het Nederlands in de 3de persoon (enkelvoud en meervoud), terwijl dit in het Nederlands behoort tot de 2de persoon (enkelvoud en meervoud). Eveneens kan in het Spaans het bezittelijk voornaamwoord een plaats innemen achter het zelfstandig naamwoord: *vida mía / amor mía* (mijn schat!), *Diós mía* (mijn God!). Hier moet wel bij worden vermeld dat wanneer het bezittelijk voornaamwoord direct na het zelfstandig naamwoord komt, dit wat “dramatischer” klinkt dan wanneer het ervoor zou staan.

Een type constructie als: “*Este es su coche señor?*” “*Sí, es el mía.*” Kan evengoed in het Nederlands voorkomen: “Is dit uw auto meneer?” “Ja, dat is de mijne”.

Het Spaans en het Nederlands verschillen vaak in het gebruik van bezittelijke voornaamwoorden wanneer er wordt gepraat over kledingstukken en/of lichaamsdelen. Waar er in het Nederlands een bezitsrelatie wordt uitgedrukt met een bezittelijk voornaamwoord, wordt er in het Spaans vooral een lidwoord gebruikt. Voorbeeld: “mijn arm doet pijn” versus *me duele el brazo*. Als men deze laatste Spaanse zin letterlijk zou vertalen zou er in het Nederlands iets dergelijks staan als “de hand doet (mij) pijn” en zou er dus geen bezittelijk voornaamwoord in de zin staan.

Andere voorbeelden die dit verschil laten zien zijn:

- (27) *Pepa se metió las manos en los bolsillos* *los* = lidwoord
 (Pepa stopte haar handen in haar zakken) haar = bez. vnv.
- (28) *Juan tiene una herida en la pierna* *la* = lidwoord
 (Juan heeft een wond op zijn been) zijn = bez. vnv.

3.2.4.4. Onbepaalde voornaamwoorden

Het onbepaald voornaamwoord wordt gebruikt om iets “inconcreets” aan te duiden. Hetgeen waar het naar verwijst heeft geen vastgesteld getal, als bijvoorbeeld “drie komkommers”, “twee paprika’s” en “twee en een halve tomaat”. Zoals Fontein en Pescher – ter Meer (1985) het stellen is een onbepaald voornaamwoord “een woord dat een persoon of een zaak aanduidt, zonder nadere bijzonderheden daarvan te geven”. De onbepaalde voornaamwoorden in het Nederlands zijn: men, iemand/één, niemand/geen, iets, niets, wat, het, elk, ieder, alle, zeker, deze en gene, deze of gene, ander, een en ander, een of ander, iedereen, menigeen, wie dan ook, wie ook maar. In het Spaans behoren er 31 woorden tot de categorie “onbepaalde pronomina”. Om al deze pronomina te bespreken zou niet van nut zijn voor de contrastieve analyse waarbij het doel is significante verschillen tussen de Spaanse en Nederlandse grammatica te vinden die tot transfer zouden kunnen leiden.

Hierbij in ieder geval wel een overzicht van een paar van de belangrijkste en wellicht meest voorkomende Spaanse onbepaalde voornaamwoorden:

(29)	<i>Algo</i>	=	iets, een beetje
	<i>Alguien</i>	=	iemand
	<i>Alguno</i>	=	iemand, één of andere, enige, sommige
	<i>Cada</i>	=	elk, ieder
	<i>Nada</i>	=	niets, helemaal niet
	<i>Nadie</i>	=	niemand
	<i>Mismo</i>	=	zelf, zelfde, zelfs
	<i>Propio</i>	=	zelf (een andere, niet onbepaalde betekenis is “eigen”)
	<i>Todo</i>	=	elk, ieder, heel, helemaal, al(le), alles

Veel Spaanse onbepaalde pronomina kunnen in verschillende “functies” (zelfstandig of bijvoeglijk) ook een andere betekenis krijgen. Zo heeft, zoals men kan zien in bovenstaande lijst, het woord *algo* twee betekenissen. De eerste betekenis gaat op wanneer *algo* zelfstandig in de zin staat: *¿Quieres tomar algo?* (Wil je iets drinken?) De tweede betekenis geldt wanneer *algo* bijvoeglijk wordt gebruikt: *Le vi algo triste* (Hij zag er een beetje triest uit).

Enkele verschillen tussen het Nederlands en het Spaans op het gebied van onbepaalde voornaamwoorden: in voor het Nederlands gebruikelijke zinnen komen constructies als “ze waren alle drie gekomen” voor. In het Spaans is ook mogelijk zo een constructie te maken, alleen is het veel

minder gebruikelijk eveneens een onbepaald voornaamwoord in de zin te plaatsten. Wanneer men laatstgenoemde Nederlandse voorbeeldzin letterlijk vertaalt krijgt men: *habían venido todos los tres*. Gebruikelijker is het om te zeggen: *habían venido los tres*, zonder *todos*.

In het Nederlands kan het woordje “zelf” op zichzelf staan in een zin. In het Spaans moet het woord *mismo* echter altijd tegen een zelfstandig naamwoord of persoonlijk voornaamwoord “aanleunen”. Voorbeeld: *Tú misma me lo dijiste* (Je hebt het me zelf gezegd).

In de Nederlandse taal bestaat er een verschil tussen het onpersoonlijke gebruik van het woord “ze” en het woord “men”. Men gebruikt “ze” in informelere contexten: ze zeggen dat roken de gezondheid schaadt”, en “men” in formelere contexten: “men zegt dat roken de gezondheid schaadt”. Het Spaans kent dit onderscheid niet. De Spaanse equivalenten “*dicen*” of “*se dice*” (de ene variant is niet formeler dan de ander) kunnen op beide manieren vertaald worden. Dit hangt af van de context. De Spaanse vertaling van de aangehaalde Nederlandse voorbeeldzinnen zou zijn: *Dicen/se dice que fumar es perjudicial para la salud*.

3.2.4.5. Persoonlijk voornaamwoorden

Hieronder een overzicht van alle Spaanse persoonlijke voornaamwoorden:

	Zelfstandig		Zwak	
	Onderwerp	Na voorzetsel	Meewerkend voorwerp	Lijdend voorwerp
<u>1e pers. ev.</u> (ik)	<i>yo</i>	<i>mi</i>	<i>me</i>	<i>me</i>
<u>2de pers. ev.</u> (jij)	<i>tú</i> <i>vos</i> (Lat. Am.)	<i>ti</i> <i>ti</i>	<i>te</i> <i>te</i>	<i>te</i> <i>te</i>
<u>3de pers. ev.</u> (hij) (zij) (u) (het)	<i>él</i> <i>ella</i> <i>usted</i> <i>ello</i>	<i>Él</i> <i>ella</i> <i>usted</i> <i>ello</i>	<i>le</i> <i>le</i> <i>le</i> <i>le</i>	<i>le/lo</i> <i>la</i> <i>le/lo, la</i> <i>lo</i>
<u>1e pers. mv.</u> (wij, M) (wij, V)	<i>nosotros</i> <i>nosotras</i>	<i>nosotros</i> <i>nosotras</i>	<i>nos</i> <i>nos</i>	<i>nos</i> <i>nos</i>
(Alleen in Spanje) <u>2de pers. mv.</u> (jullie, M) (jullie, V)	<i>vosotros</i> <i>vosotras</i>	<i>vosotros</i> <i>vosotras</i>	<i>os</i> <i>os</i>	<i>os</i> <i>os</i>

3 ^{de} pers. mv. (zij, M)	<i>ellos</i>	<i>ellos</i>	<i>les</i>	<i>les/los</i>
(zij, V)	<i>ellas</i>	<i>ellas</i>	<i>les</i>	<i>las</i>
(u, M/V)	<i>ustedes</i>	<i>ustedes</i>	<i>les</i>	<i>les/los, las</i>

Tabel 8: Overzicht Spaanse persoonlijke voornaamwoorden

In dit schema zijn persoonlijk voornaamwoorden te zien die niet overal in de Spaanstalige wereld voorkomen. Zo gebruikt men alleen in Spanje het persoonlijk voornaamwoord dat hoort bij de 2de persoon meervoud, *vosotros/as*. Dit persoonlijk voornaamwoord heeft zijn eigen behandeling in de Spaanse werkwoordvervoeging, en voor elk Latijns-Amerikaans Spaanssprekend persoon die niet heel bekend is met het Spaans van Spanje zal het gebruik van *vosotros* vreemd in de oren klinken.

Het persoonlijk voornaamwoord *vos*, dat in het schema bij de 2de persoon enkelvoud te vinden is wordt veelvuldig gebruikt in delen van Latijns-Amerika, zoals Argentinië, Chili, Bolivia, Uruguay, Costa Rica, Panama, Nicaragua, en vele andere regio's van niet-genoemde Latijns-Amerikaanse landen. Dit verschijnsel, van het gebruik van *vos* als pers. vnv. voor het 2de pers. ev. wordt *voseo* genoemd. Hoewel *vos* een zeer wijdverbreid persoonlijk voornaamwoord is, heeft het niet overal dezelfde functie, wordt het niet overal even vaak of op dezelfde manier gebruikt, en worden werkwoorden er niet allemaal op dezelfde manier naar vervoegd. In bepaalde landen is pers. vnv. *tú* helemaal vervangen door *vos* (Argentinië), in andere, niet afgebakende regio's wordt *tú* arbitrair naast *vos* gebruikt en in weer andere regio's gebruikt men *vos* als informele aanspreekvorm voor volwassenen en *tú* als informele aanspreekvorm voor familieleden en kinderen. In het Spaans zoals dat vandaag de dag gesproken wordt in Spanje is *voseo* een volledig onbekend verschijnsel. Het *voseo* is een verschijnsel dat met een oudere vorm van het Spaans van Spanje "mee is gereisd" naar de koloniën overzee. Hier heeft het kunnen overleven tot op vandaag de dag.

Wat men ziet wanneer men Spaanse persoonlijke voornaamwoorden met Nederlandse vergelijkt, is dat het Spaanse *usted* (u, in het Nederlands), gecategoriseerd is als 3de persoon enkelvoud, terwijl dat in het Nederlands onder 2de persoon enkelvoud wordt geschaard. Dit is te verklaren vanuit het feit dat *usted* een samentrekking is van het oude *Vuestra Merced* "uwe genade" en nu als gangbare beleefdheidsvorm wordt gebruikt (zonder dat het zo "onderdanig" klinkt).

Een verschil in gebruik van persoonlijke voornaamwoorden in het Spaans en in het Nederlands is het feit dat er in het Nederlands in een aantal gevallen een aanwijzend voornaamwoord i.p.v. een persoonlijk voornaamwoord kan worden gebruikt: "Zocht u mijn opa? Nou, die is er momenteel niet." In het Spaans zou het gebruik van een aanwijzend voornaamwoord in

een dergelijke positie leiden tot een veel te nadrukkelijke en enigszins minachtende zin: “¿Estaba buscando a mi abuelo? Pues, *ese no está/no está por el momento.”

3.2.4.6. Wederkerende en wederkerige voornaamwoorden

Allereerst een schema van alle Nederlandse wederkerende voornaamwoorden:

	<u>Onderwerp</u>	<u>Enkelvoud</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Meervoud</u>
<u>1^e persoon</u>	ik	me (mij)	we, wij	ons
<u>2de persoon</u>	je, jij, u	je, u, zich	jullie, u	je, u, zich
<u>3de persoon</u>	ze, zij, hij, het	zich	ze, zij	zich

Tabel 9: De Nederlandse wederkerende voornaamwoorden

Naast deze wederkerende voornaamwoorden zijn er ook nog de vormen die gevormd kunnen worden met –zelf: mijzelf, uzelf, onszelf, etc. Het wederkerend voornaamwoord verwijst meestal naar het onderwerp van een zin. De agent (de handelende persoon/entiteit) is gelijk aan de passieve entiteit/persoon die de actie ondergaat. Zo kunnen er constructies worden gevormd als “ik was me”, “je vergist je”, “of zij vragen zich af”. In het Nederlands zijn reflexieve werkwoorden te herkennen aan persoonlijk voornaamwoord “zich” dat voor het infinitief staat: zich vergissen, zich scheren, zich afvragen.

De Spaanse reflexieve voornaamwoorden zijn als volgt ingedeeld:

	Pers. voornaamwoord (onderwerp)	Reflexieve voornaamwoorden
1 ^e pers. ev	<i>yo</i>	<i>me</i>
2 ^{de} pers. ev.	<i>Tú/vos</i> (“vos” alleen in Latijns-Amerika)	<i>te</i>
3 ^{de} pers. ev.	<i>usted</i>	<i>se</i>
	<i>él/ella/ello</i>	<i>se</i>
1 ^e pers. mv.	<i>nosotros/nosotras</i>	<i>nos</i>
2 ^{de} pers. mv.	<i>vosotros/vosotras</i> (alleen in Spanje)	<i>os</i>
3 ^{de} pers. mv.	<i>ustedes</i>	<i>se</i>
	<i>ellos/ellas</i>	<i>se</i>

Tabel 10: De Spaanse reflexieve voornaamwoorden

Spaanse reflexieve werkwoorden zijn te herkennen aan het affix –se aan het einde van een werkwoord: *lavarse* (zich wassen), *afeitarse* (zich scheren), *ducharse* (zich douchen), *quejarse* (zich beklagen). Hieronder het reflexieve werkwoord *lavarse* uitgewerkt:

(30)	Yo	<i><u>me</u> lavo</i>
	Tú (vos)	<i><u>te</u> lavas</i>
	Usted/él	<i><u>se</u> lava</i>
	Nosotros	<i><u>nos</u> lavamos</i>
	Vosotros	<i><u>os</u> laváis</i>
	Ustedes/ellos	<i><u>se</u> lavan</i>

Er zijn werkwoorden die in het Spaans wel reflexief zijn, maar in het Nederlands niet, bijvoorbeeld: *arrepentirse* (spijt hebben), *estropearse* (stuk gaan) en *dormirse* (in slaap vallen) (reflexief gebruik is bij dit laatste werkwoord optioneel). Hier enkele Spaanse reflexieve voorbeeldzinnen die in het Nederlands geen reflexieve werkwoordsvorm krijgen:

- (31) *Se arrepiente de lo que ha hecho*
(Hij heeft spijt van wat hij gedaan heeft)
Estas tijeras siempre se estropean rápidamente
(Deze scharen gaan altijd snel kapot)
Marina se ha dormido en el sofá
(Marina is in slaap gevallen op de bank)

Ondanks dat niet alle werkwoorden die reflexief zijn in het Spaans reflexief zijn in het Nederlands, komt het gebruik van reflexieve/wederkerende voornaamwoorden redelijk overeen tussen de twee talen. Echter is het gebruik van reciproque, oftewel wederkerige voornaamwoorden heel anders. Waar in het Nederlands zinsconstructies worden gemaakt met woorden als “elkaar”, “mekaar” en “elkander” (voorbeeld: “zij zoenen elkaar”), wordt er in het Spaans altijd gebruik gemaakt van een constructie met wederkerig voornaamwoord *se* (“zij zoenen elkaar”->*se besan*). De werkwoordsvorm die achter *se* komt te staan is vervoegd naar de 3de pers. meervoud. Dit kan ook nog worden uitgebreid, of iets geprononceerder worden gezegd door “*el uno al otro*” : *Ellos se admiran el uno al otro* (vertaling: “zij bewonderen elkaar”. Voorbeeldzin uit: Hualde, Olarrea Escobar & Travis, 2001).

3.2.5. Werkwoorden

Het Spaans is een typisch Romaanse taal die in tegenstelling tot het Nederlands en andere Germaanse talen een zeer rijke werkwoordsinflectie kent (waardoor een expliciet subjectpronomen vaak kan worden weggelaten). Om even een beeld te schetsen van het significante verschil in hoeveelheid uitgangsvormen tussen het Nederlands en het Spaans volgen hier onder de uitwerkingen van het Nederlandse werkwoord “lopen” en het Spaanse corresponderende werkwoord *caminar* (al zijn er nog andere vertalingen, maar dat doet hier niet ter zake) in de t.t. en o.v.t.:

Spaans:	Nederlands:
----------------	--------------------

Tegenwoordige tijd

<i>(yo) camino</i>	Ik loop
<i>(tú) caminas</i>	Jij loopt
<i>(él) camina</i>	Hij loopt
<i>(ns) caminamos</i>	Wij lopen
<i>(vs) camináis</i>	Jullie lopen
<i>(ellos) caminan</i>	Zij lopen

Onvoltooid verleden tijd

<i>(yo) caminé</i>	Ik liep
<i>(tú) caminaste</i>	Jij liep
<i>(él) caminó</i>	Hij liep
<i>(ns) caminamos</i>	Wij liepen
<i>(vs) caminasteis</i>	Jullie liepen
<i>(ellos) caminaron</i>	Zij liepen

Bij elkaar opgeteld komt men uit op 56 verschillende uitgangen in de gehele vervoeging van het Spaanse werkwoord *caminar* (vormen met verschillende hulpwerkwoorden slechts 1x meegeteld). Ter vergelijking: het volledig uitgewerkte Nederlandse werkwoord “lopen” telt “slechts” 8 verschillende gedaanten in de volledige vervoeging. Er zijn twee verschillende typen werkwoorden, plus uitzonderingswerkwoorden in het Spaans, die ook beide op een andere manier vervoegd dienen te worden. Zo zijn er werkwoorden die eindigen op -er/-ir en werkwoorden die eindigen op -ar.

Los van het feit dat het Spaans rijk is aan werkwoordsinflectie en het Nederlands niet, ligt er nog een significant verschil in het feit dat Spaanse werkwoorden voor kunnen komen in twee modi:

indicativo (indicatief) en *subjuntivo* (aanvoegende wijs). Het Nederlands van vandaag de dag kent deze aanvoegende wijs niet, al zijn er wel enkele vastgeroeste uitdrukkingen in het Nederlands die een tipje van de sluier zou kunnen oplichten m.b.t. wat deze aanvoegende wijs nu precies voor functie heeft in de Spaanse (en andere Romaanse) talen: “het zij zo” is bijvoorbeeld zo’n uitdrukking die uit een oudere vorm van het Nederlands stamt. (Er zijn nog wel meer van dit soort uitdrukkingen in het Nederlands, dit is enkel een voorbeeld om het eerder gemaakte punt toe te lichten.) Bij elk van deze zinnen is de gebeurtenis waaraan ze refereren niet iets dat al in werkelijkheid gebeurd is. Veel Nederlanders zullen dan ook het verschil tussen “het zij zo” (desiderativus) versus “het is zo” aanvoelen.

In het Spaans wordt de *subjuntivo* vooral gebruikt wanneer er niet over de werkelijkheid praat, maar over iets dat nog hypothetisch is. Een voorbeeld:

(32) *Busco a un hombre que es rubio y alto.*

Versus:

Busco a un hombre que sea rubio y alto.

Beide zinnen kunnen in het Nederlands worden vertaald met “ik zoek een man die blond en lang is”. In de eerste voorbeeldzin staat het onderstreepte koppelwerkwoord in de indicatieve modus (3de pers. ev.), en in de tweede zin staat het onderstreepte koppelwerkwoord in de modus van de aanvoegende wijs (eveneens 3de pers. ev). Hoewel beide zinnen op dezelfde manier vertaald worden naar het Nederlands, zijn de contexten waarin de zinnen gebruikt zouden kunnen worden in het Spaans anders per zin. Bij de eerste zin zoekt de persoon die de zin formuleert een man die hij/zij al kent: er wordt bijvoorbeeld een lang en blond mannelijk vermist persoon gezocht, of hij/zij heeft een afspraak met een persoon waarvan hij/zij weet dat het gaat om een lange blonde man. De tweede zin zou gebruikt worden in contexten waarbij de persoon die de zin formuleert deze gezochte persoon niet kent en (theoretisch gezien) niet weet of deze überhaupt bestaat: deze tweede zin zou dan ook voor kunnen komen op bijvoorbeeld een *dating*-website of in een vacature waar een lange blonde man wordt gezocht voor een modellenklus.

Nog een verschil met het Nederlands is dat de conditionalis en de toekomstige tijd in het Spaans met werkwoordsinflectie (op morfologische/synthetische wijze) wordt gerealiseerd, terwijl dit in het Nederlands met de hulpwerkwoorden “zouden” en “zullen” gebeurt (op analytische wijze):

(33) *Mañana te esperaré*

Morgen zal ik op je wachten

Debería estar ahora

Ze zou er nu moeten zijn

-é en -ía zijn de inflectionele vormen die horen bij respectievelijk de toekomstige tijd (1ste pers. ev.) en de conditionalis (-ía, in dit geval 3de pers., ev.). Deze worden aan het infinitief gehecht. In het Nederlands staat er ook een infinitief in de zin. Het hulpwerkwoord blijft altijd in de buurt van het onderwerp staan (links of rechts). Niet elke constructie met zullen of zouden kan echter automatisch vertaald worden met een vorm van een werkwoord uit het corresponderende rijtje werkwoorden voor de toekomstige tijd of de conditionalis uit het Spaans. Een zin als “waar zouden mijn sleutels liggen?” zou in het Spaans eerder vertaald worden met *¿donde estarán mis llaves?* (-án is een inflectioneel element dat bij de toekomstige tijd hoort) dan met *¿donde estarían mis llaves?* (-ían, inflectioneel element van de conditionalis).

Een ander verschil tussen het Nederlands en het Spaans zijn de verleden tijden. (Te) simpel uitgelegd kent het Nederlands 2 verleden tijdsvormen (onvoltooid verleden tijd (“ik liep”) en de voltooid tegenwoordige tijd (“ik heb gelopen”)), en kent het Spaans er 3: de voltooid tegenwoordige tijd (*he dormido* (ik heb geslapen)), de *imperfecto* (*dormía*(ik sliep)) en de *indefinido* (*dormí* (eveneens “ik sliep”). De *imperfecto* wordt gebruikt, volgens Slager (2009) om “het doorgaan, het bezig zijn om de continuïteit van een gebeurtenis aan te duiden ten opzichte van een tijdstip of gebeurtenis in het verleden”. De *indefinido* wordt gebruikt om het tot stand komen, het proces van de realisering van een gebeurtenis aan te duiden. Voorbeelden van beide vormen gebruikt in één zin: *Estaba viendo un programa por la tele cuando sonó el teléfono* (Ik was een programma op televisie aan het kijken toen de telefoon ging). *Estaba* is de vorm van de *imperfecto* die hier aangeeft dat de ik-persoon bezig was met een doorlopende activiteit, toen er een nieuwe gebeurtenis begon, namelijk het gaan van de telefoon.

Een fenomeen dat niet voorkomt in het Spaans zijn de scheidbare werkwoorden die het Nederlands wel kent. Het zijn werkwoorden die een voorzetsel als prefix aangehecht hebben gekregen en zich opdeelt al naar gelang de zin het vereist. Een aantal voorbeelden hiervan zijn:

- (34) Opstaan -> “Ik weet niet waarom ik zo vroeg op moet staan”
Mee-eten -> “Het is gezellig dat Tinka mee wil eten”
Teleurstellen -> “Het feit dat het team verloren had stelde hem teleur”

- Voorstellen -> “Anastasiya stelde zich voor aan de burgemeester”
Afstaan -> “Domino peinst er niet over haar speelgoed af te staan aan Poei”
Misschieten -> “Het feit dat Pellè weer mis had geschoten irriteerde Peter behoorlijk.”

Een ander type werkwoord dat het Spaans niet kent zijn positiewerkwoorden. Deze werkwoorden geven nadere informatie over hoe een persoon of voorwerp hun positie innemen. De Nederlandse positiewerkwoorden zijn: staan, zetten, zitten, steken, liggen, leggen en hangen. Al deze positiewoorden worden gebruikt als een soortement koppelwerkwoorden in een zin.

- (35) Het boek zit in mijn tas *El libro está en mi bolso*
De kaars staat op tafel *La vela está en la mesa*
De tijdschriften liggen op de grond *Las revistas están en el suelo*

Vooraf de positiewerkwoorden “zitten”, “staan” en “liggen” kunnen eigenlijk alleen vertaald worden met een vorm van het Spaanse werkwoord *estar*, zoals te zien is in de voorbeeldzinnen.

3.2.5.1. “Pro-drop” (Pronoun-dropping)

Een significant verschil tussen het Nederlands en het Spaans is dat het onderwerp in een finiete zin in het Spaans weggelaten kan worden:

- (54) (i) *Yo canto bastante bien*
(ii) *∅ canto bastante bien*

Beide zinnen worden naar het Nederlands vertaald als: “ik zing redelijk goed”. In het Spaans wordt het persoonlijk voornaamwoord om nadruk op de persoon te leggen die iets heeft gedaan, of als er nog duidelijk moet worden over wie het gaat in een gesprek. Het *pro-drop* fenomeen, ook wel genoemd de *pro-drop* parametersetting, is iets wat alle Romaanse talen behalve het Frans met elkaar gemeen hebben. Een goede verklaring is het feit dat de *pro-drop* talen van de Romaanse familie zo’n rijk inflectieel werkwoordssysteem hebben (zie §3.2.5.), en Germaanse talen zoals het Nederlands en het Engels niet (Haegeman, 1994:25).

3.3. Syntaxis

Deze paragraaf is als volgt opgebouwd:

- Mededelende/declaratieve zinnen (§3.3.1)
- Bijzinnen (§3.3.2)
- Vraagzinnen (§3.3.3)
- Passieve zinnen (§3.3.4)
- Imperatiefzinnen (§3.3.5)

3.3.1. Mededelende/declaratieve zinnen

Het Spaans is net als het Nederlands, in principe een SVO (subject – verbum – object) taal. De regels omtrent de woordvolgorde zijn in het Spaans echter niet zo strikt als in het Nederlands:

(38)	<i>Jaime</i> _s <i>escribió</i> _v <i>una carta</i> _o	(S-V-O)
	<i>Escribió</i> _v <i>Jaime</i> _s <i>una carta</i> _o	(V-S-O)
	<i>Esta carta</i> _o <i>la escribió</i> _v <i>Jaime</i> _s	(O-V-S)

NP= Noun Phrase

In het Nederlands zouden bovenstaande declaratieve zinnen worden vertaald met:

- (39) Jaime schreef een brief
*Schreef Jaime een brief (-> het gaat hier om een declaratieve zin dus deze volgorde is fout)
*Deze brief heeft geschreven Jaime

Bij bovenstaande Spaanse voorbeeldzinnen kan men zich afvragen of de zinnen, ondanks de andere woordvolgorde hetzelfde betekenen. Het antwoord is ja, zij het dat verandering in woordvolgorde voor een andere (vaak subtiele) emfase in de zin kan zorgen. Vaak ligt hetgeen dat de spreker/schrijver wil benadrukken in zijn/haar zin aan het begin. In de eerste Spaanse voorbeeldzin bijvoorbeeld, ligt de nadruk op Jaime. Misschien is de spreker trots op Jaime's prestatie of wil hij benadrukken dat de brief geschreven is door Jaime. In de tweede zin ligt ook weer de nadruk op het eerste woord in de zin, het werkwoord *escribió* (VT (*indefinido*), 3de pers. enkelvoud). Een dergelijke zin is voor te stellen in een context waarin de zin een repliek is op iemand die heeft gezegd dat kinderen niet kunnen schrijven (in dit geval zou Jaime een kind zijn). In de laatste Spaanse voorbeeldzin ligt de nadruk op "de brief" die met een aanwijzend voornaamwoord in plaats van een lidwoord wordt gepresenteerd. De zin drukt subtiel uit dat Jaime *déze* brief heeft geschreven, en niet een andere brief. Het persoonlijk voornaamwoord *la* dat tussen het object en het verbum staat

verwijst terug naar *la carta*, om dubbelzinnigheid te voorkomen (al is het uiteraard duidelijk dat “de brief Jaime niet schreef” maar andersom.)

Bij intransitieve werkwoorden (werkwoorden zonder direct object, zoals *vivir* (leven), *morir* (doodgaan) en *correr* (rennen) kan het subject NP voor of na een dergelijk werkwoord staan, maar in principe staat het in postverbale positie, in tegenstelling tot in het Nederlands (volgende twee voorbeeldzinnen uit Mackenzie, 2001):

- (40) *Sale agua del grifo*
“Water komt uit de kraan”
Entra luz por la persiana
“Licht valt naar binnen door de luxaflex”

In het geval van transitieve werkwoorden komt het subject NP vóór een transitief werkwoord. Het lijdend voorwerp NP volgt na het verbum:

- (41) [subject NP *Susana*] *compra* [Direct Object NP *un helado*]
“Susana koopt een ijsje”

3.3.2. Bijzinnen

Nederlandse bijzinnen nemen in tegenstelling tot Nederlandse hoofdzinnen een S-O-V volgorde aan. Er vindt inversie plaats tussen het finiete werkwoord en het object (van V-O naar O-V):

- (42) Hoofdzin:
[Zoë] [heeft] [een ijsje] gekocht
S V O
Samengestelde zin, bijzin dikgedrukt:
Ik weet **dat [Zoë] [een ijsje] gekocht [heeft]**
S O V

In het Spaans zijn de drie meest voorkomende bijzinnen 1. Nominale bijzinnen, 2. Bijvoeglijke bijzinnen en 3. Bijwoordelijke bijzinnen:

- (43) *Los dije [NP **que** [eso]_s [fue]_v [mala idea]_o]*
Ik heb ze gezegd [NP **dat** [dat]_s [een slecht idee]_o [was]_v]

In deze eerste nominale bijzin zien we dat het Spaans haar SVO volgorde behoudt, waar in het Nederlands inversie optreedt en het werkwoord op de laatste plaats komt te staan.

In bijvoeglijke bijzinnen als:

- (44) *Busco [AP [una secretaria]_s que [hable]_v [Español]_o]*
Ik zoek [AP [een secretaresse]_s die [Spaans]_o [spreekt]_v]

Is de volgorde in het Spaans weer V-O en in het Nederlands O-V. In bijwoordelijke bijzinnen is te zien dat het verbum eerst komt in de bijzin in het Spaans, en dat dit in het Nederlands omgekeerd is:

- (45) *Iremos [AdvP cuando [llegue]_v [mi madre]_s]* -> V-S
We zullen gaan [AdvP zodra [mijn moeder]_s [aankomt]_v] -> S-V

3.3.3. Vraagzinnen

In standaard Spaans vindt, net als in het Nederlands, subject-verbum inversie plaats. Dit is verplicht wanneer de vraagstelling begint met een *qu*-woord², en deze geen bijvoeglijke rol heeft:

- (46) *¿Qué hizo tu madre?* (Niet: *¿Hizo qué tu madre?)
“Wat heeft je moeder gedaan?” (Niet: *Gedaan wat heeft je moeder?)

In het Spaans, in tegenstelling tot het Nederlands, hoeft er geen inversie van het werkwoord en het subject plaats te vinden wanneer het vraagwoord een bijvoeglijke rol heeft, zoals in de volgende zin:

- (48) *¿Cómo Pedro pudo haber hecho esto?*
“Hoe heeft Pedro dit kunnen doen?”

² *Qu*-woorden zijn Spaanse vraagwoorden als *qué*, *cómo*, *cuando*, etc.

In het Nederlands volgt op het vraagwoord direct de persoonsvorm “heeft”, terwijl in het Spaans het onderwerp *Pedro* op het bijvoeglijk gebruikte vraagwoord *cómo* volgt. In het Nederlands zou een dergelijke zin *“Hoe Pedro heeft dit kunnen doen” niet grammaticaal zijn.

Inversie is in het Spaans ook niet verplicht in een vraagzin waarop men alleen met “ja” of “nee” kan antwoorden:

(49) *¿Mi marido te pagó?*

“Heeft mijn echtgenoot je betaald?”

Of

“Mijn echtgenoot heeft je betaald?”

Het Spaans en het Nederlands komen op dit punt overeen, aangezien het in het Nederlands ook mogelijk is een vraagzin zonder inversie te gebruiken wanneer het antwoord alleen “ja” of “nee” kan zijn.

Nog een verschil tussen het Nederlands en het Spaans is het feit dat een het subject in een zin waarin inversie heeft plaatsgevonden en een finiet werkwoord +infinitief staan, het subject zowel rechts naast het finiete als het infinitieve werkwoord kan staan. Hierbij wederom een voorbeeld:

(51) i. *¿Llegó Marta a firmar el contrato?*

Of

ii. *¿Llegó a firmar el contrato Marta?*

(i. “Is Marta aangekomen om het contract te ondertekenen?”)

(ii. *”Is aangekomen om het contract te ondertekenen Marta?”)

3.3.4. Passieve zinnen

Passieve zinnen in het Spaans worden gevormd met het werkwoord *ser* (“zijn”)+ een voltooid deelwoord:

(52) *¡Tu sitio web ha sido visitado!*

Je website is bezocht!

Fui enamorada.

Ik was verliefd.

El libro fue escrito por dos amigos

Het boek was geschreven door twee vrienden.

Wat dat betreft lijkt dit aspect van de Spaanse taal op het Nederlands te lijken: passieve zinnen worden in het Nederlands eveneens met het werkwoord zijn opgesteld, en de zinsvolgorde is gelijk mits er geen bijvoeglijke of bijwoordelijke bepaling in staat. Wel kent het Nederlands nog een ander werkwoord om een passieve zin mee te maken, namelijk “worden”:

(53) Hij is president geworden

Llegó a ser presidente

Het Nederlandse werkwoord worden kan nooit letterlijk vertaald worden naar het Spaans. Het hangt volledig van de context af hoe “worden” vertaald wordt.

3.3.5. Imperatiefzinnen

In het Nederlands wordt een imperatiefzin gevormd met de vorm van het werkwoord zoals dat voorkomt bij de eerste persoon enkelvoud (stam), of simpelweg met het hele werkwoord (“laat vallen!”/ “laten vallen!”, “loop door!”/ “doorlopen!”, “geef!”/ “geven!” (uitzonderingen als “wees” bij het werkwoord “zijn” daargelaten)). Bij de Nederlandse negatieve vormen van de gebiedende wijs wordt het infinitief gebruikt (“niet laten vallen!”, “niet doorlopen!”, “niet geven!”)

Het rijke inflectionele werkwoordssysteem van de Spaanse taal gebiedt de persoon die de imperatiefzin formuleert de imperatiefvorm aan te passen aan de persoon/personen tegen wie hij of zij praat. Dit is ook te zien in het uitgewerkte werkwoordsschema bij paragraaf 3.2.6. Hier ter illustratie de imperatiefvormen van het werkwoord *comer* (er is bij dit voorbeeld gekozen voor een willekeurig regelmatig werkwoord. *Ser* is op het gebied van de imperatief namelijk onregelmatig):

	Imperatief	Negatieve imperatief
1 ^e pers. ev.	-	-
2 ^{de} pers. ev.	<i>come</i>	<i>no comas</i>
3 ^{de} pers. ev.	<i>coma</i>	<i>no coma</i>

1 ^e pers. mv.	<i>comamos</i>	<i>no comamos</i>
2 ^{de} pers. mv.	<i>comed</i>	<i>no comáis</i>
3 ^{de} pers. mv.	<i>coman</i>	<i>no coman</i>

Tabel 11: De imperatiefvormen van het Spaanse werkwoord *comer*

In het Nederlands worden er vaak verzachtende “strooiwoorden” toegevoegd aan een imperatieve zin (zoals “eens”, “even”, “hoor” en “maar”). Dit gebeurt in het Spaans niet of nauwelijks en de genoemde Nederlandse strooiwoorden hebben in dit geval geen equivalent. In het Spaans hoeft een imperatief zonder deze “verzachtende woorden” niet hard te klinken, aangezien een hoop met intonatie duidelijk kan worden gemaakt. Bijvoorbeeld *quédate allá* kan worden vertaald met zowel blijf daar! Of het iets “aardiger” klinkende “blijf maar even daar”.

In beide talen kan een tegenwoordige tijd de functie van een gebiedende wijs overnemen (het volgende voorbeeld is overgenomen uit Slager (2007):

¡Mañana te levantas a las seis y te aprendes esto!

“Morgen sta jij om zes uur op en ga je dit leren!”

3.4. Lexicon

Deze paragraaf is als volgt opgebouwd:

- *Falsos amigos*, oftewel, “valse vrienden” (§3.4.1)
- Leemtes (§3.4.2)

3.4.1. *Falsos amigos*, oftewel, “valse vrienden”

Wanneer men het heeft over een vakterm uit de vertaalwetenschap *falsos amigos* (“valse vrienden”, *false friends*, *faux amis*), oftewel “valse cognaten”, heeft men het over termen die in twee talen zo op elkaar lijken dat men geneigd is te geloven dat beide termen hetzelfde betekenen. Ook zijn er termen in het Spaans die nog een extra betekenis hebben in deze taal die in het Nederlands niet bestaat. Het is niet exact bekend hoeveel *falsos amigos* er tussen het Spaans en het Nederlands bestaan. Een voorbeeld van een “valse vriend” is het Spaanse woord *suceso*, dat lijkt op het Nederlandse woord “succes”, maar in het Spaans enkel “gebeurtenis” betekent (voorbeeld uit Linn & Slager 2007).

3.4.2. Leemtes

Er zijn bepaalde woorden/concepten in talen die in een andere taal op twee manieren vertaald kunnen worden. Zo wordt de spreker van de ene taal ineens gedwongen onderscheid te maken tussen concepten die hij of zij in de eigen taal altijd met één woord heeft aangeduid. Twee bekende voorbeelden hiervan tussen het Spaans en het Nederlands en omgekeerd het Nederlands en het Spaans zijn:

(57) Spaans - Nederlands

Hacer

Maken/doen

Voor een Spaanstalig persoon is het moeilijk onderscheid te maken tussen “maken” en “doen”, omdat deze twee werkwoorden in het Spaans altijd worden vertaald met “*hacer*”. Een Nederlander “doet boodschappen” en “maakt een tekening”. Een Spaanstalig persoon “hace las compras” en “hace un dibujo”. “*Hace*” is de 3de persoon enkelvoudsvorm van het werkwoord *hacer*, dat dus ofwel met “maken” of “doen” kan worden vertaald in het Nederlands.

(58) Nederlands – Spaans

Zijn

Ser/estar

Voor een Nederlandstalig persoon kan het omgekeerd weer moeilijk zijn te differentiëren tussen “*ser*” en “*estar*”, omdat beide woorden in het Nederlands worden vertaald met het werkwoord “zijn”. Simpel uitgelegd gebruikt men in het Spaans het werkwoord *ser* wanneer men het heeft over een situatie die vaststaat, en *estar* wanneer het een situatie betreft die tijdelijk is:

(59) Ese chico es (3de pers. ev. van *ser*) aburrido. (Die jongen is saai.)

Vs.

Ese chico está (3de pers. ev. van *estar*) aburrido. (Die jongen is verveeld. (“verveelt zich”))

Hoofdstuk 4 Conclusie

In dit hoofdstuk volgt de antwoorden op de deelvragen en op de hoofdvraag en vervolgens nog een discussieparagraaf.

Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd:

- Deelvraag 1 (§4.1)
 - o Fonologie (§4.1.1)
 - o Morfologie (§4.1.2)
 - o Syntaxis (§4.1.3)
 - o Lexicon (§4.1.4)
- Deelvraag 2 (§4.2)
 - o Fonologie (§4.2.1)
 - o Morfologie (§4.2.2)
 - o Syntaxis (§4.2.3)
 - o Aspecten van de Nederlandse taal waar Spaanstaligen opvallend weinig moeite mee hebben (§4.2.4)
 - o De bijdrage van de NT2-docenten en –studenten aan de contrastieve analyse (§4.2.5)
- Deelvraag 3 (§4.3)
- Antwoord op de hoofdvraag (§4.4)
- Discussie (§4.5)

4.1. Deelvraag 1

Welke (grammaticale) verschillen bestaan er tussen het Nederlands en het Spaans?

Uit de contrastieve analyse is gebleken dat er verschillen bestaan tussen het Spaans en het Nederlands op het gebied van de fonologie, morfologie, syntaxis en de semantiek. Hier volgt een overzicht met de samengevatte resultaten:

4.1.1. Fonologie

Verschillen:

- Klinkers
Het Spaans kent 5 klinkers die in tegenstelling tot het Nederlands geen open of gesloten allofonen kennen.
- Tweeklanken
Het Spaans kent geen “echte” tweeklanken zoals de drie “echte” Nederlandse tweeklanken /ui/-> [œy], /ei/ -> [ɛɪ] en /ou/ -> [ɔu]. Van de “onechte” tweeklanken die bestaan in het

Spaans zijn de afzonderlijke klinkers in de syllabe altijd nog herkenbaarder dan die in Nederlandse "onechte" tweeklanken. Op sommige (niet -academische) websites wordt gesteld dat het Spaans geen tweeklanken heeft. Ook wordt er niet in alle grammatica's over het Spaans evenveel aandacht aan besteed.

- Medeklinkers

In principe zijn de medeklinkers, wanneer ze niet geclusterd in een woord staan geen probleem qua uitspraak. Wanneer ze geclusterd staan in woorden als "hengst", of "slechtstschrijvend" kan dit wel voor haperingen zorgen, aangezien het Spaans een taal is met weinig medeklinkerclusters. Het zijn er ook nooit meer dan 2.

- Dubbele medeklinkers

Er bestaan een aantal dubbele medeklinkers in het Spaans, maar deze zeggen, in tegenstelling tot het Nederlands, niks over de uitspraak van de daaropvolgende klinkers. Daarom kan de uitspraak en schrijfwijze van woorden met dubbele medeklinkers lastig zijn.

- Fonologische verschillen tussen het Spaans van Spanje en het Spaans van Latijns-Amerika

Er is een aantal uitspraakverschillen tussen Spaanssprekenden uit Spanje (uiteraard ook onderling) en uit Latijns-Amerika. Veel Spanjaarden spreken de /z/ en de /c/ in bepaalde posities in het woord anders uit als de Nederlanders en sommigen aspireren de /s/ o.a. aan het einde van woorden. Sommige Latijns-Amerikanen spreken de /y/ en de /ll/anders uit dan in Spanje.

- Klemtonen

Het klemtoonpatroon in het Spaans is te beschrijven aan de hand van enkele simpele regels. Voor het Nederlandse klemtonensysteem bestaan veel meer regels, en is daarom ook moeilijker te leren.

Overeenkomsten:

- *Het Nederlands heeft geen uitspraak van medeklinkers die het Spaans niet kent, behalve die van de /h/ en de /z/.*

4.1.2. Morfologie

Verschillen:

- Substantiva

Spaanse substantiva zijn enkel mannelijk of vrouwelijk en staan in het enkelvoud of meervoud. Het toevoegen van een vrouwelijk suffix, en de ev./mv. uitgangen gebeurt op basis van zeer regelmatige regels. Het substantief congrueert vaak met het biologische geslacht van de persoon of het dier dat aangeduid wordt. Het lidwoord concordeert met het genus en

het getal van het zelfstandig naamwoord, doordat deze in de meeste gevallen de uitgang overneemt. Bij niet-genderbepaalde woorden is het geslacht arbitrair, maar welkan men heel vaak aan de eindletter en het eindsuffix zien welk geslacht het zelfstandig naamwoord heeft. Dit kan in het Nederlands vaak niet. In het Nederlands zijn de voornaamste genera die voorkomen bij zelfstandige naamwoorden mannelijk en onzijdig. Er bestaat minder concordantie tussen het biologisch geslacht van de aangeduide persoon of dier en het geslacht van het woord dan in het Spaans.

- Pronomina (Aanwijzende voornaamwoorden, betrekkelijke voornaamwoorden, bezittelijke voornaamwoorden, onbepaalde voornaamwoorden, persoonlijke voornaamwoorden, wederkerende voornaamwoorden, wederkerige voornaamwoorden)
Veel Spaanse pronomina concorderen (los van de uitzonderingen) met het genus en het getal van de antecedenten waar ze naar verwijzen, op één en dezelfde manier: mannelijk enkelvoud krijgt een -o, mannelijk meervoud krijgt -os, vrouwelijk enkelvoud krijgt een -a, vrouwelijk meervoud krijgt -as. In het Nederlands zijn de regels veel complexer, ook al zijn er minder uitgangen voor de pronomina.

In het geval van de wederkerende constructies worden die in het Spaans gevormd met een onbeklemtoond persoonlijk voornaamwoord, en een werkwoord dat concordeert met pers. en getal. In het Nederlands gebeurt dit op dezelfde manier alleen komt het pers. vnw. achter de werkwoordsvorm.

- Werkwoorden
 - o Algemeen
Het Spaanse werkwoordssysteem kent een zeer rijke inflectie, in tegenstelling tot het Nederlands, waarbij er zo'n 56 verschillende inflectionele elementen (identieke inflectionele elementen met andere functies in de vervoeging niet meegeteld) aan bod komen. In het Nederlands zijn dit er slechts 7. Het Spaans kent in tegenstelling tot het Nederlands twee modi: de indicativo (de indicatief) en de subjuntivo (de aanvoegende wijs).
 - o Scheidbare werkwoorden
Het Nederlands kent veel scheidbare werkwoorden (prefix + werkwoord samen). In het Spaans bestaan dit soort werkwoorden niet.
 - o Positiewerkwoorden

Het Nederlands kent een aantal positiewerkwoorden (“staan”, “zitten”, “liggen”) die een stilstaande positie van een voorwerp, mens of dier aanduiden. Het Spaans kent deze nuances niet en constructies met dit type werkwoord in het Nederlands zouden naar het Spaans worden vertaald met het werkwoord “estar”.

Overeenkomsten:

- *Net als het Spaans kent het Nederlands drie soorten bijvoeglijke naamwoorden*
- *Het Spaans en het Nederlands komen voor een deel overeen in de meervoudsvorming van substantieven, aangezien er in beide talen bij veel substantieven die eindigen op een klinker een –s wordt toegevoegd in het meervoud.*
- *Zowel in het Spaans als in het Nederlands corresponderen aanwijzende voornaamwoorden met het getal en geslacht van het zelfstandig naamwoord, al gebeurt dit wel op een hele andere manier.*
- *Het Spaans en het Nederlands kennen allebei betrekkelijke voornaamwoorden met ingesloten antecedent.*

4.1.3. Syntaxis

Verschillen:

- Mededelende/declaratieve zin
Het Spaans kent in mededelende zinnen dezelfde volgorde als in het Nederlands: SVO. Wel is het Spaans wat betreft mededelende zinnen zeer flexibel en laat het constructies toe die van de meest gangbare regels afwijken. In het Nederlands wordt vastgehouden aan de regels.
- Bijzinnen
In bijzinnen vindt er in Nederlandse zinnen inversie plaats (SOV-volgorde in plaats van SVO-volgorde), terwijl het Spaans vasthoudt aan de SVO-volgorde.
- Vraagzinnen
In het Spaans vindt er, net als in het Nederlands, subject-verbum inversie plaats. Echter, wanneer een vraagwoord ook een bijvoeglijke functie heeft, is de inversie in het Spaans niet meer verplicht, en in het Nederlands wel.
- Passieve zinnen
Passieve zinnen worden in het Nederlands over het algemeen gevormd met de werkwoorden zijn en worden. In het Spaans gebeurt dat met het werkwoord ser (zijn). Aangezien er in het Spaans geen equivalent voor het werkwoord “worden” bestaat worden dit soort zinnen op allerlei andere manieren vertaald, al naar gelang de context.
- Imperatiefzinnen

Spaanse imperatiefzinnen zijn in principe lastiger te vormen dan Nederlandse imperatiefzinnen: men heeft rekening te houden met het rijke aantal inflectionele vormen dat de taal kent en de imperatiefvorm heeft ook twee verschillende vervoegingen voor negatieve imperatieve zinnen en “reguliere” imperatieve zinnen.

- “Pro-drop”

Omdat het Spaans, in tegenstelling tot het Nederlands, zo’n rijke werkwoordsinflectie heeft, laat de taal toe dat het persoonlijk voornaamwoord weggelaten wordt. In het Nederlands kan dit bijna nooit, omdat simpelweg aan de werkwoordsvorm niet af te lezen/luisteren is om welke persoon (1^e, 2de, 3de, enkelvoud of meervoud) het gaat.

Overeenkomsten:

- *Het Spaans is net als het Nederlands in principe een SVO-taal, al is het Spaans in mededelende zinnen flexibeler dan het Nederlands en krijgt het Nederlands in bijzinnen een SOV volgorde.*
- *In Spaanse vraagzinnen vindt net als in Nederlandse vraagzinnen subject-verbum inversie plaats.*
- *In het Spaans en het Nederlands is inversie niet verplicht wanneer men de vraag met alleen “ja” of “nee” kan beantwoorden.*

4.1.4. Lexicon

Verschillen:

- *Falsos amigos, of “valse vrienden”*
In het Spaans en het Nederlands bestaat een aantal woorden die zeer op elkaar lijken, maar toch een andere betekenis hebben, zij het soms subtiel.
- *Leemtes*
Er bestaat een aantal leemtes tussen het Spaans en het Nederlands en vice versa waar men ineens moet differentiëren tussen termen die binnen de moedertaal met 1 term wordt uitgedrukt.

Overeenkomsten:

- *Het Nederlands kent een aantal woorden van Latijnse oorsprong die ook voorkomen in het Spaans.*

4.2. Deelvraag 2

Welke ervaringen uit de praktijk van het NT2-onderwijs aan Spaanstalige leerders zijn relevant voor een NT2-handleiding?

Uit de interviews met de NT2-docenten en –leerders is een aantal punten naar voren gekomen waar extra aandacht aan zou moeten worden besteed in het geval van Spaanstalige NT2-ers. Hieronder volgt een lijst van de aangegeven knelpunten.

4.2.1. Fonologie

- Verschil tussen korte en lange klinkers.
- Nederlandse tweeklanken.
- Uitspraak van de letter /h/.
- De aspiratie van de /s/ (geldt niet voor alle Spaanstaligen).
- Consonantenclusters.
- Basisregels dubbele klinkers/medeklinkers.

4.2.2. Morfologie

- Scheidbare werkwoorden.
- Verschil geen/niet.
- Genus substantieven.
- Het Nederlandse werkwoord “worden”.
- Het verschil tussen beklemtoonde en onbeklemtoonde persoonlijke voornaamwoorden.
- Het niet uit elkaar kunnen houden van de persoonlijke voornaamwoorden “hij” en “zij”.

4.2.3. Syntaxis

- Het laten vallen van een persoonlijk voornaamwoord waar dit in het Nederlands niet kan.
- De Nederlandse woordvolgorde in bijzinnen (verplaatsing, inversie).
- Verschil tussen de hulpwerkwoorden “hebben” en “zijn”.

4.2.4. Aspecten van de Nederlandse taal waar Spaanstaligen opvallend weinig moeite mee hebben

Verschillend in het Nederlands – Spaans:

- Wederkerige voornaamwoorden.
- Bezittelijke voornaamwoorden.
- Vervoeging van de Nederlandse werkwoorden.

Positieve transfer:

- Woordenschat van Latijnse oorsprong.

4.2.5. Aangedragen punten van NT2-docenten en –studenten die niet uit de contrastieve analyse zijn gekomen

De volgende “heikele punten” zijn dus door de NT2-docenten en –studenten aangedragen en zijn niet gebleken uit de contrastieve analyse:

Spaanstalige NT2-ers hebben veel moeite met:

Fonologie:

- De aspiratie van de /s/

Morfologie:

- Het verschil tussen “geen” en “niet”
- Het verschil tussen beklemtoonde en onbeklemtoonde persoonlijke voornaamwoorden.
- Het niet uit elkaar kunnen houden van de persoonlijke voornaamwoorden “hij” en “zij”.

Syntaxis:

- Het verschil tussen de werkwoorden “hebben” en “zijn”

Weinig moeite:

- Wederkerige voornaamwoorden
- Bezittelijke voornaamwoorden
- Woordenschat van Latijnse oorsprong

4.3. Deelvraag 3

Op welke wijze kan de uitkomst van deelvragen 1 en 2 leiden tot een bruikbare handleiding voor NT2-docenten?

De resultaten van de contrastieve analyse en de interviews met de NT2-docenten en –leerders kunnen samengevoegd worden gezien als een nauwkeurige indicatie van waar de knelpunten liggen voor NT2-leerders met een Spaanstalige achtergrond. Het voordeel van het hebben verkregen van twee verschillende lijsten met resultaten, is dat op deze manier kan worden bepaald welke punten

van de contrastieve analyse die naar voren zijn gekomen ook daadwerkelijk voor negatieve transfer zorgen, en welke punten niet, of minder.

Zo is bijvoorbeeld gebleken dat er drie aspecten zijn die als “verschil” tussen beide talen uit de contrastieve analyse zijn gerold (namelijk de “wederkerige voornaamwoorden”, “bezittelijke voornaamwoorden” en de “vervoeging van de Nederlandse werkwoorden”), maar die door de NT2-docenten en –leerders juist als relatief “makkelijke aspecten” van de Nederlandse taal zijn aangeduid. De NT2-handleiding is in feite een “samensmelting” van de resultaten van de contrastieve analyse en de interviews met de NT2-docenten en – studenten.

4.4. Antwoord op de hoofdvraag

Op welke manier kunnen kennis van de Spaanse en Nederlandse taal en ervaringen uit het NT2-onderwijs aan Spaanstaligen in een NT2-handleiding voor docenten worden geïntegreerd?

Kennis van de Spaanse en Nederlandse taal en ervaringen uit het NT2-onderwijs aan Spaanstaligen kunnen het beste in een NT2-handleiding voor docenten worden geïntegreerd door zowel academische gegevens, en praktijkervaringen mee te nemen in het totstandkomingsproces. Het is belangrijk dat de NT2-docent uiteindelijk gebruiksvriendelijke, maar academisch goed gestaafde informatie voorhanden heeft, waarvan men zeker kan zijn dat het niet in een “ivoren toren” is geschreven, maar juist ook getoetst is aan ervaringen in de praktijk.

De grammatica, maar ook de opdrachten in de NT2-handleiding zijn *custom made* gemaakt en toegespitst op Spaanstalige NT2-leerders, om de gebruikers (docenten, taalcoaches, studenten) van specifieke informatie te voorzien die de kwaliteit van het NT2-onderwijs kan verbeteren. Met de op Spaanstaligen toegespitste informatie kan de docent deze specifieke NT2-leerder goed van dienst zijn en hem of haar helpen het Nederlands zo snel mogelijk onder de knie te krijgen. Door niet voorbij te gaan aan de moedertaal heeft de Spaanstalige beginneling enige houvast waaraan hij of zij nieuwe, onbekende aspecten uit het Nederlands kan relateren.

4.5. Discussie

Het is niet precies duidelijk wat de beste vorm is van de NT2-handleiding als product. Los van de vraag of de handleiding in gedrukte of digitale vorm het handigst is, is er nog geen feedback beschikbaar van NT2-docenten die deze hebben gebruikt in de praktijk. Met het oog op de kwaliteit

van de handleiding zou eens kunnen worden gekeken naar de ervaringen van docenten (en studenten) die de handleiding al hebben gebruikt en wellicht ook punten zijn tegengekomen die beter kunnen in het vervolg. Het is niet zo dat alle NT2-handleidingen volgens een 100% identiek *format* zouden moeten worden gemaakt, maar er zijn momenteel nog niet echt richtlijnen waar een NT2-handleiding aan zou moeten voldoen.

Eveneens is het interessant in het vervolg niet alleen te kijken naar de moedertaal van de leerders, maar ook naar een eventuele tweede taal. Deze tweede taal is voor heel veel (Spaanstalige) mensen het Engels, en het is een feit dat deze taal een kortere *language distance* heeft t.o.v. het Nederlands dan het Spaans. Het zou interessant zijn om te kijken of, en zo ja, in welke mate, er transfer plaatsvindt van de T2 naar de T3. Hetzelfde geldt voor Spaanstalige T2 sprekers van het Duits, of een andere Germaanse taal. Het is goed mogelijk dat een leerder van het Nederlands die een hoge graad van *proficiency* in het Engels heeft deze taal als referentiekader gebruikt wanneer hij/zij bezig is met het Nederlands. Het is de vraag wat voor rol dan precies is weggelegd voor de moedertaal. Het is niet helemaal duidelijk hoe T2 naar T3 transfer precies werkt, aangezien alles wat daar over geschreven is tot nu toe nog hypothetisch is. Een onderzoek naar T2-T3 transfer van Spaanstalige leerders van het Nederlands zou daarom niet alleen bij kunnen dragen aan de kwaliteit van de NT2-handleiding, maar ook aan de kennis over taalverwerving op latere leeftijd.

Bronvermelding

Appel, R. & Vermeer, A. (1994). *Tweede-taalverwerving en Tweede-taalonderwijs*. Muiderberg: Coutinho.

Bakker, K. de (2012). *NT2-wijzer voor het Turks: een handleiding voor NT2-docenten*. Masterscriptie. Universiteit Utrecht.

Balk-Smit Duyzentkunst, F. (2000). *Grammatica van het Nederlands*. Den Haag: Sdu uitgevers.

Bolitho, R. (1983). "Talking shop: The communicative teaching of English in non-English-speaking countries". In: *ELT Journal* 37(3), 235-242.

Brown, Roger. *A First Language: The Early Stages*. London: George Allen & Unwin Ltd., 1973.

Chou, M., Shen, W. (2011). "Empower EFL Students to Reduce Their L2 Lexical Errors Caused by L1 Semantic Interference". In: *Humanising Language Teaching*, vol. 13, Issue: 5

Cook, V. (2001). "Using the First Language in the Classroom". In: *The Canadian Modern Language Review*, 57(3), 402-423.

Craats, I. van de, N. Corver en R. van Hout, "De wet van behoud van structuur. Verwerving van de possessief in een tweede taal". *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen* 58, 1998, blz. 137-147.

De Angelis, G. (2007). *Third or Additional Language Acquisition*. Clevedon: *Multilingual Matters*.

Dulay, Heidi C. & Burt, Marina K. 1974. "Natural sequences in child second language acquisition." In: *Language Learning* 24

Fontein, A.M. & Pescher – ter Meer, A. (1996). *Nederlandse Grammatica voor Anderstaligen*, Utrecht: Nederlands Centrum Buitenlanders.

Gao, J.& Luo, X., (2011). “Mechanisms Leading to Negative Transfer”. In: *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 1, No. 5, Academy Publisher, Finland. P.507.

Haegeman, L. (1994). *Introduction to government and binding theory*. 2nd edition. Oxford: Blackwell.

Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching*. Edinburgh Gate: Pearson Education Ltd.

Hualde, O., Olarrea, A., Escobar, A.M., Travis, C.E. (2010). *Introducción a la Lingüística Española*. New York: Cambridge University Press.

Hui, Y. (2010). “The Role of L1 Transfer on L2 and Pedagogical Implications:”. In: *Canadian Social Science* Vol. 6, No. 3, 2010, pp. 97-103.

Linn, S. & Slager, M. (2007) *Vertalen uit het Spaans: Tekst en Uitleg*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Lipski, J.M. (2012), “Geographical and Social Varieties of Spanish: An Overview”, in: *The Handbook of Spanish Linguistics*, ed. J.I. Hualde, A. Olarrea, E. O’Rourke. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.

Mackenzie, I. (2001). “A Linguistic Introduction to Spanish”, München: Lincom Europa.

Mart, Ç.T. (2013). “The Facilitating Role of L1 in ESL classes”. In: *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. Januari, vol. 3, no. 1. P.10

Putte, D. van der (2012). *Het Marokkaans-Arabisch onder de loep: een hulpmiddel voor NT2-docenten*. Masterscriptie. Universiteit Utrecht.

Selinker, L. (1972). “Interlanguage”. *International Review of Applied Linguistics* 10:209-310.

Shetter, W.Z. (1994). *Dutch: An Essential Grammar*, Groningen: Wolters-Noordhoff.

Slager, E. (2008). *Grammatica Spaans: de Regels van het Spaans*. Hoofddorp: Het Spectrum.

Toorn, van den, M.C. (1984), *Nederlandse Grammatica*. Groningen: Wolters-Noordhoff.

Williams, S. & Hammarberg, B. (1998). Language switches in L3 production: Implications for a polyglot speaking model. In: *Applied Linguistics*, 19, 295-333

Willis, J. (1996). *A Framework for Task-based Language Learning*. Harlow, UK: Longman.

Appendices

I. Vragenlijst voor NT2-docenten

Onderdeel van de masterscriptie “Handleiding Spaans’ voor NT2-docenten” van Febe van Huuksloot, studente aan de Universiteit van Utrecht. Studentnummer: 3420213.

1. Wat is uw naam?
2. In welk land bent u momenteel werkzaam?
3. Hoe lang werkt u al als NT2-docent?
4. Met welke aspecten van de Nederlandse taal hebben uw Spaanstalige leerlingen de meeste moeite?
5. Zijn deze ‘knelpunten’ te verklaren vanuit de moedertaal?
6. Zijn er knelpunten die volgens u kenmerkend zijn voor de specifieke regio van de ‘Spaanstalige wereld’ waar u lesgeeft?
7. Zijn er aspecten van de Nederlandse taal waarmee Spaanstalige NT2-leerlingen opvallend weinig moeite hebben?
8. Heeft u misschien verder nog vakinhoudelijke tips voor NT2-docenten die te maken krijgen met Spaanstalige studenten?

II. Vragenlijst voor NT2-leerders/

Listado de preguntas para aprendices del Neerlandés como segundo idioma

*Onderdeel van de masterscriptie “Handleiding Spaans’ voor NT2-docenten” van Febe van Huuksloot, Universiteit Utrecht. Studentnummer: 3420213./
Parte de la tesina de máster “ ‘Manual del Español’ para docentes de Neerlandés como segundo idioma”, de Febe van Huuksloot, Universidad de Utrecht. Número de estudiante: 3420213*

1. Wat is uw naam? / ¿Cómo se llama?
(Als u wenst kunt u uiteraard ook anoniem blijven / Naturalmente, si desea puede permanecer en el anonimato)
2. Uit welk (Spaanstalig) land bent u afkomstig? / ¿Cuál es el país hispano-hablante de su origen?
3. Wanneer bent u begonnen met het leren van de Nederlandse taal? / ¿Cuándo empezó a aprender la lengua Neerlandesa?
4. Woont u momenteel in Nederland of een ander Nederlandstalig land? / ¿De momento, vive usted en Holanda o en cualquier otro país 'neerlandófono'?
5. Met welk(e) aspect(en) van de Nederlandse taal heeft u de meeste moeite (gehad)? / ¿Qué aspectos de la lengua Neerlandesa son/han sido los más difíciles para usted?
(U kunt denken aan grammaticale aspecten: woordvolgorde, woordsoorten, vraagzinnen, negatie, etc., maar bijvoorbeeld ook aan aspecten m.b.t. de uitspraak / Puede pensar p.e. en aspectos gramaticales como orden de palabras, varios tipos de palabras, frases interrogativas, negación, etc; o la pronunciación)
6. Zijn sommigen van deze 'knelpunten' te verklaren vanuit uw moedertaal? / ¿Piensa usted que (por lo menos algunas) de estas 'trabas' se pueden explicar desde su lengua materna?
7. Zijn er knelpunten die volgens u kenmerkend zijn voor de specifieke regio van de 'Spaanstalige wereld' waar u vandaan komt? / ¿Piensa usted que hay trabas, u errores, que cometen hispanohablantes en el Neerlandés que son característicos de la región específica del 'mundo hispanohablante' de donde viene usted?
8. Zijn er aspecten van de Nederlandse taal waarmee u weinig moeite heeft (gehad)? / ¿Hay aspectos del idioma Neerlandés que en particular le resultan/ han resultado fáciles?

9. Had u al enige kennis van andere talen toen u begon met het leren van het Nederlands? Cuando empezó a aprender la lengua Neerlandesa, ¿tenía usted ya conocimiento de otras lenguas? Si es el caso, ¿cuáles?

10. Heeft u misschien (vakinhoudelijke) tips voor NT2-docenten die te maken krijgen met Spaanstalige studenten? / ¿Tiene usted consejos (en cuanto a la forma de enseñanza) para docentes de Neerlandés como segundo idioma?

*Vriendelijk bedankt voor het invullen van mijn enquête!
¡Muchas gracias por rellenar la encuesta!*

NT2-handleiding Spaans

Een ondersteunend naslagwerk voor NT2-docenten die werken met cursisten met het Spaans als moedertaal

Door: Febe van Huuksloot
Studentnummer: 3420213
Afstudeerproject MA-Taal, Mens & Maatschappij
Juli 2013
Begeleider: dr. J.M Nortier
Tweede lezer: dr. P.M. Kester

Inhoudsopgave

Inleiding	4
H.1 Uitspraak (<i>fonologie</i>) & schrijfwijzen (<i>typologie</i>)	6
§1.1 Het alfabet	6
§1.2 Klinkers	9
§1.3 Medeklinkers	9
§1.4 Tweeklanken	10
§1.5 Klemtonen	10
H.2 Woordsoorten (morfologie)	10
§2.1 Lidwoorden	11
§2.2 Adjectieven	11
§2.3 Betrekkelijke voornaamwoorden	12
§2.4 Persoonlijke voornaamwoorden & het “hij/zij”-probleem	12
§2.5 Scheidbare werkwoorden	13
§2.6 Positiewerkwoorden	13
§2.7 <i>Pro-drop</i>		
§2.8 Hulpwerkwoorden: hebben of zijn?	13
§2.9 “Niet” en “geen”	14
H.3 Zinnen (syntaxis)	15
§3.1 Mededelende zinnen	15
§3.2 Woordvolgorde in bijzinnen	15
§3.3 Vraagzinnen	16
§3.3 Passieve zinnen	16
H.4 Lexicon	17
§4.1 Valse vrienden	17
§4.2 Leemtes	17
H.5 Wat gaat Spaanstalige NT2-ers makkelijk af?	17
H.6 De opdrachten	19
§6.1 Fonologie	19
§6.1.1 Korte en lange klinkers (<i>Opdracht 1</i>)	19
§6.1.2 Medeklinkers (<i>Opdracht 2A</i>)	20
§6.1.2.1 De letter /s/ + medeklinker (<i>Opdracht 2B</i>)	20
§6.1.2.2 Aspiratie van de letter /s/ (<i>Opdracht 2C</i>)	21

§6.1.3 Tweeklanken (<i>Opdracht 3</i>)22
§6.2 Morfologie22
§6.2.1 Lidwoorden (<i>Opdracht 4</i>)22
§6.2.2 Bijvoeglijke naamwoorden (<i>Opdracht 5</i>)23
§6.2.3 Betrekkelijke voornaamwoorden (<i>Opdracht 6</i>)24
§6.2.4 Persoonlijke voornaamwoorden (<i>Opdracht 7</i>)25
§6.2.5 Scheidbare werkwoorden (<i>Opdracht 8</i>)26
§6.2.6 Positiewerkwoorden (<i>Opdracht 9</i>)26
§6.2.7 Hulpwerkwoorden (<i>Opdracht 10 “hebben of zijn”</i>) & (<i>Opdracht 11 “zullen of zouden”</i>)29
§6.2.8 Ontkenningwoorden (<i>Opdracht 12</i>)32
§6.3 Syntaxis32
§6.3.1 Mededelende zinnen (<i>Opdracht 13</i>)32
§6.3.2 Woordpositie in bijzinnen en na bijv. bepalingen (<i>Opdracht 14</i>)33
§6.3.3 Vraagzinnen (<i>Opdracht 15</i>)34
§6.3.4 Passieve zinnen (<i>Opdracht 16</i>)36
§6.4 Lexicon36
§6.4.1 “Valse vrienden” (<i>Opdracht 17</i>)36
§6.4.2 Leemtes (<i>Opdracht 18</i>)38
H.7 Antwoordmodel38

Inleiding

'NT2-handleiding Spaans'

Dit is een handleiding die gemaakt is met het doel de NT2-docent te ondersteunen in het werken met studenten met het Spaans als moedertaal. Het biedt de NT2-docent inzicht in de moedertaal van Spaanstalige cursisten waar zij eventueel mee te maken krijgen. Knelpunten die Spaanstaligen tegenkomen in de Nederlandse taal zijn makkelijk in dit naslagwerk op te zoeken. Ook biedt de 'NT2-handleiding Spaans' oefeningen aan de docent die op maat zijn gemaakt voor NT2-leerlingen met het Spaans als moedertaal.

Allereerst, wat is nu eigenlijk een "moedertaal"? Een "moedertaal" is de taal die een persoon simpel gezegd het beste beheerst. Voor veel mensen is dit de taal die ze van huis uit mee hebben gekregen, of de taal (of talen) van het land waar ze op zijn gegroeid en waar ze onderwijs in hebben gehad. Voor een groot gedeelte van de bewoners op deze aardbol is de moedertaal het Spaans: wereldwijd zijn er volgens het Cervantes Instituut¹ zo'n 329 miljoen moedertaalsprekers van het Spaans, en is deze taal de tweede meest gesproken moedertaal na het Chinees. Het Engels volgt op de derde plek met 328 miljoen moedertaalsprekers.

Knelpunten

Wanneer mensen van verschillende taalachtergronden beginnen met het leren van de Nederlandse taal, zullen ze aanvankelijk veel dingen tegenkomen die anders zijn dan in hun eigen taal. U zult als NT2-docent vast al hebben gemerkt dat er bepaalde aspecten zijn van de Nederlandse taal waar veel studenten moeite mee hebben. Onze beruchte "ui"-klank is zo'n bekend knelpunt: wanneer een Chinees of een Engelsman voor het eerst kennismakt met het Nederlands en een woord als "uien" tegenkomt, zal hij best even moeten slikken voordat hij het woord probeert uit te spreken.

Los van de moeilijkheden waar bijna alle NT2-studenten mee te maken krijgen, bestaat er ook nog een categorie knelpunten die specifiek zijn voor bepaalde groepen moedertaalsprekers. Zo maakt een Turkse moedertaalspreker in het Nederlands vaak fouten met de lidwoorden, en zal een Fransman aanvankelijk maar weinig hoogte krijgen van het verschil tussen de werkwoorden "maken" en "doen". Dit heeft alles te maken met hun eigen moedertaal: in het Turks bestaan er namelijk geen lidwoorden, en in het Frans bestaat er geen verschil tussen "maken" en "doen". De knelpunten die deze twee verschillende groepen NT2-sprekers tegenkomen zijn dan ook te verklaren, en met de juiste kennis over hun moedertaal zelfs te voorspellen. Ook komen Spaanstalige NT2-ers uiteraard bepaalde problemen tegen die kenmerkend zijn voor NT2-ers met deze taalachtergrond. Het overhevelen van structuren uit de moedertaal naar de te leren taal heet in de taalwetenschap *transfer*. Om de geschetste problemen op te lossen is deze handleiding gemaakt. De NT2-docent zal deze kunnen gebruiken om de Spaanstalige leerder van het Nederlands gericht te kunnen helpen door zijn/haar eigen kennis te vergroten over de

¹ Het Cervantes Instituut is een publieke instelling die in 1991 in Spanje werd opgericht om het onderwijs in de Spaanse taal te bevorderen en de cultuur van Spanje en de Spaanssprekende landen van Latijns-Amerika te verspreiden. www.cervantes.nl

moedertaal van de cursist, maar biedt de handleiding op maat gemaakte oefeningen aan voor Spaanstalige NT2-ers.

Hoe is de NT2-handleiding Spaans tot stand gekomen?

Deze NT2-handleiding voor het Spaans is een afstudeerproject van een taalkundestudente (hoofdrichting Spaans) aan de Universiteit Utrecht, onder begeleiding van mevr. dr. Jacomine Nortier. Er zijn talloze methodes en beschrijvende grammatica's van het Nederlands voorhanden, maar wat nog miste was een beknopt naslagwerk waar NT2-docenten gebruik van kunnen maken als zij snel iets op willen zoeken over de moedertaal van hun studenten en zeg ook iets over de oefeningen want dat maakt het juist uniek. Een andere aanleiding voor het schrijven van deze handleiding voor het Spaans is de toestroom van Spaanse werknemers in de zorg en in de technische sector. Momenteel (2013) woedt er een financiële crisis in Europa die in Spanje heeft gezorgd voor een hoge jeugdwerkloosheid, voornamelijk in de zorg- en technische sector. In Nederland bestaat er juist een tekort aan geschoold personeel in deze sectoren, en zo zijn er een hele hoop jonge Spaanse werknemers die behoefte hebben aan het leren van de Nederlandse taal. De NT2-handleiding is echter niet alleen gemaakt voor Spanjaarden, maar voor alle Spaanstalige NT2-ers.

De grammaticale aspecten waarop wordt ingezoomd in deze NT2-handleiding zijn zorgvuldig geselecteerd, na het hebben uitgevoerd van een contrastieve analyse² tussen de Spaanse, en de Nederlandse grammatica. Ook zijn er interviews gehouden met NT2-docenten die werken in verschillende Spaanstalige landen (Spanje, Mexico, Bolivia, Argentinië). De kennis en vaak jarenlange ervaring in de praktijk met Spaanstalige NT2-ers van deze personen is zeker iets dat niet genegeerd mag worden. Ook is aan een aantal Spaanstalige NT2-ers in Nederland gevraagd met welke aspecten van de Nederlandse taal zij moeite hebben, of hebben gehad. Op deze manier is getracht een link met de praktijk te maken, zodat deze NT2-handleiding niet te eenzijdig en academisch zou zijn. Het is immers de bedoeling dat de handleiding in de praktijk kan worden gebruikt.

Opbouw

Dit naslagwerk bestaat uit: (1) Een gedeelte over bepaalde aspecten van het Spaans die anders zijn dan in het Nederlands. Hierbij is uitleg geleverd over hoe en waarom deze aspecten voor knelpunten kunnen zorgen voor Spaanstalige NT2-ers wanneer zij beginnen met het leren van de Nederlandse taal.

De volgorde van de punten die worden besproken gaat in feite van klein naar groot: allereerst wordt er gekeken naar de letters van het alfabet (en de uitspraak hiervan), vervolgens naar woorden, en dan naar zinnen. Hierbij een snel overzicht van wat er aan bod zal komen:

H.1: Uitspraak (fonologie) & schrijfwijzen (typologie)

² Contrastieve analyse: hierbij worden verschillen en overeenkomsten tussen twee of meerdere talen bestudeerd.

- Bij dit deelonderwerp wordt gekeken naar de letters van het alfabet en hoe ze uitgesproken worden in het Spaans, de klinkers, medeklinkers en tweeklanken van het Spaans, en vervolgens worden de klemtonen besproken.

H.2: Woorden (morfologie)

- In het hoofdstuk “woorden” wordt gekeken naar Spaanse en Nederlandse woordsoorten die verschillen van elkaar. De volgende woordsoorten worden hierin besproken: lidwoorden, adjectieven, persoonlijke voornaamwoorden & het “hij/zij”-probleem, scheidbare werkwoorden, positiewerkwoorden, “*pro-drop*” (van het Engelse *pronoun-dropping*, oftewel het laten vallen van het persoonlijke voornaamwoord), de hulpwerkwoorden: hebben of zijn?, en de woorden “niet” en “geen”.

H.3: Zinnen (sintaxis)

- Bij “zinnen” komen de volgende onderwerpen aan bod: mededelende zinnen, woordvolgorde in bijzinnen, vraagzinnen en passieve zinnen.

H.4: Lexicon

- In dit hoofdstuk wordt gekeken naar “valse vrienden” (woorden die in beide talen veel op elkaar lijken, maar in werkelijkheid een andere betekenis hebben), en naar leemtes tussen het Spaans en het Nederlands.

H.5: Wat gaat Spaanstalige NT2-ers makkelijk af?

- In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de aspecten van het Nederlands waar Spaanstalige NT2-ers weinig moeite mee hebben in het leerproces.

Hierna volgen nog: (2) H.6: Op maat gemaakte opdrachten voor Spaanstalige NT2-ers met het oog op deze specifieke knelpunten. (3) H.7: Een antwoordmodel bij deze opdrachten.

1. Uitspraak (*fonologie*) & schrijfwijzen (*typologie*)

1.1. Het alfabet

In dit hoofdstuk hebben we het over de uitspraak van het Nederlands en de bijbehorende schrijfwijzen. Om beter te kunnen begrijpen hoe een Spanjaard een Nederlands woord leest volgt hier het alfabet met de Spaanse uitspraak

- A: De letter /a/ wordt in het Spaans uitgesproken als de /a/ in het Nederlandse woord “kat” of “bak”.
- B: Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- C: De /c/ wordt uitgesproken als een /k/ (kat) wanneer de letter voor een /a/, /o/ of /u/ staat.

Wanneer deze letter voor een andere klinker dan /a/, /o/, of /u/ staat, wordt deze door de meeste Spanjaarden uitgesproken als de th-klank zoals die uitgesproken wordt in het Engelse woordje "the". Latijns-Amerikanen en Zuid-Spanjaarden spreken deze klank uit als de /s/ in het woord "speelgoed" of "snoep".

- D: Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- E: De /e/ wordt uitgesproken als de /e/ in het woord "spek".
- F: Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- G: De /g/ wordt uitgesproken als de Nederlandse /g/ in het woord "geit". Maar ook wordt hij uitgesproken als in het Engelse woord "go" of "goal".
- H: De /h/ zoals Nederlanders die kennen in bijvoorbeeld het woord "hek", bestaat in het Spaans niet. De /h/ wordt wel geschreven, maar nooit uitgesproken, ook niet tussen 2 klinkers.
- I: De letter /i/ wordt uitgesproken als /ie/ ("spieken") of als de /i/ in "spiritus".
- J: De letter /j/ wordt uitgesproken als de Nederlandse letter /g/ of /ch/ in bijvoorbeeld de woorden "glas" of "richel". Nooit wordt hij uitgesproken als de /j/ in het woord "jas"
- K: De letter /k/ komt zeer weinig voor in het Spaans, maar wordt op dezelfde manier uitgesproken als in het Nederlands.
- L: Dezelfde uitspraak als in het Nederlands aan het begin van een woord. Hij wordt uitgesproken als de /l/ in het woord "lollig" of "liefde".
- M: Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- N: Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- O: De /o/ wordt uitgesproken als de /o/ in het Nederlandse woord "sok".
- P: Dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- Q: De /q/ wordt uitgesproken als de /k/ in het woord "kat".
- R: De /r/ wordt uitgesproken als een rollende "tongpunt" /r/. In het Nederlands wordt de /r/ door sommige mensen uitgesproken als een soort /g/, achterin de mond. De /r/ zoals men hem over het algemeen uitspreekt in Amsterdam (in tegenstelling tot hoe men hem uitspreekt in Rotterdam -> "Gotte'dam"), komt dichtbij de manier waarop een Spanjaard een /r/ uitspreekt. Denk bij de Spaanse uitspraak van de /r/ aan hoe een Amsterdammer met het puntje van zijn tong de /r/ uitspreekt in woorden zoals "rat", "rol" of "schrijven".

In het Spaans zit er wel een verschil tussen de uitspraak van een enkele /r/ en een dubbele /rr/. Staat er een enkele /r/ klinkt deze niet anders als de /r/ in Amsterdam, staat er een dubbele /rr/ dan laten ze deze extra lang rollen.

- S: Dezelfde uitspraak als in het Nederlands. Wordt door sommige sprekers van het Spaans geaspireerd uitgesproken. Dit komt ook wel eens voor wanneer deze sprekers de /s/ in het Nederlands uit moeten spreken.

(Voor deze groep Spaanstaligen is een opdracht te vinden bij §6.1.2.2, opdracht 2B)

Ook bestaan er in het Spaans vrijwel geen woorden die beginnen met een /s/ + medeklinker (zoals wij dat wel kennen in bijvoorbeeld “school” of “stoep”). Vaak beginnen internationaal bekende woorden die met een /s/ beginnen in het Spaans met een /e/, zoals te zien is in het voorbeeld hieronder:

Nederlands:	Station
Engels:	Station
Italiaans:	Stazione
Spaans	Estación

(Voor de opdracht m.b.t. de uitspraak van de letter /s/+medeklinker zie §6.1.2.2, opdracht 2C)

- T: Zo goed als dezelfde uitspraak in het Nederlands. Het subtiele verschil valt in veel gevallen niet eens op.
- U: In het Spaans wordt de /u/ uitgesproken als de /oe/ in het woord “schoen” of “boek”.
- V: In het Spaans klinkt de /v/ vaak als een /b/ in het woord “beer”. Ook klinkt hij in sommige Spaanstalige regio’s weleens wat als een /w/ in “wok”. Nooit wordt hij echter uitgesproken als de Nederlandse /v/ zoals men die uitsprekt in “vis” of “vogel”.
- W: Geen vaak gebruikte letter in het Spaans. Maar dezelfde uitspraak als in het Nederlands.
- X: De /x/ wordt door Spaanstaligen uitgesproken als /g/ (“groot”),/tsj/ (“tsjilpen”) en in sommige Latijns-Amerikaanse landen ook als /sj/ (“sjaal”). De Nederlandse uitspraak die klinkt als /ks/ (als in “Alexander”) is niet bekend.
- Y: De /y/ wordt uitgesproken als een /j/ (“jong”) of als een /dj/ (“djellaba”). Nooit wordt deze letter gebruikt als klinker. In Zuid-Amerikaanse landen als Argentinië wordt deze letter uitgesproken als /sj/ (“sjerp”) of /zj/ (“zjoef!”)

Z: De /z/ wordt uitgesproken door veel Spanjaarden als een th-klank die we kennen van Engelse woorden als “the” of “weather”. Door Latijns-Amerikanen en sommige Zuid-Spanjaarden wordt deze uitgesproken als een /s/ in het Nederlandse woord “spek” of “sop”.

Nu resten nog de letters die uniek zijn voor het Spaanse alfabet en de Spaanse schrijfwijze:

Ñ: Deze letter wordt in het Spaans de eñe (spreek uit als “enje”) genoemd en wordt uitgesproken als /nj/ in bijvoorbeeld het woord “Spanje”.

Ll: Deze klinkercombinatie wordt uitgesproken als een /j/ in het woord “jas”, of als /dj/ in het woord “djellaba”. In sommige delen van Latijns-Amerika (Argentinië bijvoorbeeld), wordt deze klinkercombinatie ook wel uitgesproken als /sj/ (“sjerp”) of /zj/ (“zjoef!”)

Ch: De /ch/ wordt uitgesproken als /tsj/ in “tsjilpen” en in Zuid Spanje als /sj/ in “sjerp”.

1.2. Klinkers

Het Spaans kent geen onderscheid tussen korte en lange klinkers, zoals het Nederlands dat wel kent:

Klinker	Korte vorm	Lange vorm
A	schap	schaap
E	wek	week
I	schip	schiep
O	krot	kroot
U	hut	huur

Tabel 1: korte en lange klinkers

In het Spaans worden klinkers namelijk vrijwel altijd op dezelfde manier uitgesproken. Nooit kan er dus betekenisverschil ontstaan doordat een klinker wat langer of korter wordt uitgesproken. Dit is één van de voornaamste knelpunten die Spaanstaligen tegenkomen op het gebied van de Nederlandse morfologie, die verklaard kunnen worden vanuit de moedertaal.

(Zie opdracht 1, §6.1.1)

1.3. Medeklinkers

Wat betreft losse medeklinkers zal een Spaanstalig persoon aanvankelijk moeten wennen aan de andere uitspraak van enkele letters van het alfabet, niet zozeer de uitspraak zelf.

Wat lastiger zal zijn voor deze groep NT2-ers zijn consonantclusters³ zoals we die tegenkomen in het Nederlands. Woorden als *straat*, *schemering* of *hengst* bevatten tweeklanken die voor een Spaanstalig persoon lastig kunnen zijn. En hoe denkt u dat

³ een opvolging van twee of meer medeklinkers zonder klinker ertussen

woorden als angstschreeuw (het woord met de meeste opeenvolgende medeklinkers uit de Nederlandse taal: 8), slechtstschrijvend, of herftschlager overkomen op NT2-ers met een moedertaal die zeer weinig consonantclusters kent?

Ook zal het voor een NT2-er met het Spaans als moedertaal nieuw zijn dat de uitspraak van sommige klinkers af kan hangen van respectievelijk een enkele of een dubbele medeklinker, zoals dit voorkomt bij bijvoorbeeld de woorden “leken” en “leken”: de eerste klinker /e/ wordt “lang” uitgesproken wanneer er één klinker staat, en de eerste /e/ wordt “kort” uitgesproken wanneer er twee staan. In het Spaans hangt de uitspraak van een klinker nooit af van medeklinkers.

(Zie opdracht 2, §6.1.2)

1.4. Tweeklanken

Er bestaan in het Nederlands enkele tweeklanken die in het Spaans niet voorkomen, zoals de ei/ij, de ou/au en natuurlijk onze beruchte /ui/ klank. De /ei/ en de /ou/ worden in het Spaans wel geschreven, maar deze tweeklanken zijn zoals dat heet “onecht”: men blijft de klinkers los van elkaar horen. Een handige tip is dat wanneer een NT2-spreker van het Spaans de /ei/ onder de knie heeft maar de /ui/ nog niet, is dat de /ui/ feitelijk een /ei/ is, die uit wordt gesproken met ronde lippen. Wanneer men een /ei/ zegt en aanhoudt, en hierbij de lippen rondt, komt vanzelf tot de conclusie dat de /ei/ een /ui/ geworden is.

(Zie opdracht 3, §6.2.3)

1.5. Klemtonen

De regels m.b.t. klemtonen in het Spaans zijn erg simpel vergeleken met die van het Nederlands: de klemtoon van een woord ligt vrijwel altijd op de voorlaatste lettergreep en wanneer dat niet zo is staat er een accent op het deel van het woord waar de klemtoon ligt. In het Nederlands ligt de klemtoon meestal op de voorlaatste lettergreep (a-man-del), maar wanneer deze voorlaatste lettergreep eindigt op een klinker, komt de klemtoon te liggen op de voorvoorlaatste lettergreep (an-dij-vie). Dan zijn er nog talloze uitzonderingen in het Nederlands.

2. Woordsoorten (morfologie)

Wat betreft de woorden in het Nederlands kijken we in de morfologie niet alleen naar het woord zelf, maar ook naar de manier waarop een woord is opgebouwd. Een voorbeeld: de 2ste persoon enkelvoud van het werkwoord “lopen” is “loopt”. Dit woord is samengesteld als STAM + t.

In het Spaans worden woorden heel vaak niet op de zelfde manier tot stand gebracht. Vooral de werkwoorden niet. In plaats van 7 uitgangen hebben Spaanse werkwoorden er soms wel 56. Met de algemene werkwoordsvervoeging hebben Spaanstaligen logischerwijs relatief gezien weinig moeite. Waar een NT2-er met een Spaanstalige achtergrond waarschijnlijk

wel moeite mee zal hebben zijn de Nederlandse scheidbare werkwoorden, en de Nederlandse positiewerkwoorden.

2.1. Lidwoorden

In het Nederlands kennen we mannelijke en vrouwelijke (de) en onzijdige bepaalde lidwoorden (het). Het Spaans kent alleen mannelijke (*el*) en vrouwelijke (*la*) bepaalde lidwoorden. In het Nederlands bestaan er vooral mannelijke en onzijdige woorden. In tegenstelling tot het Nederlands zegt het biologische geslacht van hetgeen dat is aangeduid ook iets over welk lidwoord erbij past in het Spaans. “Meisje” (*chica*) krijgt bijvoorbeeld een vrouwelijk lidwoord, een mannelijke kat krijgt een mannelijk lidwoord (*el gato*), terwijl een vrouwelijke kat een vrouwelijk lidwoord krijgt (*la gata*). In het Spaans kan men in de meeste gevallen aan het zelfstandig naamwoord zien of het een mannelijk of vrouwelijk woord is. Dit is in het Nederlands veel moeilijker. Wat dat betreft is het lastig voor een Spaanstalig persoon om lidwoorden aan zelfstandige naamwoorden toe te delen, en is het zaak dat NT2-ers deze lidwoorden “gewoon leren”.

Verder rest nog te zeggen dat onbepaalde lidwoorden in het Spaans alleen in het enkelvoud een equivalent in het Nederlands hebben (“een”). De onbepaalde lidwoorden (*unos, unas*) in het meervoud kunnen in veel gevallen in het Nederlands vertaald worden met “enige”, “enkele”, “wat” of “een paar”. Wanneer men in het Nederlands bijvoorbeeld zegt: “Neem een paar tijdschriften voor me mee”, kan “een paar” vertaald worden met het Spaanse onbepaalde lidwoord in het meervoud “*unas*” (*Traeme unas revistas*). Het zelfstandig naamwoord staat in het meervoud en is vrouwelijk, dus dan moet het onbepaalde lidwoord ook in het meervoud staan en vrouwelijk zijn.

(Zie opdracht 4, §6.2.1)

2.2. Adjectieven

In het Spaans krijgen bijvoeglijke naamwoorden een uitgang die afhankelijk is van het geslacht en het getal van het zelfstandig naamwoord. Er bestaan dan ook vier verschillende uitgangen in het Spaans. In het Nederlands bestaat er slechts één uitgang, namelijk de “-e”. Deze uitgang hangt niet alleen af van het geslacht en getal van het zelfstandig naamwoord, maar ook of het attributief (de mooie vlinder) of predicatief (de vlinder is mooi) is gebruikt, en of het een bepaald (het lieve dier) of onbepaald lidwoord (een lief dier) is (in het geval van onzijdige woorden).

Het zijn voor Spaanstaligen niet veel uitgangen om te onthouden, maar het aantal (aanvankelijk voor hen onbekende) regels dat met het plaatsen van een “-e” gepaard gaat kan problemen opleveren.

(Zie opdracht 5, §6.2.2)

2.3. Betrekkelijke voornaamwoorden

Gegeven de relatieve moeilijkheidsgraad van het aanleren van de Nederlandse lidwoorden “de” en “het”, zal het op de juiste manier leren gebruiken van de Nederlandse betrekkelijke voornaamwoorden ook lastig zijn voor Spaanstaligen. Zeker omdat in het Spaans in heel veel gevallen naar zelfstandige naamwoorden met “*que*” wordt verwezen, zonder dat hierbij onderscheid wordt gemaakt tussen mannelijke en vrouwelijke woorden:

De jongen die daar stond.

El chico que estaba allí.

Het meisje dat daar stond

La chica que estaba allí.

In het Nederlands maken we in dit geval verschil tussen “die” en “dat”, al naar gelang het geslacht van het zelfstandig naamwoord.

(Zie opdracht 6, §6.2.3)

2.4. Persoonlijke voornaamwoorden & het “hij/zij”-probleem

Hieronder een overzicht van de Spaanse persoonlijke voornaamwoorden (als onderwerp):

1 ^{ste} persoon enkelvoud:	<i>Yo</i>	
2 ^{de} persoon enkelvoud:	<i>Tú, Vos</i>	(“vos” alleen in delen Z.-Amerika)
3 ^{de} persoon enkelvoud:	<i>Él/Ella, Usted</i>	
1 ^{ste} persoon meervoud:	<i>Nosotros/Nosotras</i>	
2 ^{de} persoon meervoud:	<i>Vosotros/Vosotras</i>	(alleen Spanje kent dit pers.vnw)
3 ^{de} persoon meervoud:	<i>Ellos/Ellas, Ustedes</i>	

Een verschil tussen het Spaans en het Nederlands is dat het persoonlijk voornaamwoord dat wij kennen als “u” in het Spaans bij de derde persoon enkelvoud wordt geschaard, terwijl dit pers. vnw. in het Nederlands bij de tweede persoon enkelvoud hoort.

Het persoonlijk voornaamwoord “vos” wordt alleen in delen van Spaanstalig Amerika gebruikt en is wellicht vergelijkbaar met het persoonlijk voornaamwoord dat wij in het Nederlands kennen als “ge” of “gij”.

Het is mogelijk dat er een “hij/zij”-probleem bestaat bij groepen Spaanse moedertaalsprekers die Nederlands leren. Het “hij/zij”-probleem houdt in “het niet of moeilijk verschil kunnen maken tussen de Nederlandse persoonlijke voornaamwoorden ‘hij’ en ‘zij’”. Het probleem werd door enkele NT2-docenten die veel met Spaanstaligen werken aangekaart, terwijl andere docenten uit deze groep het niet of niet vaak waren tegengekomen. Het is daarom in ieder geval nuttig dit eventuele probleem in deze NT2-handleiding aan te halen, omdat er voor het hij/zij-probleem wel mogelijke verklaringen te bedenken zijn: (1) Spaanstaligen kennen de uitspraak van de “Nederlandse” /h/ en de /z/ niet. (2) Spaanstaligen zijn niet gewend zo vaak het onderwerp in de zin te noemen (zie §2.7. over “*pro-drop*”). Voor de NT2-leerders die moeite hebben met het verschil tussen “hij” en “zij” zijn er eveneens opdrachten ontwikkeld.

(Zie opdracht 7, §6.2.4)

2.5. Scheidbare werkwoorden

In het Spaans bestaan er geen scheidbare werkwoorden. Voorbeelden van scheidbare werkwoorden zijn: opeten -> ik at op, weggaan -> ik durfde niet weg te gaan, afdoen -> mij werd verzocht mijn pet af te doen, etc. Deze scheidbare werkwoorden kunnen op drie manieren worden opgedeeld in het Nederlands. (1) Het werkwoord blijft op de normale plaats staan in de zin en het voorvoegsel gaat zo ver mogelijk naar achteren (weggaan: “ik ga morgen weg”). Dit gebeurt in de onvoltooid tegenwoordige tijd, in de onvoltooid verleden tijd (“ik ging weg om 4 uur”) en in de gebiedende wijs (“ga eens weg!”). (2) Het voorvoegsel en het werkwoord worden gescheiden door “te” of een ander werkwoord. (opstaan: “je hoeft morgen niet vroeg op te staan”, aanstellen: “hij gaat zich vast aan lopen stellen!”). (3) Het voorvoegsel en het werkwoord staan in hetzelfde woord, maar het foneem “ge” zit ertussen geplakt. Dit is het geval wanneer de zin in de voltooid tegenwoordige tijd staat. (Aanstellen: “het is inderdaad waar dat hij zich heeft aangesteld” of, opstaan: “ik ben om 7 uur opgestaan”).

(Zie opdracht 8, §6.2.5)

2.6. Positiewerkwoorden

Positiewerkwoorden zijn werkwoorden als “staan”, “liggen” en “zitten” en kunnen stilstaande posities van personen of voorwerpen duiden: “het boek ligt op de grond”, “het tijdschrift ligt op tafel”, “mijn etui zit in mijn tas”. Al deze werkwoorden worden in het Spaans vertaald met een vorm van het werkwoord *estar*, dus is het moeilijk voor Spaanstaligen om wel te differentiëren in het Nederlands. De Nederlandse positiewerkwoorden koppelen in feite informatie over de positie aan het onderwerp. Positiewerkwoorden kunnen daarom worden gezien als een soortement koppelwerkwoorden.

(Zie opdracht 9, §6.2.6)

2.7. Pro-drop

In het Spaans doet zich een fenomeen voor dat “*pro-drop*”⁴ heet. Simpel gezegd houdt dit in dat in het Spaans (en nog meer Romaanse talen zoals Italiaans en Portugees), het subject pronomen weggelaten mag worden. Wanneer men in het Spaans bijvoorbeeld zegt “*canto bien*”, wordt dit naar het Nederlands vertaald als “ik zing goed”. *Canto* is de 1ste persoon enkelvoud-vorm van het werkwoord *cantar* (zingen). In het Nederlands zou “zing goed” geen volledige zin zijn.

De meest logische verklaring voor dit fenomeen is het feit dat het Spaans, in tegenstelling tot het Nederlands, een zeer rijke werkwoordsinflectie heeft. Dat wil zeggen dat Spaanse werkwoorden zeer veel uitgangen kennen. Zo telt een Spaans werkwoord al snel 56

⁴ *Pro-drop*, oftewel *pronoun dropping*: “het laten vallen van het voornaamwoord”.

verschillende uitgangen, en een Nederlands werkwoord slechts 8. Aan een Spaans vervoegd werkwoord kan men gelijk zien/horen wat het onderwerp is. In het Nederlands is dat niet zo.

Voorbeeld:

Wij	waren	vs.	<i>Nosotros</i>	<i>fuimos</i>
Jullie	waren		<i>Vosotros</i>	<i>fuisteis</i>
Zij	waren		<i>Ellos</i>	<i>fuleron</i>

De Nederlandse vervoeging van het werkwoord zijn, “waren”, geeft geen informatie over of het onderwerp 1ste, 2de, of 3de persoon meervoud is. De Spaanse vormen *fuimos* (1ste pers. mv), *fuisteis* (2de pers. mv.) en *fuleron* (3de pers. mv) doen dit wel. Zo is in feite het persoonlijk voornaamwoord overbodig, tenzij er expliciet nadruk wordt gelegd op het feit dat een bepaalde persoon iets heeft gedaan.

Het zou eventueel kunnen dat een persoon die het Spaans heeft als moedertaal ook persoonlijke voornaamwoorden in het Nederlands weg zal laten.

2.8. Hulpwerkwoorden: hebben of zijn?

In het Spaans wordt een zin in de voltooid tegenwoordige tijd altijd gevormd met het hulpwerkwoord *haber* (dit werkwoord kan vertaald worden met o.a. “hebben” en “zijn” als hulpwerkwoorden). In het Nederlands bestaan er twee soorten hulpwerkwoorden, “hebben” en “zijn”, en zo moet een Spaanstalige NT2-er ineens differentiëren tussen twee verschillende werkwoorden.

De toekomstige tijd en de conditionalis worden, in tegenstelling tot het Nederlands, gevormd met een achtervoegsel aan het werkwoord. In het Nederlands worden daar de hulpwerkwoorden “zullen” en “zouden” voor gebruikt.

Voorbeeld:

(Yo) iré	Ik zal gaan
(Yo) iría	Ik zou gaan

(Zie opdracht 10, §6.2.7)

2.9. “Niet” en “geen”

Het enige woord dat in het Spaans doorgaans wordt gebruikt om een negatie aan te geven is “no”. Het is niet zelden dat NT2-sprekers van het Spaans moeite hebben met het verschil tussen “niet” en “geen”, aangezien zij in hun eigen taal geen onderscheid hiertussen hoeven te maken.

(Zie opdracht 12, §6.2.8)

3. Zinnen (syntaxis)

3.1. Mededelende zinnen

Het Spaans kent dezelfde volgorde in mededelende (hoofd)zinnen als in het Nederlands, namelijk Onderwerp – Werkwoord – Object (= lijdend, of meewerkend voorwerp):

Pedro (Onderwerp) eet (Werkwoord) een broodje (Lijdend voorwerp).
Pedro (Onderwerp) come (Werkwoord) un bocadillo (Lijdend voorwerp).

Het Spaans laat echter variatie toe in deze, in principe vaststaande volgorde. In het Nederlands wordt in mededelende zinnen nooit afgeweken van de volgorde Onderwerp – Werkwoord – Object, tenzij er nadruk gelegd wordt op het lijdend voorwerp, en dit naar voren wordt gehaald (dit heet topicalisatie).

Een voorbeeld van topicalisatie is:

“Wat eet Pedro?” “Een bróódje (Lijdend voorwerp) eet (Werkwoord) Pedro (Onderwerp).”

(Zie opdracht 13, §6.3.1)

3.2. Woordvolgorde in bijzinnen

In het Nederlands gaat de persoonsvorm in bijzinnen naar de laatste plaats:

Het gras **is** 's ochtends altijd **groen**.
Ik weet dat het gras 's ochtends altijd **groen is**.

In het Spaans vindt deze werkwoordsverplaatsing niet plaats:

*La hierba siempre **está verde** por la mañana.*
*Sé que la hierba siempre **está verde** por la mañana.*

Het kan dus zo zijn dat NT2-ers met een Spaanstalige achtergrond deze Spaanse structuur, waarin het werkwoord op dezelfde plek blijft staan, overgeheveld wordt naar het Nederlands. Zij zouden bijvoorbeeld, uitgaande van de structuur van hun moedertaal, kunnen zeggen:

*Ik weet dat het gras altijd is groen. (foutieve zin)

Er vindt ook verwisseling (inversie) plaats van het werkwoord en het object in Nederlandse bijzinnen:

Ik (Onderwerp) lees (Werkwoord) elke dag de krant (Lijdend voorwerp).
Mijn ouders willen dat ik (Onderwerp) elke dag de krant (Lijdend voorwerp) lees (Werkwoord).

Deze werkwoordsinversie geldt in het Nederlands voor alle typen bijzinnen, en ook na bijwoordelijke bepalingen: “[Vanwege buikgriep] kan **werkwoord** Marietje **Onderwerp** niet naar school”. In het Spaans komt inversie in deze gevallen in principe niet voor: [A causa de gastroenteritis] María **onderwerp** no puede **werkwoord** ir a la escuela .

(Zie opdracht 14, §6.3.2)

3.3. Vraagzinnen

In het Spaans vindt er, net als in het Nederlands, inversie plaats van het werkwoord en het onderwerp:

¿Hoeveel goals hebben de Brazilianen gemaakt?
¿Cuántos goles metieron los Brasileños?

In deze zinnen is de woordvolgorde van zowel het Spaans als het Nederlands Werkwoord – Onderwerp, terwijl dit in mededelende zinnen, zoals gezegd precies omgekeerd is.

Er zijn ook vraagzinnen die men alleen kan beantwoorden met “ja”(sí) of “nee” (no).

Juan is intelligent.
Vraag: **Is Juan** intelligent?

Juan es inteligente.
Vraag: **¿Es Juan** inteligente?

In principe zou men dit soort zinnen zowel in het Spaans als in het Nederlands zonder inversie op kunnen stellen, maar dat zou meer zijn als exclamatieve (uitroepende) zin, als reactie op wat iemand zegt.

(Zie opdracht 15, §6.3.3)

3.4. Passieve zinnen

In het Nederlands worden passieve zinnen vaak geconstrueerd met het werkwoord “worden”:

De jongen wordt geschopt
Ik werd toegejuicht

In het Spaans bestaat er geen equivalent voor het werkwoord dat wij kennen als “worden”. Dit woord wordt al naar gelang de context vertaald naar het Spaans. Daarom is het voor Spaanstalige NT2-ers lastig met dit woord om te gaan.

(Zie opdracht 16, §6.3.4)

4. Lexicon

4.1. Valse vrienden

Er bestaan enkele woorden in het Spaans en het Nederlands die erg op elkaar lijken, maar toch een (subtiel) andere betekenis hebben. Dit soort woorden noemt men “valse vrienden”, of in het Spaans, “*falsos amigos*”. Enkele van deze woorden zijn:

<i>Millar</i>	Duizendtal (geen “miljard”)
<i>Párrafo</i>	alinea (geen “paragraaf”)
<i>Suceso</i>	gebeurtenis (geen “succes”)
<i>Vehículo</i>	vervoersmiddel (zonder de denigrerende connotatie van “vehikel”)

(voorbeelden uit: Linn en Slager, 2007)

(Zie opdracht 17, §6.4.1)

4.2. Leemtes

Ook is er een woordcategorie genaamd “leemtes”. Deze categorie woorden hebben niet één, maar meerdere vertalingen in een andere taal, terwijl er in de eigen taal maar één woord voor bestaat. Een voorbeeld is het Nederlandse werkwoord “zijn”. Dit wordt in het Spaans vertaald met of “*ser*”, of “*estar*”. Een Nederlandstalig persoon moet ineens onderscheid maken tussen twee werkwoorden die hij eerst onder één paraplu schaarde.

Wat voor Spaanstaligen lastig kan zijn is onderscheid maken tussen de Nederlandse werkwoorden “maken” en “doen”. In het Spaans is er maar één werkwoord voor deze twee Nederlandse werkwoorden, en dat is *hacer*. Ineens moet een persoon met het Spaans als moedertaal gaan bedenken of een timmerman een tafel “maakt” of “doet”. In dit geval kan kennis van het Engels een complicerende factor gaan vormen: het Engels kent natuurlijk ook het onderscheid tussen *to make* en *to do*, maar deze zijn niet altijd letterlijk overdraagbaar naar het Nederlands: een Engelsman zegt bijvoorbeeld “*to make a wish*” (een wens “maken”), waar wij in het Nederlands “een wens doen”.

(Zie opdracht 18, §6.4.2)

5. Wat gaat Spaanstalige NT2-ers makkelijk af?

Uit de contrastieve analyse en de interviews met de NT2-docenten is gebleken dat men niet alleen hoeft te kijken naar waar Spaanstalige leerders, of NT2-ers in het algemeen, knelpunten tegenkomen. Ook kan het handig zijn te weten welke aspecten van het Nederlands hen relatief gezien makkelijk afgaan.

De aspecten waar Spaanstaligen relatief gezien weinig moeite mee hebben liggen vooral op het gebied van de Nederlandse woorden (morfologie).

Op het gebied van de Nederlandse morfologie hebben Spaanstalige NT2-ers betrekkelijk weinig moeite met:

1. Spaanstaligen hebben weinig moeite met woordenschat van Latijnse oorsprong. Het Spaans kent zeer veel van dit soort woorden die stammen uit het Latijn, maar ook is er in het Nederlands een vrij groot aantal. Het is daarom handig in het begin van oorsprong Latijnse woorden te gebruiken in plaats van woorden van Germaanse origine.

Bijvoorbeeld: accepteren	i.p.v.	aanvaarden
complex	i.p.v.	ingewikkeld
globaal	i.p.v.	algemeen
intelligent	i.p.v.	slim
prefereren	i.p.v.	“de voorkeur geven aan”
participeren	i.p.v.	deelnemen
syllabe	i.p.v.	lettergreep

2. Wederkerige voornaamwoorden, die in het Nederlands alleen voorkomen als “elkaar”, “mekaar” en “elkander”.

Bijvoorbeeld: Zij houden van elkaar
Die twee hebben een hekel aan elkander
Ze gaven mekaar een hand

3. Bezittelijke voornaamwoorden.
Bezittelijke voornaamwoorden zijn relatief makkelijk te leren voor Spaanstalige NT2-ers omdat het Nederlands de mogelijkheid biedt deze woorden altijd op dezelfde manier te gebruiken ongeacht getal, geslacht of positie in de zin van het zelfstandig naamwoord. Het Spaanse systeem wat betreft bezittelijke voornaamwoorden is vergelijkbaar met het Nederlandse, al wordt er in het Spaans wel rekening gehouden met getal en geslacht.
4. Vervoeging van de Nederlandse werkwoorden (los van de scheidbare werkwoorden).
Wanneer men zich realiseert dat een Spaans werkwoord al snel 56 verschillende vormen in de vervoeging krijgt, en het Nederlands slechts 8, kan men zich voorstellen dat het Nederlandse werkwoorden systeem voor een Spaanstalige NT2-er zeer simpel te vervoegen is.

Vooraf de onvoltooid tegenwoordige tijd (o.t.t.) gaat deze groep NT2-ers makkelijk af. Hier geldt: ik -> stam (“ik loop”), je (of jij)/hij/zij/u -> stam +t (“je loopt”), we (of wij)/jullie/ze (of zij) -> infinitief (“wij lopen”).

Uitspraak (fonologie) + Nederlandse zinsbouw (syntaxis):

De uitspraak van het Nederlands vergt veel oefening voor veel Spaanstaligen, en dit onderdeel werd niet zelden benoemd als één van de moeilijkste aspecten van de Nederlandse taal wanneer Spaanstaligen beginnen met het leren van het Nederlands. Ook is Nederlandse zinsbouw een aspect dat(zeker aanvankelijk) veel aandacht vergt.

6. De opdrachten

6.1. Fonologie

6.1.1. Korte en lange klinkers (zie §1.2 voor meer informatie)

Opdracht 1.

Spreek de volgende woorden uit, en let hierbij goed op dat je de korte klinkers kort uitspreekt, en de lange klinkers lang:

Pronuncia las siguientes palabras y presta atención a la diferencia entre las vocales cortas y largas.

Lat	Laat
Rat	Raad
Gat	Gaat
Lef	Leef
Stel	Steel
Hel	Heel
Vil	Viel
Vis	Vies
Nis	Nies
Kok	Kook
Bros	Broos
Rok	Rook
Ruth	Ruud
Vul	Vuur
Hun	Muur

Klaar? Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> en controleer of je de woorden goed hebt uitgesproken.

¿Listo/a? Consulta el sitio web <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> para comprobar si tu pronunciación ha sido correcta.

6.1.2. Medeklinkers (zie §1.3 voor meer informatie)

In het Nederlands hangt de uitspraak van een klinker af van de consonant(en) die ervoor komen.

Opdracht 2.

A.

Spreek de volgende woorden uit en bedenk goed of de klinkers kort of lang moeten worden uitgesproken:

Pronuncia las siguientes palabras y presta atención a la diferencia entre las vocales cortas y largas:

Slapen	Stappen
Meten	Metten
Sliepen	Slippen
Koken	Jokken
-	Kunnen

Klaar? Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> en controleer of je de woorden goed hebt uitgesproken.

¿Listo/a? Consulta el sitio web <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> para comprobar si tu pronunciación ha sido correcta.

Spreek de volgende woorden uit en bedenk goed of de klinkers kort of lang moeten worden uitgesproken. (Let hierbij ook goed op de consonanten):

Pronuncia las siguientes palabras y piensa bien si las vocales deben ser pronunciadas de manera “corta” o “larga”. (¡También presta atención a los consonantes!)

Tribune
Verslapen
Opgestoken
Spartanen
Automatisch
Mislukken
Succes
Geweldig
Oversteken
Gelukkig

6.1.2.1. De letter /s/ + medeklinker (zie §1.1)

Opdracht 2B

In het Spaans bestaan er bijna geen woorden die beginnen met de letter /s/ + medeklinker (zoals bijvoorbeeld het Nederlandse woord “school”). In het Spaans wordt voor deze woorden een /e/ “geplakt” -> *escuela*. Het kan daarom lastig zijn voor Spaanstaligen om de combinatie /s/+medeklinker uit te spreken in een andere taal.

Probeer de volgende woorden op de correcte manier uit te spreken. Plak geen /e/ voor de woorden, maar begin elk woord met de /s/.

Intenta pronunciar de correcta manera las siguientes palabras. No adiciones una extra /e/ al principio de la palabra, sino empieza cada palabra con la pronunciación de la letra /s/.

School
Station
Spaans
Schorpioen
Schrijven
Statuut
Statief
Scheveningen
Ski
Scheel
Staat
Stond

Klaar? Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> en controleer of je de woorden goed hebt uitgesproken.

¿Listo/a? Consulta el sitio web <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> para comprobar si tu pronunciación ha sido correcta.

6.1.2.2. Aspiratie van de letter /s/ (zie §1.1)

Opracht 2C (Slechts bedoeld voor Spaanstaligen die de /s/ aspireren of niet uitspreken!)

Spreek de volgende woorden goed uit en let er hierbij op dat je alle /s/-en net zo goed uitspreekt als de /s/ in het Spaanse woord *sello* ("postzegel"), wat de positie in het woord van de/s/ ook is. Niet aspireren dus!

*Pronuncia las siguientes palabras e intenta pronunciar todas las /s/-es tan claramente como la /s/ en la palabra Española *sello*, igual la posición de la letra en la palabra. Entonces, ¡no aspire!*

Asbak
Ijsjes
Belasting
Controles
Sapjes
Soepstengels
Computers
Besjes
Frustraties
Auto's

Klaar? Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> en controleer of je de woorden goed hebt uitgesproken.

¿Listo/a? Consulta el sitio web <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> para comprobar si tu pronunciación ha sido correcta.

6.1.3. Tweeklanken (zie §1.4)

Opdracht 3.

Probeer de volgende woorden goed uit te spreken:

Intenta pronunciar las siguientes palabras de manera correcta:

Luid
Fruit
Kruid
Spruit

Pauw
Oud
Goud
Auto

Klein
Fijn
Mijn
Ei

Klaar? Ga naar <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> en controleer of je de woorden goed hebt uitgesproken.

¿Listo/a? Consulta el sitio web <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html> para comprobar si tu pronunciación ha sido correcta.

6.2. Morfologie

6.2.1. Lidwoorden (zie §2.1)

Opdracht 4

Vul het juiste lidwoord in ("de", "het" of "een"). Kijk eventueel in een woordenboek of het zelfstandig naamwoord mannelijk, vrouwelijk of onzijdig is.

Rellena los espacios con el artículo adecuado ("de", "het" o "een"). Consulta un diccionario

Voorbeeld: Ik heb de pen laten vallen.

Het eten is klaar.

Er is een lammetje geboren.

cuando lo necesites para ver si el sustantivo es masculino, femenino o neutro.

1. man lag te slapen.
2. Helaas is taart mislukt.
3. aapje wilde erg graag spelen.
4. Heb je nieuws al gezien op de televisie?
5. jongen en meisje liepen hand in hand.
6. Ik heb geen idee waar je trompet kunt kopen.
7. Je hebt gisteravond licht aangelaten.
8. Dus ik vraag je nog maar keer.
9. Wil je morgenavond wel goed controleren?
10. hond had lieve blik in zijn ogen.
11. Op universiteit van Max is het vaak feest.
12. eerste keer dat ik dier zag was ik erg verbaasd.
13. Ik weet niet of ik goed gedaan heb.
14. Nicole is enige persoon die ik zou vragen.
15. Ik heb idee hoe gebeurd zou kunnen zijn.

6.2.2. Bijvoeglijke naamwoorden (zie §2.2)

Opdracht 5

Streep steeds het foute bijvoeglijke naamwoord door.

Tacha los adjetivos no apropiados en cada frase.

Voorbeeld: Het [~~heet~~ / hete] kopje thee.

Ik wens u een [fijn / ~~fijne~~] weekend.

1. Het [mooi / mooie] tafeltje is altijd in onze [groot / grote] familie gebleven.
2. Wist je dat er ook [geel / gele] tomaten bestaan?
3. De [sympathiek / sympathieke] directeur gaf iedereen een [verdiend / verdiende] dagje vrij.
4. Als ik later [groot / grote] ben, koop ik een [wit / witte] paard met [zwart / zwarte] stippen.
5. Het [vrolijk / vrolijke] kindje rende over het [groen / groene] veld.

6. Die jongen daar is mijn [best / beste] vriend, en dat meisje ernaast is mijn [best / beste] vriendin.
7. Zij vond het niet [aardig / aardige] dat zij niet was uitgenodigd voor de verjaardag.
8. Ik heb nooit geweten dat katten zulke [intelligent / intelligente] beesten zijn.
9. [Intelligent / Intelligente] zijn ze zeker. Maar honden zijn ook [slim / slimme] hoor!
10. Er staat een [klein / kleine] mannetje voor de deur.
11. Vraag of hij een [lekker / lekkere] kopje koffie lust!

6.2.3. Betrekkelijke voornaamwoorden (zie §2.3)

Opdracht 6

Vul het juiste betrekkelijk voornaamwoord (“die”, “dat” of “wat”) in.
Rellena los espacios con los pronombres relativos apropiados.

Voorbeeld: De kleur die ik mooi vind.
Het tijdschrift dat daar ligt is voor jou.
Wat ik je gegeven heb moet je bewaren.

1. De jongen daar loopt heeft aan meisje bloemen gegeven.
2. De mevrouw belde vroeg naar mijn opa.
3. heb je nu al vier keer gezegd Bas!
4. Mijn zoon wil van de zomer een cursus Spaans doen, ik een erg goed idee vind.
5. Wespen zijn insecten kunnen steken.
6. Het feestje mijn tante gaf vorig jaar.
7. Alles ik hem verteld heb is hij vergeten.
8. Ik heb een afspraak met de mensen bij de balie staan.
9. Het huis momenteel wordt geverfd is opgeruimd door jongens.
10. In kasteel daar wonen nog steeds mensen.

6.2.4. Persoonlijke voornaamwoorden (zie §2.4)

In het Spaans kan je heel vaak het persoonlijk voornaamwoord weglaten uit een zin. Je kunt bijvoorbeeld zeggen “*Yo tengo un perro*” (“ik heb een hond”), maar ook “*Tengo un perro*” (nog steeds: “ik heb een hond”). In het Nederlands is dit niet mogelijk.

Opdracht 7

Vul in de onderstaande zinnen een geschikt persoonlijk voornaamwoord in. Je zult in veel gevallen tussen meerdere persoonlijke voornaamwoorden kunnen kiezen.

Rellena los espacios con el pronombre personal apropiado. En la mayoría de los casos podrás elegir entre múltiples pronombres personales.

Voorbeeld: Weet dat morgen op vakantie ga?
Weet jij/hij/zij/u dat ik morgen op vakantie ga?

1. heb morgen een afspraak bij de dokter.
2. Waarom loop zo snel?
3. hebben zo'n goede conditie omdat een abonnement hebben op de sportschool.
4. vraagt zich af wanneer vakantie heeft.
5. vindt dat de soep lekker ruikt.
6. Elk jaar geef geld aan een goed doel.
7. Heeft zijn verjaardagscadeautje al gehad?
8. Mevrouw, bent wat vergeten, geloof
9. liet de tas vallen.
10. sprong van de duikplank.
11. Wat hebben een eind gezwommen zeg!
12. kochten ijsjes voor hun neefjes en nichtjes.
13. gaf haar hond een aai over zijn bol.
14. weet dat mijn tas meegenomen heeft.
15. Maar zegt dat jouw tas niet meegenomen heeft.
16. Wat fietst hard zeg!
17. dacht dat het zou gaan regenen, maar gaf me geen gelijk.
18. hielden erg van schilderen.
19. wil erg graag dat langskomt.
20. geloof niet dat graag wil dat langskomt.

6.2.5. Scheidbare werkwoorden (zie §2.5)

Opdracht 8

Vul de werkwoorden op de juiste manier in in de zinnen. Let goed op wanneer het werkwoord gescheiden moet worden en wanneer niet. Sommige stippellijnen mag je negeren, andere niet! In twee gevallen zijn er twee antwoorden mogelijk.

Usa los siguientes verbos compuestos de manera correcta en las frases aquí debajo. Ojo: no siempre hace falta separar el verbo en dos partes y no todos los espacios deben ser rellenados.

Voorbeeld:

Mee-eten	Eet jij mee vanavond?
----------	------------------------------

Opeten	Sander, je boterham
Afmaken	Ik weet niet of ik tijd heb om mijn huiswerk te
Doorlopen	We moesten, anders kwamen we niet op tijd.
Aanstellen je niet zo
Afvragen	Zij zich waar de melk staat.
Aanbieden	Sam wilde graag zijn hulp
Samenwerken	Laurie en Marieke willen erg graag
Aankomen	Hoe laat jouw vader op het station?
Uitstappen	Weet jij waar we moeten?
Afvallen	Hier op de sportschool zitten veel mensen die willen

6.2.6. Positiewerkwoorden (zie §2.6)

Opdracht 9

Omcirkel het juiste positiewerkwoord bij de illustraties. De plaatjes links geven steeds de acties weer, de plaatjes rechts steeds het resultaat van de actie.

Marca con círculo los correctos verbos de posición debajo de las ilustraciones. Los dibujos a la izquierda muestran una acción, los de la derecha muestran el resultado de la acción.

	<p>Voorbeeld: Het schilderij aan de muur</p> <p>staat – zit – hangt</p>
---	--

A.

zet – stopt – legt – steekt

Eva de pot pindakaas op tafel.

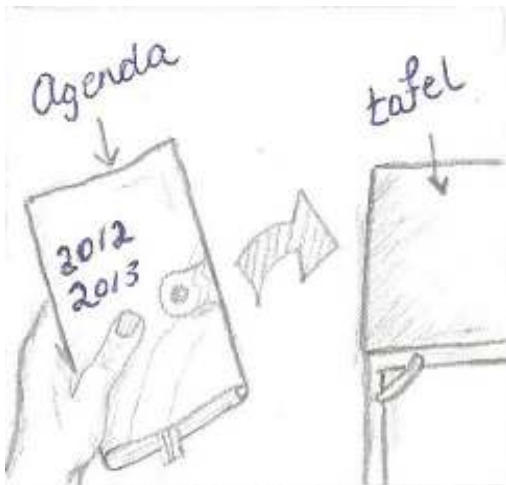
B.

hangt – staat – ligt

De pot pindakaas op tafel.

C.

zet – hang – leg – stop

Ik de agenda op tafel.

D.

hangt – ligt – staat

De agenda op tafel.

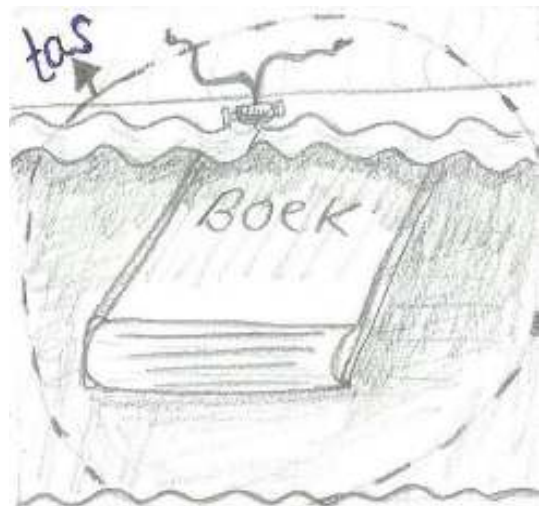
E.

hangt – zet – stopt

Johan het boek in de tas.

F.

zit – staat – hangt

Het boek in de tas.

6.2.7. Hulpwerkwoorden (zie §2.8)

Het Spaanse hulpwerkwoord *haber* wordt soms met “hebben”, en soms met “zijn” naar het Nederlands vertaald:

<u>Hemos</u> comido	We <u>hebben</u> gegeten
<u>Hemos</u> ido al parque	We <u>zijn</u> naar het park gegaan

Om te weten of je “hebben” of “zijn” moet gebruiken is het belangrijk om te weten of het hoofdwkwoord **transitief** of **niet-transitief** is. Bij transitieve werkwoorden gebruik je het hulpwerkwoord “hebben”, en bij niet-transitieve werkwoorden gebruik je het hulpwerkwoord “zijn”. (Deze regel geldt voor veel, maar helaas niet voor alle gevallen. Er zijn uitzonderingen waarbij de regel niet opgaat.)

-> Hoe herken ik een transitief of niet-transitief werkwoord?

Transitieve werkwoorden kunnen een **direct of indirect object** (lijdend of meewerkend voorwerp) bij zich krijgen:

Lezen: Ik Subject lees verbum **een boek** direct object

Dus zeg je:

Ik heb een boek gelezen

Niet-transitieve werkwoorden krijgen **geen object** bij zich:

Groeien: De boom Subject groeit Verbum hard

Dus zeg je:

De boom is hard gegroeid

Er zijn ook **ambi-transitieve** werkwoorden, die en transitief, en niet-transitief gebruikt kunnen worden. Één zo’n werkwoord is bijvoorbeeld “veranderen”:

Transitief:

Hij Subject verandert Verbum morgen zijn **naam** Object

Niet-transitief:

Zij Subject verandert Verbum vast van gedachten.

Dus zeg je:

Hij heeft zijn naam veranderd

En:

Zij is van gedachten veranderd.

Opdracht 10

Vul nu de juiste vorm in van één de hulpwerkwoorden “hebben” of “zijn”:

Ahora rellena los espacios con una forma correcta de los verbos auxiliares “hebben” o “zijn”:

Voorbeeld: Ik **heb** twee dagen vrij gehad.

Ik **ben** op vakantie geweest.

1. Ik gisteren een nieuwe auto gekocht.
2. Wij vorige week bij oma op de thee geweest.
3. Denise vergeten haar fiets op slot te zetten.
4. Ik schrijf je deze e-mail je zodat je weet dat Patrick zijn telefoon kwijtgeraakt.
5. Wil je weten hoe ik mijn telefoon kwijtgeraakt?
6. Er 40 euro verdwenen uit de kassa, weet jij hoe dat gebeurd?
7. Henk en Lisa gisteren met de boot een rondje gaan varen.
8. Lotte en Pieter dit ook gedaan.
9. Fiona haar ouders een mooi cadeau gegeven.
10. De vrienden elkaar al lang niet meer gezien.
11. Steven met de fiets naar school gegaan.
12. Hoe jullie naar school gegaan vandaag?
13. Mijn opa en oma mij altijd veel mooie verhalen verteld.
14. Weet je dat mijn opa en oma mij altijd mooie verhalen verteld?
15. Het is de eerste keer dat ik zo'n grote vis gevangen

Opdracht 11

- a. Vertaal de volgende Spaanse werkwoorden die in de toekomstige tijd (*futuro*) en de conditionalis (*condicional*) staan naar het Nederlands. Denk goed na of je het werkwoord “zullen” of “zouden” gebruikt.

Traduce los siguientes verbos subrayados al Neerlandés. Estos verbos están o bien conjugados al futuro, o bien al condicional. Piensa bien si vas a usar el verbo “zullen” o “zouden” para traducir las frases.

Voorbeeld: Sabré = Ik zal weten

Sabría = Ik zou weten

1. *Mañana me iré.*
Morgen ik gaan.
2. *Si tuviera dinero me compraría un coche.*
Als ik geld had ik een auto kopen.
3. *Pacientes tendrán acceso a recetas digitales.*
Patiënten toegang hebben tot digitale doktersrecepten.
4. *¿Por qué querría eso?*
Waarom ik/hij/zij dat willen?
5. *Algún día lo comprenderás.*
Op een dag je het begrijpen.

- b. Bedenk per zin of het werkwoord “zullen” of “zouden” gebruikt moet worden, en vul de juiste vorm van het werkwoord dat je hebt gekozen in.
Elige los verbos auxiliares apropiados y rellena los espacios con la conjugación correcta del verbo que has elegido.

Voorbeeld: <u>Zal</u> ik je helpen met je huiswerk? Je zei dat je je huiswerk <u>zou</u> maken.
--

1. Over een week we eindelijk op vakantie kunnen!
2. Gisteren dachten we nog dat het gaan regenen, maar vandaag schijnt de zon.
3. jullie dat voor mij op kunnen rapen?
4. je me missen als ik op vakantie ben?
5. Morgen we goed op je spullen passen hoor!
6. Sarah erg graag willen spelen in jullie tuin. dat mogen?
7. het mogelijk zijn dat ik iets eerder wegga vandaag?
8. jullie alle deuren goed op slot doen vanavond?
9. Waarom zij dat doen?
10. Over een week we weten waarom.

6.2.8. Ontkenningswoorden (zie §2.9)

Opdracht 12

Kies voor “niet” of “geen” in de volgende zinnen. Streep het niet correcte woord door.
Elige entre “niet” o “geen” en las siguientes frases. Tacha la palabra incorrecta.

Voorbeeld: Ik heb [~~niet~~ / geen] rijbewijs.
Ik heb [niet / ~~geen~~] geluisterd.

1. Ik ben [niet / geen] de persoon die u zoekt.
2. Ik heb [niet / geen] huisdieren.
3. [Niet / geen] mens op de wereld wil mij helpen!
4. Doe de deur maar [niet / geen] op slot, want ik heb [niet / geen] sleutel.
5. Ik heb gisterenmiddag [niet / geen] boodschappen gedaan.
6. [Niet / Geen] Marco kwam op bezoek, maar Jaap.
7. Ik ken [niet / geen] persoon zo netjes als jij!
8. Hij heeft de deur van de vriezer [niet / geen] dichtgedaan en nu hebben we [niet / geen] ijsjes meer.
9. Er lag [niet / geen] bestek op tafel.
10. [Niet / geen] zingen de hele tijd, straks heb je [niet / geen] stem meer.

6.3. Syntaxis

6.3.1. Mededelende zinnen (zie §3.1)

Opdracht 13

Zet de zinsdelen in de juiste volgorde.
Ordena los elementos oracionales de manera correcta.

Voorbeeld: [daar] [hij] [wandelt]
-> Hij wandelt daar

1. [Marietje] [een appel] [eet]
.....
2. [graag] [John] [naar Canada] [wil] [op vakantie]
.....
3. [koopt] [een krant] [hier] [elke dag] [de directeur]
.....

4. [wij] [met een lange staart] [een hond] [hebben]
.....
5. [vaak] [hebben] [ruzie] [die mensen]
.....
6. [trek in] [een sinaasappel] [ik] [heb]
.....
7. [in de keuken] [mijn moeder] [haar eigen brood] [maakt]
.....
8. [veel slagroom] [met] [wil] [warme chocolademelk] [mijn zus]
.....
9. [naar] [mijn neef] [zijn werk] [gaat] [met de auto]
.....
10. [willen] [heel] [wij] [naar] [graag] [het popconcert]
.....

6.3.2. Woordpositie in bijzinnen en na bepalingen van tijd (zie §3.2)

Opdracht 14

Zet de (bij)zinnen in de juiste volgorde. Bedenk dat er in Nederlandse bijzinnen iets veranderd aan de volgorde, en in het Spaans niet.

Ordena las siguientes oraciones subordinadas. Piensa que ocurre algo que se llama "inversión" en frases subordinadas Neerlandesas, mientras que en Español el orden de las palabras se queda igual.

Voorbeeld: Ik heb gehoord dat [houdt] [Denise] [van] [paarden]
Ik heb gehoord dat Denise van paarden houdt

1. Ik weet dat [graag] [Diane] [zwemt]
.....
2. Wij vinden het leuk dat [het attractiepark] [eindelijk] [is] [open]
.....
3. Volgende week [jullie] [naar Amsterdam] [gaan], toch?
.....
4. Ik heb het gevoel dat [iets] [is] [er] [veranderd]
.....

5. Adam weet al heel zijn leven dat [astronaut] [hij] [wil] [worden]
.....
6. Dinsdag [Rachid en Teresa] [gaan] [samen] [golven]
.....
7. Ik wil heel graag dat [jij] [meeneemt] [je] [spullen]
.....
8. Waarom beseft jij je niet dat [heel moeilijk] [dit] [is] [voor mij] ?
.....
9. Over een maand [wij] [zijn] [getrouwd]
.....
10. Jullie weten dat [jullie] [op ons feest] [zijn] [welkom] hè!
.....
11. De bakker hoopte dat [lekker] [zou] [vinden] [zijn taart] [de koning]
.....
12. Iedereen weet [wanneer] [het] [is] [kerst]
.....
13. Zou mama weten wat [voor zijn verjaardag] [wil] [papa]?
.....
14. Vrijdag dan [ik] [heel de dag] [weg] [ben]
.....
15. Susanne vindt het grappig dat [zo lui] [is] [haar vriend]
.....

6.3.3. Vraagzinnen (zie §3.3)

Opdracht 15

Maak goede vraagzinnen van de volgende zinsfragmenten:

Construye frases interrogativas con los elementos oracionales siguientes:

Voorbeeld: [we] [morgen] [?] [naar de dierentuin] [Gaan]

Gaan we morgen naar de dierentuin?

1. [?] [Jeroen] [vandaag] [Komt]
.....

2. [Wat] [?] [je] [ik] [heb] [gezegd]

.....

3. [iedereen] [een fles wijn] [?] [gehad] [Heeft]

.....

4. [wie] [Met] [je] [?] [ben] [geweest] [naar de bioscoop]

.....

5. [cadeau] [Wat voor] [heeft] [je][gegeven] [?] [Fatima]

.....

6. [begint] [?] [de] [Hoe laat] [les]

.....

7. [Weet] [wanneer] [je] [ook] [het] [is] [?] [pauze]

.....

8. [Santiago] [?] [Heeft] [ogen] [blauwe of bruine]

.....

9. [die winkel] [Is] [altijd] [er] [al] [geweest] [?]

.....

10. [geld] [Hoeveel] [we] [hebben] [?] [over]

.....

11. [bananen] [zijn] [?] [Waarom] [krom]

.....

12. [jij] [Eet] [?] [fruit] [veel]

.....

13. [krant] [Welke] [kopen] [?] [ik] [zal]

.....

14. [is] [Wat] [je] [wens] [grootste] [?]

.....

15. [opa] [Houdt] [?] [oude kaas] [van]

.....

6.3.4. Passieve zinnen (zie §3.4)

Opdracht 16

Bedenk goed of er een vorm van het werkwoord “zijn” of “worden” in de zin moet staan. Streep de foute vorm door.

Piensa bien cuál de los verbos (“zijn” o “worden”) se debe usar en los siguientes casos. Tacha la respuesta incorrecta.

Voorbeeld: Ik [ben / ~~word~~] me een hoedje geschrokken!
Morgen [~~zijn~~ / worden] we gefotografeerd.

1. Op dit moment [zijn / worden] de voetballers toegejuicht.
2. Gisteren [zijn / worden] we allemaal bijeengekomen.
3. Morgen [ben / word] ik benoemd tot burgemeester.
4. Normaal gesproken [ben / word] je gebeld wanneer ze de uitslag hebben.
5. We vragen ons af of we gisteren wel gebeld [zijn / worden].
6. Tijdens het tennistoernooi vorige week [is / wordt] Roger Federer verslagen door Rafael Nadal.
7. Alle mensen die geknipt [zijn / worden] door die kapper gisteren hebben een vreselijk kapsel.
8. De auto [is / wordt] morgen gekeurd.
9. Ik geloof dat ik gisteren mijn portemonnee [ben / word] kwijtgeraakt.
10. Ik [was / werd] eergisteren als verassing meegenomen naar mijn favoriete restaurant.

6.4. Lexicon

6.4.1. “Valse vrienden” (zie §4.1)

Er zijn woorden in het Nederlands en het Spaans die erg op elkaar lijken, maar niet, of niet 100% dezelfde betekenis hebben. Deze woorden heten “valse vrienden” in het Nederlands, en “*falsos amigos*” in het Spaans.

Opdracht 17

Zoek de volgende valse vrienden op in een Nederlands-Spaans woordenboek⁵ en schrijf op waarin ze overeenkomen en waarin de verschillen zitten met het Spaans.

Busca los siguientes “falsos amigos” en un diccionario Neerlandés y anota en qué coinciden y en qué difieren.

1. Andijvie (zoek ook op: witlof)
Betekenis:

⁵ (je kunt ook gebruik maken van de Van Dale website: www.vandale.nl . Hierop staat o.a. een digitaal Nederlands verklarend woordenboek, en digitale NL-ESP/NL-ESP woordenboeken.)

Overeenkomst(en)/verschillen met de Spaanse betekenis:

2. Assisteren
Betekenis:

Overeenkomst(en)/verschillen met de Spaanse betekenis:

3. Autobom
Betekenis:

Overeenkomst(en)/verschillen met de Spaanse betekenis:

4. Illusie
Betekenis:

Overeenkomst(en)/verschillen met de Spaanse betekenis:

5. Arena
Betekenis:

Overeenkomst(en)/verschillen met de Spaanse betekenis:

6.4.2. Leemtes (zie §4.2)

Sommige talen hebben twee of meerdere woorden die in een andere taal onder één en dezelfde ter worden geschaard. Een voorbeeld van het Spaans naar het Nederlands is: “*ser*” & “*estar*” = “zijn”. Waar een Nederlander normaal gesproken alleen het werkwoord “zijn” gebruikt, moet hij in het Spaans ineens verschil maken tussen “*ser*” en “*estar*”.

Een leemte van het Nederlands naar het Spaans is “maken” & “doen” = “*hacer*”. Voor personen met het Spaans als moedertaal kan het lastig zijn onderscheid tussen deze twee Nederlandse werkwoorden te maken. Vandaar dat de volgende opdracht zich richt op deze laatstgenoemde leemte.

Opdracht 18

Streep het incorrect gebruikte werkwoord door. Let op: soms zijn allebei de werkwoordsvormen juist en hoef je niks door te strepen!

Tacha el verbo incorrecto. Ojo: en algunos casos están dos verbos correctos y no hace falta tachar nada.

1. De timmerman [maakt / doet] een tafel.
2. [Maak / Doe] maar een beetje meer zout bij het eten!
3. Heb jij je huiswerk al [gemaakt / gedaan] Marjolein?
4. Dit horloge is [gemaakt / gedaan] van goud.
5. Zullen we een cocktailtje [maken / doen] ?
6. In de fabriek kun je zien hoe chocolade wordt [gemaakt / gedaan].
7. Vandaag heb ik een grote klus in het huishouden [gemaakt / gedaan].
8. Mijn moeder [maakt / doet] een dutje op de bank.
9. Zij [maakten / deden] een spelletje met zijn allen.
10. Ik heb vandaag een salade met garnalen [gemaakt / gedaan]

7. Antwoordmodel

Opdracht 4

1. De man lag te slapen.
2. Helaas is de taart mislukt.
3. Het aapje wilde erg graag spelen.
4. Heb je het nieuws al gezien op de televisie?
5. De jongen en het meisje liepen hand in hand.
6. Ik heb geen idee waar je een trompet kunt kopen.

7. Je hebt gisteravond het licht aangelaten.
8. Dus ik vraag het je nog maar een keer.
9. Wil je het morgenavond wel goed controleren?
10. De hond had een lieve blik in zijn ogen.
11. Op de universiteit van Max is het vaak feest.
12. De eerste keer dat ik het (althoewel "een" niet fout is) dier zag was ik erg verbaasd.
13. Ik weet niet of ik het goed gedaan heb.
14. Nicole is de enige persoon die ik het zou vragen.
15. Ik heb een idee hoe het gebeurd zou kunnen zijn.

Opdracht 5

1. Het [~~mooi~~ / mooie] tafeltje is altijd in onze [~~groot~~ / grote] familie gebleven.
2. Wist je dat er ook [~~geel~~/ gele] tomaten bestaan?
3. De [~~sympathiek~~ / sympathieke] directeur gaf iedereen een [verdiend / verdiende] dagje vrij.
4. Als ik later [groot / ~~grote~~] ben, koop ik een [wit / ~~witte~~] paard met [~~zwart~~ / zwarte] stippen.
5. Het [~~vrolijk~~ / vrolijke] kindje rende over het [~~groen~~ / groene] veld.
6. Die jongen daar is mijn [~~best~~ / beste] vriend, en dat meisje ernaast is mijn [~~best~~ / beste] vriendin.
7. Zij vond het niet [aardig / ~~aardige~~] dat zij niet was uitgenodigd voor de verjaardag.
8. Ik heb nooit geweten dat katten zulke [~~intelligent~~ / intelligente] beesten zijn.
9. [Intelligent / ~~intelligente~~] zijn ze zeker. Maar honden zijn ook [slim / ~~slimme~~] hoor!
10. Er staat een [klein / ~~kleine~~] mannetje voor de deur.
11. Vraag of hij een [lekker / ~~lekkere~~] kopje koffie lust!

Opdracht 6

1. De jongen die daar loopt heeft aan dat meisje bloemen gegeven.
2. De mevrouw die belde, vroeg naar mijn opa.
3. Dat heb je nu al vier keer gezegd Bas!
4. Mijn zoon wil van de zomer een cursus Spaans doen, wat ik een erg goed idee vind.
5. Wespen zijn insecten die kunnen steken.
6. Het feestje dat mijn tante gaf vorig jaar.
7. Alles wat ik hem verteld heb is hij vergeten.
8. Ik heb een afspraak met de mensen die bij de balie staan.
9. Het huis dat momenteel wordt geverfd is opgeruimd door die jongens.
10. In dat kasteel daar wonen nog steeds mensen.

Opdracht 7

1. Ik heb morgen een afspraak bij de dokter.
2. Waarom loop jij zo snel?
3. Wij/jullie/zij hebben zo'n goede conditie omdat wij/jullie/zij een abonnement hebben op de sportschool.
4. Hij/Zij/U vraagt zich af wanneer hij/zij/u vakantie heeft.

5. Hij/zij/u vindt dat de soep lekker ruikt.
6. Elk jaar geef ik geld aan een goed doel.
7. Heeft hij zijn verjaardagscadeautje al gehad?
8. Mevrouw, u bent wat vergeten, geloof ik.
9. Ik/jij/hij/zij/u liet de tas vallen.
10. Ik/jij/hij/zij/u sprong van de duikplank.
11. Wat hebben wij/jullie/zij een eind gezwommen zeg!
12. Wij/jullie/zij kochten ijsjes voor hun neefjes en nichtjes.
13. Zij gaf haar hond een aai over zijn bol.
14. Ik/jij/hij/zij/u weet dat ik/jij/hij/zij/u mijn tas meegenomen heeft.
15. Maar hij/zij zegt dat hij/zij jouw tas niet meegenomen heeft.
16. Wat fietst hij/zij/u hard zeg!
17. Ik dacht dat het zou gaan regenen, maar jij/hij/zij/u gaf me geen gelijk.
18. Wij/jullie/zij hielden erg van schilderen.
19. Ik/jij/hij/zij/u wil erg graag dat ik/jij/hij/zij/u langskomt.
20. Ik geloof niet dat jij/hij/zij/u graag wil dat hij/zij langskomt.

Opdracht 8

Opeten	Sander, <u>eet</u> je boterham <u>op</u> !
Afmaken	Ik weet niet of ik tijd heb om mijn huiswerk <u>af</u> te <u>maken</u> .
Doorlopen	We moesten <u>doorlopen</u> , anders kwamen we niet op tijd.
Aanstellen	<u>Stel</u> je niet zo <u>aan</u> !
Afvragen	Zij <u>vroeg</u> zich <u>af</u> waar de melk staat.
Aanbieden	Sam wilde graag zijn hulp <u>aanbieden</u> .
Samenwerken	Laurie en Marieke willen erg graag <u>samenwerken</u> .
Aankomen	Hoe laat <u>komt</u> jouw vader <u>aan</u> op het station?
Uitstappen	Weet jij waar we moeten <u>uitstappen</u> ? OF: Weet jij waar we <u>uitstappen</u> moeten?
Afvallen	Hier op de sportschool zitten veel mensen die <u>af</u> willen <u>vallen</u> . OF: Hier op de sportschool zitten veel mensen die willen <u>afvallen</u> .

Opdracht 9

- A. Eva zet de pot pindakaas op tafel.
- B. De pot pindakaas staat op tafel.
- C. Ik leg de agenda op tafel.
- D. De agenda ligt op tafel.
- E. Johan stopt het boek in de tas.
- F. Het boek zit in de tas.

Opdracht 10

1. Ik heb/had gisteren een nieuwe auto gekocht.
2. Wij zijn/waren vorige week bij oma op de thee geweest.
3. Denise is/was vergeten haar fiets op slot te zetten.
4. Ik schrijf je deze e-mail je zodat je weet dat Patrick zijn telefoon is kwijtgeraakt.

5. Wil je weten hoe ik mijn telefoon kwijtgeraakt ben/was?
6. Er is 40 euro verdwenen uit de kassa, weet jij hoe dat gebeurd is?
7. Henk en Lisa zijn/waren gisteren met de boot een rondje gaan varen.
8. Lotte en Pieter hebben/hadden dit ook gedaan.
9. Fiona heeft/had haar ouders een mooi cadeau gegeven.
10. De vrienden hebben/hadden elkaar al lang niet meer gezien.
11. Steven is/was met de fiets naar school gegaan.
12. Hoe zijn jullie naar school gegaan vandaag?
13. Mijn opa en oma hebben mij altijd veel mooie verhalen verteld.
14. Weet je dat mijn opa en oma mij altijd mooie verhalen verteld hebben?
15. Het is de eerste keer dat ik zo'n grote vis gevangen heb.

Opdracht 11

A.

1. *Mañana me iré.*
Morgen zal ik gaan.
2. *Si tuviera dinero, me compraría un coche.*
Als ik geld had, zou ik een auto kopen.
3. *Pacientes tendrán acceso a recetas digitales.*
Patiënten zullen toegang hebben tot digitale doktersrecepten.
4. *¿Por qué querría eso?*
Waarom zou ik/hij/zij dat willen?
5. *Algún día lo comprenderás.*
Op een dag zal je het begrijpen.

B.

1. Over een week zullen we eindelijk op vakantie kunnen!
2. Gisteren dachten we nog dat het zou gaan regenen, maar vandaag schijnt de zon.
3. Zouden jullie dat voor mij op kunnen rapen?
4. Zal je me missen als ik op vakantie ben?
5. Morgen zullen we goed op je spullen passen hoor!
6. Sarah zou erg graag willen spelen in jullie tuin. Zou dat mogen?
7. Zou het mogelijk zijn dat ik iets eerder wegga vandaag?
8. Zullen jullie alle deuren goed op slot doen vanavond?
9. Waarom zouden (eventueel ook zullen) zij dat doen?
10. Over een week zullen we weten waarom.

Opdracht 12

1. Ik ben [niet / ~~geen~~] de persoon die u zoekt.
2. Ik heb [~~niet~~ / geen] huisdieren.

3. [~~Niet~~ / geen] mens op de wereld wil mij helpen!
4. Doe de deur maar [niet / ~~geen~~] op slot, want ik heb [~~niet~~ / geen] sleutel.
5. Ik heb gisterenmiddag [~~niet~~ / geen] boodschappen gedaan.
6. [Niet / ~~Geen~~] Marco kwam op bezoek, maar Jaap.
7. Ik ken [~~niet~~ / geen] persoon zo netjes als jij!
8. Hij heeft de deur van de vriezer [niet / ~~geen~~] dichtgedaan en nu hebben we [~~niet~~ / geen] ijsjes meer.
9. Er lag [~~niet~~ / geen] bestek op tafel.
10. [Niet / ~~geen~~] zingen de hele tijd, straks heb je [~~niet~~ / geen] stem meer.

Opdracht 13

1. [Marietje] [een appel] [eet]
Marietje eet een appel.
2. [graag] [John] [naar Canada] [wil] [op vakantie]
John wil graag naar Canada op vakantie.
3. [koopt] [een krant] [hier] [elke dag] [de directeur]
De directeur koopt hier elke dag een krant.
4. [wij] [met een lange staart] [een hond] [hebben]
Wij hebben een hond met een lange staart.
5. [vaak] [hebben] [ruzie] [die mensen]
Die mensen hebben vaak ruzie.
6. [trek in] [een sinaasappel] [ik] [heb]
Ik heb trek in een sinaasappel.
7. [in de keuken] [mijn moeder] [haar eigen brood] [maakt]
Mijn moeder maakt haar eigen brood in de keuken. OF: In de keuken maakt mijn moeder haar eigen brood.
8. [veel slagroom] [met] [wil] [warme chocolademelk] [mijn zus]
Mijn zus wil warme chocolademelk met veel slagroom.
9. [naar] [mijn neef] [zijn werk] [gaat] [met de auto]
Mijn neef gaat naar zijn werk met de auto. OF: Mijn neef gaat met de auto naar zijn werk.
10. [willen] [heel] [wij] [naar] [graag] [het popconcert]
Wij willen heel graag naar het popconcert.

Opdracht 14

1. Ik weet dat [graag] [Diane] [zwemt]
(...) Diane graag zwemt.
2. Wij vinden het leuk dat [het attractiepark] [eindelijk] [is] [open]
(...) het attractiepark eindelijk open is.
3. Volgende week [jullie] [naar Amsterdam] [gaan], toch?
(...) gaan jullie naar Amsterdam, toch?
4. Ik heb het gevoel dat [iets] [is] [er] [veranderd]
(...) er iets is veranderd.
5. Adam weet al heel zijn leven dat [astronaut] [hij] [wil] [worden]
(...) hij astronaut wil worden.

6. Dinsdag [Rachid en Teresa] [gaan] [samen] [golffen]
(...) gaan Rachid en Teresa samen golffen.
7. Ik wil heel graag dat [jij] [meeneemt] [je] [spullen]
(...) jij je spullen meeneemt.
8. Waarom beseft jij je niet dat [heel moeilijk] [dit] [is] [voor mij] ?
(...) dit heel moeilijk is voor mij.
9. Over een maand [wij] [zijn] [getrouwd]
(...) zijn wij getrouwd.
10. Jullie weten dat [jullie] [op ons feest] [zijn] [welkom] hè!
(...) dat jullie welkom zijn op ons feest hè!
11. De bakker hoopte dat [lekker] [zou] [vinden] [zijn taart] [de koning]
(...) de koning de taart lekker zou vinden.
12. Iedereen weet [wanneer] [het] [is] [kerst]
(...) wanneer het kerst is.
13. Zou mama weten wat [voor zijn verjaardag] [wil] [papa]?
(...) papa voor zijn verjaardag wil?
14. Vrijdag dan [ik] [heel de dag] [weg] [ben]
(...) ben ik heel de dag weg.
15. Susanne vindt het grappig dat [zo lui] [is] [haar vriend]
(...) haar vriend zo lui is.

Opdracht 15

1. [?] [Jeroen] [vandaag] [Komt]
Komt Jeroen vandaag?
2. [Wat] [?] [je] [ik] [heb] [gezegd]
Wat heb ik je gezegd?
3. [iedereen] [een fles wijn] [?] [gehad] [Heeft]
Heeft iedereen een fles wijn gehad?
4. [wie] [Met] [je] [?] [ben] [geweest] [naar de bioscoop]
Met wie ben je naar de bioscoop geweest?
5. [cadeau] [Wat voor] [heeft] [je][gegeven] [?] [Fatima]
Wat voor cadeau heeft Fatima je gegeven?
6. [begint] [?] [de] [Hoe laat] [les]
Hoe laat begint de les?
7. [Weet] [wanneer] [je] [ook] [het] [is] [?] [pauze]
Weet je ook wanneer het pauze is?
8. [Santiago] [?] [Heeft] [ogen] [blauwe of bruine]
Heeft Santiago blauwe of bruine ogen?
9. [die winkel] [Is] [altijd] [er] [al] [geweest] [?]
Is die winkel er altijd al geweest?
10. [geld] [Hoeveel] [we] [hebben] [?] [over]
Hoeveel geld hebben we over?
11. [bananen] [zijn] [?] [Waarom] [krom]
Waarom zijn bananen krom?
12. [jij] [Eet] [?] [fruit] [veel]

Eet jij veel fruit?

13. [krant] [Welke] [kopen] [?] [ik] [zal]
Welke krant zal ik kopen?
14. [is] [Wat] [je] [wens] [grootste] [?]
Wat is je grootste wens?
15. [opa] [Houdt] [?] [oude kaas] [van]
Houdt opa van oude kaas?

Opdracht 16

1. Op dit moment [~~zijn~~/ worden] de voetballers toegejuicht.
2. Gisteren [zijn / ~~worden~~] we allemaal bijeengekomen.
3. Morgen [~~ben~~ / word] ik benoemd tot burgemeester.
4. Normaal gesproken [~~ben~~ / word] je gebeld wanneer ze de uitslag hebben.
5. We vragen ons af of we gisteren wel gebeld [zijn / ~~worden~~].
6. Tijdens het tennistoernooi vorige week [is / ~~wordt~~] Roger Federer verslagen door Rafael Nadal.
7. Alle mensen die gisteren geknipt [zijn / ~~worden~~] door die kapper hebben nu een vreselijk kapsel.
8. De auto [is / wordt] morgen gekeurd.
9. Ik geloof dat ik gisteren mijn portemonnee [ben / ~~word~~] kwijtgeraakt.
10. Ik [ben / ~~word~~] eergisteren als verassing meegenomen naar mijn favoriete restaurant.

Opdracht 17

(Alle definities komen van vandale.nl)

1. Andijvie (zoek ook op: witlof)

Betekenis:

“Plant, als bladgroente gekweekt”

Valse vriend omdat:

... Het Spaanse woord “*endibia*” zeer veel op het Nederlandse woord “andijvie” lijkt, zeker wanneer dit laatste woord met een Spaans accent wordt uitgesproken (de /v/ klinkt lichtelijk als de /b/). “*Endibia*” betekent ook nog eens “witlof”, een andere groentesoort.

2. Assisteren

Betekenis:

“Bijstaan, helpen”

Valse vriend omdat...

... “*Asistir*” in het Spaans ook “bijwonen, aanwezig zijn bij” betekent.

3. Autobom

Betekenis:

“Met explosieven geladen auto die als bom fungeert”

Valse vriend omdat...

... Dit woord zeer veel lijkt op het Spaanse *“autobombo”*. Dit woord heeft echter niets met een autobom te maken, en betekent zoveel als *“zelfverheerlijking”*. (Een autobom is in het Spaans *“coche-bomba”*).

4. Illusie

Betekenis:

“Droombeeld, hersenschim”

Valse vriend omdat...

... “Illusie” vertaald kan worden naar het Spaanse *“ilusión”*, maar deze laatste term kan ook *“enthousiasme”* en *“hoop”* kan betekenen. In het Nederlands is er een negatieve connotatie bij dit woord, maar in het Spaans hoeft dit niet zo te zijn.

5. Arena

Betekenis:

“Middendeel van een amfitheater of circus, stadion”

Valse vriend omdat...

...Dit woord identiek is aan het Spaanse *“arena”*, maar dit woord kent in het Spaans enkel en alleen de betekenis *“zand”*.

Opdracht 18

1. De timmerman [maakt / ~~doet~~] een tafel.
2. [~~Maak~~ / Doe] maar een beetje meer zout bij het eten!
3. Heb jij je huiswerk al [gemaakt / gedaan] Marjolein? (beide opties correct)
4. Dit horloge is [gemaakt / ~~gedaan~~] van goud.
5. Zullen we een cocktailtje [maken / doen] ? (beide opties correct)⁶
6. In de fabriek kun je zien hoe chocolade wordt [gemaakt / ~~gedaan~~].
7. Vandaag heb ik een grote klus in het huishouden [~~gemaakt~~ / gedaan].
8. Mijn moeder [~~maakt~~ / doet] een dutje op de bank.
9. Zij [~~maakten~~ / deden] een spelletje met zijn allen.
10. Ik heb vandaag een salade met garnalen [gemaakt / ~~gedaan~~]

⁶ Een “drankje doen” of een “[vul in naam van drankje + verkleinsuffix (-> colaatje, “baco’tje”, biertje)] doen” is in populair informeel Nederlands een manier om te zeggen dat je “wat gaat drinken”.